

Τμήμα ΕΜΜΕ

Ποίηση και Επικοινωνία

ΧΑΡΗΣ 1944

"Ημασταν όλοι μαζί και ξεδιπλώναμε ακούραστα
τις ώρες μας
Τραγουδούσαμε σιγά για τις μέρες που θά 'ρχόν-
τανε φορτωμένες πολύχρωμα όράματα
Αυτός τραγουδοῦσε, σωπαίναμε, ή φωνή του ξυ-
πνοῦσε μικρές πυρκαγιές
Χιλιάδες μικρές πυρκαγιές που πυρπολοῦσαν τή
νιότη μας
Μερόνυχτα ἔπαιζε τὸ κρυφτὸ μὲ τὸ θάνατο σὲ κάθε
γωνιά και σοκάκι
Λαχταροῦσε ξεχνώντας τὸ δικό του κορμὶ νὰ χα-
ρίσει στοὺς ἄλλους μιὰν Ἄνοιξη.
"Ημάσταν όλοι μαζί μὰ θαρρεῖς πὼς αὐτὸς ἦταν όλοι.
Μιὰ μέρα μᾶς σφύριξε κάποιος στ' ἀφτί: «Πέθανε
ὁ Χάρης»
«Σκοτώθηκε» ἢ κάτι τέτοιο. Λέξεις που τις ἀκοῦ-
με κάθε μέρα.
Κανείς δὲν τὸν εἶδε. Ἦταν σούρουπο. Θά'χε σφιγ-
μένα τὰ χέρια ὅπως πάντα
Στὰ μάτια του χαράχτηκεν ἄσβηστα ἡ χαρὰ τῆς
καινούριας ζωῆς μας
Μὰ ὅλα αὐτὰ ἦταν ἀπλὰ κι ὁ καιρὸς εἶναι λίγος.
Κανείς δὲν προφταίνει.

...Δὲν εἴμαστε όλοι μαζί. Δυὸ-τρεῖς ξενιτεύτηκαν
Τράβηξεν ὁ ἄλλος μακριὰ μ' ἓνα φέρσιμο ἄοριστο
κι ὁ Χάρης σκοτώθηκε
Φύγανε κι ἄλλοι, μᾶς ἤρθαν καινούριοι, γεμίσαν οἱ
δρόμοι
Τὸ πλῆθος ξεχύνεται ἀβάσταχτο, ἀνεμίζουνε πάλι
σημαῖες
Μαστιγώνει ὁ ἀγέρας τὰ λάβαρα. Μὲς στὸ χάος
κυματίζουν τραγούδια.

"Αν μὲς στὶς φωνές που τὰ βράδια τρυποῦνε ἀνε-
λέητα τὰ τεῖχη
Ξεχώρισες μιὰ: Εἶν' ἡ δική του. Ἀνάβει μικρές
πυρκαγιές
Χιλιάδες μικρές πυρκαγιές που πυρπολοῦν τὴν ἀ-
τίταση νιότη μας
Εἶν' ἡ δική του φωνή που βουίζει στὸ πλῆθος τρι-
γύρω σὰν ἥλιος
Π' ἀγκαλιάζει τὸν κόσμο σὰν ἥλιος που σπαθίζει
τις πίκρες σὰν ἥλιος
Που μᾶς δείχνει σὰν ἥλιος λαμπρὸς τις χρυσές πο-
λιτεῖες
Που ξανοίγονται μπρὸς μας λουσμένες στὴν Ἀλή-
θεια και στὸ αἶθριο τὸ φῶς.

Πέντε βιωματικά βήματα

III

Δρόμοι παλιοὶ που ἀγάπησα και μίσησα ἀτέλειωτα
Κάτω ἀπ' τοὺς ἴσκιους τῶν σπιτιῶν νὰ περπατῶ
Νύχτες τῶν γυρισμῶν ἀναπότρεπτες κι ἡ πόλη
νεκρὴ
Τὴν ἀσήμαντη παρουσία μου βρίσκω σὲ κάθε γωνιά
Κάμε νὰ σ' ἀνταμώσω, κάποτε, φάσμα χαμένο τοῦ
πόθου μου
Κι ἐγὼ ξεχασμένος κι ἀτίθασος νὰ περπατῶ κρα-
τώντας
Ἀκόμα μιὰ σπύθα τρεμόσβηστη στὶς ὑγρές μου πα-
λάμες.

(Και προχωροῦσα μέσα στὴ νύχτα χωρὶς
Νὰ γνωρίζω κανένανε κι οὔτε
Κανέναν με γνώριζε).

Εποχές 2 (1948)

II

«Τὸ κάθε τι τελειώνει μιὰ μέρα», «Τώρα εἶναι πιά
πολὺ ἀργὰ»
Ἡ «Ν' ἀποφασίσουμε χωρὶς ἀναβολή» κι ἄλλες τέ-
τοιες πολλὲς ἀοριστίες.
Φυσοῦσε ἀπ' τὸ σπασμένο τζάμι. Ὑστερα ἤρθανε
κι ἄλλοι.
Γνωστοὶ κάθε βράδυ. Καθίσαν σιωπηλοὶ σ' ἓνα
τραπέζι.
Σκέφτηκες πὼς περάσανε κι ἀπόψε πάλι τόσες
ῶρες
—Σωστὰ τὸ κάθε τι τελειώνει εἶναι τόσο ἀπλὸ καὶ
φυσικὸ σὰν τὸ λές—
Μετρώντας ἀκόμη μιὰ φορὰ ἓνα-ἓνα τὰ ναυαγι-
σμένα μας ὄνειρα
Πὼς ζήσαμε κι ἄλλο ἓνα βράδυ τὴν ἴδια πάντα
ἀναμονή.
(Φίλοι καλοί, μὴ μᾶς κατηγορήσετε. Σκίσαμε τώρα
καιρὸ τὰ βιβλία μας
Καλύψαμε μὲ τὰ χέρια τ' ἀφτιά μας στὰ σφυρίγ-
ματα τῶν πλοίων
Ἀνάψαμε τὴ φωτιά μας τὸ πρωὶ μὲ τὶς παλιές φω-
τογραφίες)
Κάποια φορὰ σκεφτήκαμε πὼς ἔπρεπε νὰ κοιτά-
ζουμε περισσότερο τὰ χέρια μας
Εἶχα κάτι ἀρρωστιάρικα δάχτυλα, μέσα γλιστροῦ-
σε ἀνεπανόρθωτα τὸ κάθε τι
Εἶπαν πὼς ὅ,τι ἀγγίζαμε ράγιζε. (Ἐπρεπε πιά κι
ἐμεῖς νὰ τὸ πιστέψουμε).
Ὅμως γιατί ξαναγυρίζουμε κάθε φορὰ χωρὶς σκο-
πὸ στὸν ἴδιο τόπο;

Λέγαμε πὼς λησμονιούμασταν μέρες, ὕστερα χρό-
νια, μὰ πάντα γυρνούσαμε
Κοιτάζαμε τὸ πρόσωπό μας στὸν καθρέφτη καὶ
μιὰ ἄλλη συνηθίσαμε μορφή.

...Φυσάει πολὺ ἀπ' τὸ σπασμένο τοῦτο τζάμι.
(Ποιὸς ἔριξε φεύγοντας τὶς καρέκλες στὸ πά-
τωμα;).

Δὲν ξεχωρίσαμε στὸ τέλος ἂν ἔπρεπε νὰ ξανάρ-
θουμε ἢ νὰ μὴν ξανάρθουμε

Θαρροῦσες πὼς στὸ βάθος θὰ μᾶς κούραζε τὸ ἴδιο.
Δὲν ξεχωρίσαμε.

(Εἶχαν τὰ πρόσωπά μας τόσο ἀλλόκοτα μπλεχτεῖ.
Μὴ μᾶς κατηγορήσετε. Χάσαμε πιά ὀριστικά
τὸ δικό μας).

Παραθέσεις (1954-5)

ΣΤΟΝ ΝΙΚΟ Ε... 1949

Φίλοι
Ποὺ φεύγουν
Ποὺ χάνονται μιὰ μέρα
Φωνές
Τὴ νύχτα
Μακρινὲς φωνές
Μάνας τρελῆς στοὺς ἔρημους δρόμους
Κλάμα παιδιοῦ χωρὶς ἀπάντηση
Ἐρείπια
Σὰν τρυπημένες σάπιες σημαῖες.

Ἐφιάλτες,
Στὰ σιδερένια κρεβάτια
Ὅταν τὸ φῶς λιγοστεύει
Τὰ ξημερώματα.

(Μὰ ποιὸς μὲ πόνο θὰ μιλήσει γιὰ ὅλα αὐτά;).

ΑΥΤΟΙ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ...

ΤΟ ΣΚΑΚΙ

Αὐτοὶ δὲν εἶναι οἱ δρόμοι ποὺ γνωρίσαμε
Ἄλλοτριο πλῆθος ἔρπει τώρα στὶς λεωφόρους
Ἀλλάξαν καὶ τῶν προαστίων οἱ ὀνομασίες
Ὑψώνονται ἄσυλα στὰ γήπεδα καὶ στὶς πλατεῖες.
Ποιὸς περιμένει τὴν ἐπιστροφή σου; Ἐδῶ οἱ ἐπί-
γονοι
Λιθοβολοῦν τοὺς ξένους, θύουν σ' ὁμοιώματα,
Εἴσαι ἓνας ἄγνωστος μὲς στὸ ἄγνωστο ἐκκλησιά-
σμα
Κι ἀπὸ τὸν ἄμβωνα ἀφορίζουνε τοὺς ξένους
Ρίχνουνε στοὺς ἀλλόγλωσσους κατάρες.
Ἐσὺ στοὺς σκοτεινοὺς διαδρόμους χώσου
Στὶς δαιδαλώδεις κρύπτες ποὺ δὲν προσεγγίζει
Οὔτε φωνὴ ἀγριμιοῦ ἢ ἤχος τυμπάνου·
Ἐκεῖ δὲ θὰ σὲ βροῦν. Γιατὶ ἂν σ' ἀφορίσουν
Κάποιοι —ἀναπόφευκτα— στὰ χεῖλη τους θὰ
σὲ προφέρουν
Οἱ σκέψεις σου θ' ἀλλοιωθοῦν, θὰ σοῦ ἀποδώ-
σουν
Ψιθυριστὰ προθέσεις, θὰ σὲ ὑμνήσουν.
Μὲ τέτοιες προσιτὲς ἐπιτυχίες θὰ ἡττηθεῖς.
Τεντώσου ἀπορρίπτοντας τῶν λόγων σου τὴν
πανοπλία

Κάθε ἐξωτερικὸ περίβλημά σου περιττὸ
Καὶ τῆς Σιωπῆς τὸ μέγα διάστημα, ἔτσι,
Τεντώσου νὰ πληρώσεις συμπαγῆς.

Ἔλα νὰ παίξουμε.
Θὰ σοῦ χαρίσω τὴ βασίλισσά μου
(Ἦταν γιὰ μένα μιὰ φορὰ ἡ ἀγαπημένη
Τώρα δὲν ἔχω πιά ἀγαπημένη)
Θὰ σοῦ χαρίσω τοὺς πύργους μου
(Τώρα πιά δὲν πυροβολῶ τοὺς φίλους μου
Ἐχουν πεθάνει καιρὸ πρὶν ἀπὸ μένα)
Κι ὁ βασιλιάς αὐτὸς δὲν ἦτανε ποτὲ δικός μου
Κι ὕστερα τόσους στρατιῶτες τί τοὺς θέλω;
(Τραβᾶνε μπρός, τυφλοί, χωρὶς κὰν ὄνειρα)
Ὅλα, καὶ τ' ἄλογά μου θὰ σ' τὰ δώσω
Μονάχα ἐτοῦτον τὸν τρελό μου θὰ κρατήσω
Ποῦ ξέρει μόνο σ' ἓνα χρῶμα νὰ πηγαίνει
Δρασκελώνοντας τὴ μιὰ ἄκρη ὥς τὴν ἄλλη
Γελώντας μπρὸς στὶς τόσες πανοπλίες σου
Μπαίνοντας μέσα στὶς γραμμές σου ξαφνικὰ
Ἀναστατώνοντας τὶς στέρεες παρατάξεις.

Κι αὐτὴ δὲν ἔχει τέλος ἢ παρτίδα.

Κάθε πρωί...

Κάθε πρωί
Καταργοῦμε τὰ ὄνειρα
Χτίζουμε μὲ περίσκεψη τὰ λόγια
Τὰ ρούχα μας εἶναι μιὰ φωλιά ἀπὸ σίδηρο
Κάθε πρωί
Χαιρετᾶμε τοὺς χτεσινούς φίλους
Οἱ νύχτες μεγαλώνουν σὰν ἀρμόνικες
— Ἦχοι, καημοί, πεθαμένα φιλιὰ.

(Ἀσήμενες
Ἀπαριθμήσεις
— Τίποτα, λέξεις μόνο γιὰ τοὺς ἄλλους.

Μὰ ποῦ τελειώνει ἡ μοναξιά;).

Κι ἔδωκε αὐτὴ...

Κι ἤθελε ἀκόμη πολὺ φῶς νὰ ξημερώσει. Ὅμως
ἐγὼ
Δὲν παραδέχτηκα τὴν ἥττα. Ἐβλεπα τώρα
Πόσα κρυμμένα τιμαλφῇ ἔπρεπε νὰ σώσω
Πόσες φωλιές νεροῦ νὰ συντηρήσω μέσα στὶς φλό-

γες.
Μιλᾶτε, δείχνετε πληγὲς ἀλλόφρονες στοὺς δρόμους
Τὸν πανικὸ ποὺ στραγγαλίζει τὴν καρδιά σας σὰ
σημαία

Καρφώσατε σ' ἐξῶστες, μὲ σπουδὴ φορτώσατε τὸ
ἐμπόρευμα

Ἡ πρόγνωσίς σας ἀσφαλής: Θὰ πέσει ἡ πόλις.

Ἐκεῖ, προσεχτικά, σὲ μιὰ γωνιά, μαζεύω μὲ τάξη,
Φράζω μὲ σύνεση τὸ τελευταῖο μου φυλάκιο
Κρεμῶ κομμένα χέρια στοὺς τοίχους, στολίζω
Μὲ τὰ κομμένα κρανία τὰ παράθυρα, πλέκω
Μὲ κομμένα μαλλιά τὸ δίχτυ μου καὶ περιμένω.

Ὁρθιος, καὶ μόνος σὰν καὶ πρῶτα περιμένω.

Ἡ συνέχεια 2 (1955)

Τὸ πρωί...

Τὸ πρωί
Στὶς 5
Ὁ ξηρὸς
Μεταλλικὸς ἦχος
Ὑστερα ἀπὸ τὰ φορτωμένα καμιόνια
Ποὺ θρυμματίζουνε τὶς πόρτες τοῦ ὕπνου.
Καὶ τὸ τελευταῖο «ἀντίο» τῆς παραμονῆς
Καὶ οἱ τελευταῖοι βηματισμοὶ στὶς ὑγρὲς πλάκες
Καὶ τὸ τελευταῖο σου γράμμα
Στὸ παιδικὸ τετράδιο τῆς ἀριθμητικῆς
Σὰν τοῦ μικροῦ παραθυριοῦ τὸ δίχτυ
Ποὺ τεμαχίζει μὲ κάθετες μαῦρες γραμμὲς
Τοῦ πρωينوῦ χαρούμενου ἡλιοῦ τὴν παρέλαση.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Οἱ στίχοι αὐτοὶ μπορεῖ καὶ νὰ ᾖ οἱ τελευταῖοι
Οἱ τελευταῖοι στοὺς τελευταίους ποὺ θὰ γραφοῦν
Γιατὶ οἱ μελλούμενοι ποιητὲς δὲ ζοῦνε πιὰ
Αὐτοὶ ποὺ θὰ μιλούσανε πεθάναν ὅλοι νέοι
Τὰ θλιβερά τραγούδια τοὺς γενήκανε πουλιὰ
Σὲ κάποιον ἄλλον οὐρανὸ ποὺ λάμπει ξένος ἥλιος
Γενῆκαν ἄγριοι ποταμοὶ καὶ τρέχουνε στὴ θάλασσα
Καὶ τὰ νερά τοὺς δὲν μπορεῖς νὰ ξεχωρίσεις
Στὰ θλιβερά τραγούδια τοὺς φύτρωσε ἕνας λωτὸς
Νὰ γεννηθοῦμε στὸ χυμὸ τοῦ ἐμεῖς πιὸ νέοι.

ΟΤΑΝ ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΗΣΑ...

Ὅταν ἀποχαιρέτησα τοὺς φίλους
Σ' αὐτὴ τῇ γῇ ξεχάστηκεν ἡ μέρα
Κι οἱ νύχτες ἐναλλάσσονταν μὲ νύχτες.

Πῶς νὰ μιλήσω; Τὸ πλῆθος δάμαζε
Τοὺς δημεγέρτες καὶ τοὺς πλάνους. Μὲ στιλέτα
Καρφῶναν τὰ δικά μου λόγια. Πῶς νὰ μιλήσω
Ὅταν σπηνόνταν μυστικὲς ἀγχόνες
Σὲ κάθε πόρτα ἐνεδρεύνοντας τὸν ὕπνο
Καὶ τόσα ποῦ νὰ στοιβαχτοῦνε γεγονότα
Τόσες μορφὲς νὰ ξαναγίνουν ἀριθμοὶ
Πῶς νὰ ἐξηγήσω πιὸ ἀπλὰ τί ἦταν ὁ Ἡλίας
Ἡ Κλαίρη, ὁ Ραούλ, ἡ ὁδὸς Αἰγύπτου
Ἡ 3η Μαΐου, τὸ τράμ 8, ἡ «Ἀλκινόη»
Τὸ σπίτι τοῦ Γιώργου, τὸ ἀναρρωτήριο.
Θὰ σοῦ μιλήσω πάλι ἀκόμα μὲ σημάδια
Μὲ σκοτεινὲς παραβολὲς μὲ παραμύθια
Γιατὶ τὰ σύμβολα εἶναι πιὸ πολλὰ ἀπ' τὶς λέξεις
Ἐσχείλισαν οἱ περιπέτειες οἱ ιδιωτικὲς
Τὸ ἄψογο πρόσωπο τῆς Ἱστορίας θολώνει
Ἀρχίζει μιὰ καινούρια μέρα ποὺ κανεὶς δὲν τὴ βλέπει
Καὶ δὲν τὴν ὑποψιάζεται ἀκόμα
Ὅμως ἔχει τρυπώσει μὲς στὶς ραφὲς τῆς καρδιάς

Στὰ καφενεῖα καὶ στὰ χρηματιστήρια
Στὶς βροχερὲς ὥρες, στ' ἄδεια πάρκα, στὰ μουσεῖα
Μέσα στὰ σπουδαστήρια καὶ στὰ μαγαζιά
Ἀλλάζει τὴ σύνθεση τῆς ἀτμοσφαιρᾶς
Τὴ γεύση τοῦ φιλιοῦ, τὴν πολυτέλεια τῆς ἀμαρτίας
Τὸ χυμισμό τοῦ κυττάρου, τὴν ὁρμὴ τῆς μπόρας.
Ἐχει στηθεῖ ἡ σκηνὴ μὰ δὲ φωτίζουν οἱ προβολεῖς
Κι ὅλα τὰ πρόσωπα εἰν' ἐδῶ — ἀντάξια τοῦ δρά-
ματος—

→

Γενεές γενεῶν ὑποκριτές: ἡ θλιβερά ἐρωμένη
Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ χαμόγελο, ὁ ἐπίορκος
Τὰ κουδουνάκια τοῦ τρελοῦ, κάθε κατώτερη ράτσα
Ἀρχοντες καὶ πληβεῖοι κι αὐτοτιμωρούμενοι.

Πῶς τόσα πρόσωπα νὰ γίνουν ἀριθμοὶ
Καὶ τόσα γεγονότα ἀπλὰ βιβλία
Χωρὶς τὴν ἐπινόηση νέας διάταξης στοιχείων
Χωρὶς μιὰ νέα μύηση ποὺ θὰ σαρώσει τὴν αὐλαία
Σκίζοντας βίαια στὰ δυὸ τὸ σάπιο μῆλο
Νὰ ἐπιστρέψουν τ' ἅγια στοὺς σκύλους, τὰ βρέφη
στὶς μῆτρες

Κι ὄρθια ἡ Πράξη σὰν ἀλεξικέραυνο.

9η Θεσμὶδωρ 1955

ΜΙΛΩ...

Μιλῶ γιὰ τὰ τελευταῖα σαλπίσματα τῶν νικημέ-
νων στρατιωτῶν
Γιὰ τὰ τελευταῖα κουρέλια ἀπὸ τὰ γιορτινά μας
φορέματα
Γιὰ τὰ παιδιά μας ποὺ πουλᾶν τσιγάρα στοὺς δια-
βάτες
Μιλῶ γιὰ τὰ λουλούδια ποὺ μαραθῆκανε στοὺς τά-
φους καὶ τὰ σαπίζει ἡ βροχή
Γιὰ τὰ σπίτια ποὺ χάσκουνε δίχως παράθυρα σὰν
κρανία ξεδοντιασμένα
Γιὰ τὰ κορίτσια ποὺ ζητιανεύουν δείχνοντας στὰ
στήθια τίς πληγές τους
Μιλῶ γιὰ τίς ξυπόλυτες μάνες ποὺ σέρνονται στὰ
χαλάσματα
Γιὰ τίς φλεγόμενες πόλεις τὰ σωριασμένα κουφά-
ρια στοὺς δρόμους
Τοὺς μαστροποὺς ποιητὲς ποὺ τρέμουνε τίς νύχτες
στὰ κατώφλια

Μιλῶ γιὰ τίς ἀτέλειωτες νύχτες ὅταν τὸ φῶς λιγο-
στεύει τὰ ξημερώματα
Γιὰ τὰ φορτωμένα καμιόνια καὶ τοὺς βηματισμούς
στὶς ὑγρὲς πλάκες

Γιὰ τὰ προαύλια τῶν φυλακῶν καὶ γιὰ τὸ δάκρυ
τῶν μελλοθανάτων.

Μὰ πιὸ πολὺ μιλῶ γιὰ τοὺς ψαράδες
Π' ἀφήσανε τὰ δίχτυα τους καὶ πήρανε τὰ βήματά
Του

Κι ὅταν Αὐτὸς κουράστηκε αὐτοὶ δὲν ξαποστάσαν
Κι ὅταν Αὐτὸς τοὺς πρόδωσε αὐτοὶ δὲν ἀρνηθῆκαν
Κι ὅταν Αὐτὸς δοξάστηκε αὐτοὶ στρέψαν τὰ μάτια
Κι οἱ σύντροφοι τοὺς φτύνανε καὶ τοὺς σταυρῶναν
Κι αὐτοί, γαλήνιοι, τὸ δρόμο παίρνουνε π' ἄκρη δὲν
ἔχει

Χωρὶς τὸ βλέμμα τους νὰ σκοτεινιάσει ἢ νὰ λυγίσει

Ὅρθιοι καὶ μόνοι μὲς στὴ φοβερὴ ἐρημία τοῦ πλή-
θους.

Η συνέχεια 3

(1962)

ΤΟ ΝΑΥΑΓΙΟ

Θὰ μείνω κι ἐγὼ μαζί σας μὲς στὴ βάρκα
Ὅστερα ἀπ' τὸ φριχτὸ ναυάγιο καὶ τὸ χαμὸ
Τὸ πλοῖο βουλιάζει τώρα μακριὰ
(Ποῦ πῆγαν οἱ ἄλλες βάρκες; ποιοὶ γλιτῶσαν;)
Ἐμεῖς θὰ βροῦμε κάποτε μιὰ ξέρα
Ἐνα νησί ἐρημικὸ ὅπως στὰ βιβλία
Ἐκεῖ θὰ χτίσουμε τὰ σπίτια μας
Γύρω-γύρω ἀπ' τὴ μεγάλη πλατεία
Καὶ στὴ μέση μιὰ ἐκκλησιὰ
Θὰ κρεμάσουμε μέσα τὴ φωτογραφία
Τοῦ καπετάνιου μας ποὺ χάθηκε —ψηλὰ-ψηλὰ—
Λίγο πιὸ χαμηλὰ τοῦ δευτέρου, πιὸ χαμηλὰ τοῦ
τρίτου
Θ' ἀλλάξουμε τίς γυναῖκες μας καὶ θὰ κάνουμε πολ-
λὰ παιδιά
Κι ὕστερα θὰ καλαφατίσουμε ἓνα μεγάλο καράβι
Καινούριο, ὀλοκαινούριο καὶ θὰ τὸ ρίξουμε στὴ θά-
λασσα.

Θά 'χουμε γεράσει μὰ θὰ μᾶς γνωρίσουνε.

Μόνο τὰ παιδιά μας δὲ θὰ μοιάζουνε μ' ἐμᾶς.

ΠΟΙΗΤΙΚΗ

- Προδίδετε πάλι την Ποίηση, θά μου πείς,
Τὴν ἱερότερη ἐκδήλωση τοῦ Ἀνθρώπου
Τὴ χρησιμοποιεῖτε πάλι ὡς μέσον, ὑποζύγιον
Τῶν σκοτεινῶν ἐπιδιώξεών σας
Ἐν πλήρει γνώσει τῆς ζημιᾶς πὺν προκαλεῖτε
Μὲ τὸ παράδειγμά σας στοὺς νεωτέρους.
- Τὸ τί δὲν πρόδωσες ἐσὺ νὰ μου πείς
Ἐσὺ κι οἱ ὅμοιοί σου, χρόνια καὶ χρόνια,
Ἐνα πρὸς ἓνα τὰ ὑπάρχοντά σας ξεπουλώντας
Στίς διεθνεῖς ἀγορὲς καὶ τὰ λαϊκὰ παζάρια
Καὶ μείνατε χωρὶς μάτια γιὰ νὰ βλέπετε, χωρὶς
ἀφτιά
Ν' ἀκοῦτε, μὲ σφραγισμένα στόματα καὶ δὲ μι-
λάτε.
Γιὰ ποιὰ ἀνθρώπινα ἱερὰ μᾶς ἐγκαλεῖτε;
- Ξέρω: κηρύγματα καὶ ρητορεῖες πάλι, θὰ πείς.
Ἐ νὰὶ λοιπόν! Κηρύγματα καὶ ρητορεῖες.
- Σὰν π ρ ό κ ε ς πρέπει νὰ καρφώνονται οἱ λέξεις
Νὰ μὴν τίς παίρνει ὁ ἄνεμος.

IF...

- Ἄν — λέω ἄν...
- Ἄν ὅλα δὲ συνέβαιναν τόσο νωρὶς
Ἡ ἀποβολή σου ἀπ' τὸ Γυμνάσιο στὴν Ε' τάξη,
Μετὰ Χαϊδάρη, Ἀι-Στράτης, Μακρονήσι, Ἰτζεδίν,
Ἄν στὰ 42 σου δὲν ἦσουν μὲ σπονδυλαρθρίτιδα
Ἵστερα ἀπὸ τὰ εἴκοσι χρόνια τῆς φυλακῆς
Μὲ δύο διαγραφές στὴν πλάτη σου, μιὰ δήλωση
Ἀποκηρύξεως ὅταν σ' ἀπομονῶσαν στὸ Ψυχιατρεῖο
Ἄν — σήμερα λογιστῆς σ' ἓνα κατὰστημα ἐδωδί-
μων—
- Ἀχρηστος πιά γιὰ ὅλους, στιμμένο λεμόνι,
Ξοφλημένη περίπτωση, μὲ ἰδέες ἀπὸ καιρὸ ξεπε-
ρασμένες,
- Ἄν — λέω ἄν...
- Μὲ λίγη καλὴ θέληση ἐρχόνταν ὅλα κάπως διαφο-
ρετικὰ
Ἡ ἀπὸ μιὰ τυχαία σύμπτωση, ὅπως σὲ τόσους καὶ
τόσους
Συμμαθητές, φίλους, συντρόφους — δὲ λέω ἀβρό-
χοις ποσὶ
Ἀλλὰ ἄν...
- (Φτάνει. Μ' αὐτὰ δὲ γράφονται τὰ ποιήματα. Μὴν
ἐπιμένεις.
Ἄλλον ἀέρα θέλουν γιὰ ν' ἀρέσουν, ἄλλη «μετου-
σίωση».

Τὸ παραρίξαμε στὴ θεματογραφία).

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΜΕΡΕΣ ΤΟΥ 1969 μ.Χ.

Στην ὁδὸ Αἰγύπτου —πρώτη πάροδος δεξιά—
Τώρα ὑψώνεται τὸ μέγαρο τῆς Τράπεζας Συναλ-
λαγῶν.
Τουριστικὰ γραφεῖα καὶ πρακτορεῖα μεταναστεύ-
σεως
Καὶ τὰ παιδάκια δὲν μποροῦνε πιά νὰ παίξουνε ἀπὸ
τὰ τόσα τροχοφόρα ποὺ περνοῦνε
Ἄλλωστε τὰ παιδιά μεγάλωσαν, ὁ καιρὸς ἐκεῖνος
πέρασε ποὺ ξέρατε
Τώρα πιά δὲ γελοῦν, δὲν ψιθυρίζουν μυστικά, δὲν
ἐμπιστεύονται,
Ὅσα ἐπιζῆσαν, ἐννοεῖται, γιατί ἤρθανε βαριές ἀρ-
ρώστιες ἀπὸ τότε
Πλημμύρες, καταποντισμοί, σεισμοί, θωρακισμέ-
νοι στρατιῶτες·
Θυμοῦνται τὰ λόγια τοῦ πατέρα: ἐσὺ θὰ γνωρίσεις
καλύτερες μέρες
Δὲν ἔχει σημασία τελικὰ ἂν δὲν τὶς γνώρισαν, λένε
τὸ μάθημα οἱ ἴδιοι στὰ παιδιά τους
Ἐλπίζοντας πάντοτε πὼς κάποτε θὰ σταματήσει ἡ
ἀλυσίδα
Ἴσως στὰ παιδιά τῶν παιδιῶν τους ἢ στὰ παιδιά
τῶν παιδιῶν τῶν παιδιῶν τους.

Πρὸς τὸ παρόν, στὸν παλιὸ δρόμο ποὺ λέγαμε,
ὑψώνεται ἡ Τράπεζα Συναλλαγῶν
—ἐγὼ συναλλάσσομαι, ἐσὺ συναλλάσσεσαι, αὐτὸς
συναλλάσσεται—
Τουριστικὰ γραφεῖα καὶ πρακτορεῖα μεταναστεύ-
σεως
—ἐμεῖς μεταναστεύουμε, ἐσεῖς μεταναστεύετε, αὐ-
τοὶ μεταναστεύουν—
Ὅπου καὶ νὰ ταξιδέψω ἡ Ἑλλάδα μὲ πληγώνει,
ἔλεγε κι ὁ Ποιητῆς
Ἡ Ἑλλάδα μὲ τὰ ὠραῖα νησιά, τὰ ὠραῖα γραφεῖα,
τὶς ὠραῖες ἐκκλησιές
Ἡ Ἑλλάς τῶν Ἑλλήνων.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Κι ὄχι αὐταπάτες προπαντός.

Τὸ πολὺ-πολὺ νὰ τοὺς ἐκλάβεις σὰ δυὸ θαμποὺς
προβολεῖς μὲς στὴν ὁμίχλη
Σὰν ἓνα δελτάριο σὲ φίλους ποὺ λείπουν μὲ τὴ μο-
ναδικὴ λέξη: ζῶ.

«Γιατί», ὅπως πολὺ σωστὰ εἶπε κάποτε κι ὁ φί-
λος μου ὁ Τίτος,
«Κανένas στίχος σήμερα δὲν κινητοποιεῖ τὶς μάζες
Κανένas στίχος σήμερα δὲν ἀνατρέπει καθεστῶτα».

Ἔστω.

Ἀνάπηρος, δειξε τὰ χέρια σου. Κρίνε γιὰ νὰ κριθεῖς.

Άρης Αγγελίδου, Ποιήματα
(1941-1974), Κατανιώτης, 1978

ΠΑΡΑΝΟΜΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ἄλλ' ὕστερα ἀπὸ τοὺς δυὸ πολέμους ἡ ἀπαισιό-
δοξη στάση εἶναι παντοῦ στάση ἀντιδραστική.
Κ. ΒΑΡΝΑΛΗΣ

Ἔχουμε στὸ μηνίγγι μιὰ ραγισματιά
κ' ἡ ματιά μας προχωράει
ἀπὸ πουλὶ σὲ φύλλο σαπισμένο
σὰν τεθλασμένη πυρετοῦ.
Κανονικῶς ἐκτελεσθέντες τρεῖς πεντακόσιοι τέσσερις
ξεσπιτωμένοι τόσοι
χωρὶς μαχαιροπίρουνα
τόσοι μὲ κατασχεμένα τὰ κορδόνια
τὰ ξουραφάκια
μὲ κατασχεμένο τὸ ὄνομά τους.

Εἶναι μιὰ μικρὴ ραγισματιά
κ' ἡ ὥρα δὲ μᾶς παίρνει
νὰ μᾶς ἀγγίζει κάποτε σὰν χάδι
ἐνα φτερό αὐτοκινήτου.
Ἔτσι — μέσα στὶς πέτρες μέσα στὰ χαλάσματα
πάντα δίπλα στοὺς καπνοὺς
ἔτσι — μέσα στὸν χειμῶνα στὰ κουρέλια τοῦ Ἰσκιου μας
πάντα δίπλα στοὺς πνιγμένους
ἔτσι — μὲς στὴ νύχτα ποὺ πριονίζει ὅλη νύχτα
τὰ ἀσημένια δέντρα
τὸν μολυβένιο οὐρανὸ
τὸ χάρτινο φεγγάρι
δίπλα στὰ ρινίσματα μιᾶς ψιλῆς βροχῆς
ἔχουμε μιὰ ραγισματιά.

ΠΟΙΗΤΙΚΗ

1

Ἀεῖζει δὲν ἀεῖζει
στῆλινω τὶς ἐκθέσεις μου σὲ χώρες ποὺ δὲ γίνανε ἀκόμα
προδίνω τὶς κινήσεις ἐνὸς ἡλίου
ποὺ πέφτει τὴν αὐγὴ δίπλα στὶς μάντρες
ἐπικυρώνοντας μὲ φῶς
τὶς ἐκτελέσεις.

2

Ἡ κάθε μου λέξη
ἀν τὴν ἀγγίζει μὲ τὴ γλώσσα
θυμίζει πικραμένο δαλ.·
Ἀπ' τὴν κάθε μου λέξη
λείπει ἓνα μεσημέρι μὲ τὰ χέρια τῆς μητέρας δίπλα στὸ ψωμί
καὶ τὸ φῶς ποὺ ἔσταζε ἀπ' τὸ παιδικὸ κουτάλι στὴν πετσέτα.

3

Ἡ μόνη ἐπιφολόγη μου
εἴταν τὸ κρυφοκόλλημα τοῦ φεγγαριοῦ ἀπ' τὰ σύννεφα.
Ἦσως γι' αὐτὸ δὲν ἔγραψα ποτὲ
στίχους τελεσίδικους σὰν ἄντερα χυμένα
Ἦσως γι' αὐτὸ ἐγκαταλείπουν ἑνας-ἑνας τὰ χαρτιά μου
καὶ τοὺς ἀκούω στὶς κουβέντες ὅσων δὲ μὲ ἔχουνε διαβάσει.

Ἄη-Στράτης 1951

Ἡ ὥρα δὲ μᾶς παίρνει.
Στήνουμε αὐτὶ νὰ ἀκούσουμε τὰ νέα
καὶ μᾶς τὰ ἀρπάζουν βαριά τραυματισμένα σὲ πρόχειρα φορεῖα.
Κάνουμε νὰ μετρήσουμε τὰ ἀστέρια
καὶ πέφτουν στὰ λιθόστρωτα σὰν ἀνάποδες πινέζες.
Μὲ μιὰ μικρὴ ραγισματιά
ἐπιμένω καὶ τραβάω μὲς στὶς λάσπες
ξεριζώνοντας κάθε μου βῆμα
σὰν ἓνα κούφιο δόντι.
Ἀνασηκώνω τὰ πηγούνια τῶν ἀνθρώπων
γιὰ νὰ ἀντιγράψω βιαστικὰ
τὸ φῶς ποὺ ἀπόμεινε στὶς κόγχες τῶν ματιῶν τους
καὶ κρύβω τὸ σημεῖωμα
στὴν καρδιά κατὰσαρκα
γιὰ νὰ δοῦν στὴ νεκροψία
πόσο λίγο ζήσαμε.

Ἄη-Στράτης 1950

Ἄγνος γραββ
(1952)

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

à la manière de Jdanov

και κατά συνέπεια ή ποιηση

είναι μιὰ υπόθεση αντικοινωνική.

Πιστεύει σέ λέξεις και ιδεογράμματα

και δὲ βλέπει λόγου χάρη

πὼς ἄλλο ἓνα δέντρο νὰ ξαπλωθεῖς στὸν ἴσκιο του

κι ἄλλο τὸ ἴδιο δέντρο νὰ πάρεις τὴν ξυλεία του.

Τὸ πράγμα εἶναι σοβαρό: Κάτω ἀπὸ τὰ σχήματα (δῆθεν ποιητικά)

κρύβεται τὸ μαχαίρι πὸ μᾶς χτυπάει πίσώπλατα.

Ἐξομοιώνοντας τὰ πάντα

παραβλέποντας συνθήκες χρόνο τόπο

οἱ στιχοπλόκοι καταντοῦν νὰ υποστηρίζουν

πὼς τὰ κόκκαλα κ' οἱ φλέβες

βαραίνουνε τὸ ἴδιο στὴ ζωὴ τοῦ κάθε ἀνθρώπου

ἐπιμένουν νὰ πιστεύουν πὼς μιὰ πληγὴ κακοφορμίζει

μὲ τὴν ἴδιαν ἀκριβῶς αἰτιοκρατία

κι ὅταν τὴν ἀνοιξαν οἱ σφαῖρες

τῶν ἀγροτῶν τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ

ποὺ χτυπήσαν τοὺς ἐργάτες διαδηλωτὲς τοῦ Βερολίνου

κι ὅταν τὴν ἀνοιξαν τὰ βόλια

τῶν ἐργατῶν τῆς Deutsche Wehrmacht

τότε πὸ τὰ δέχτηκαν στοὺς δρόμους τῆς Ἀθήνας οἱ γεωπόνοι
σπουδαστές.

Ὁ ποιητής, ξεκομμένος ἀπ' τοὺς πόθους τοῦ λαοῦ

καταντάει τελικὰ νὰ μὴν πασχίζει γι' ἄλλο

παρὰ μονάχα πὼς θὰ πεῖ τὴν προσωπικὴ του ἀλήθεια

καταντάει νὰ λέει τίς σφαῖρες σφαῖρες

καὶ τοὺς πληγωμένους πληγωμένους

κι ὅλο τὸ πρόβλημά του στενεύει μὲς στὰ ὅρια

μιᾶς ἀναζήτησης σωστοῦ λεξιλογίου

ἔτσι πὸ μὲ κάθε θυσία

ἀδιάφορος γιὰ ὅλα

ἀκόμα καὶ τὴν πάλῃ τῶν τάξεων

νὰ φτάσει τελικὰ νὰ καυχῇ

πὼς ναί, αὐτὸ πάσχιζα νὰ πῶ

ὅπως βλέπει ἓνα σῶμα στερεὸ καὶ σκέφτεται

«Τοῦτο δῶ ἴσως νάναι κεῖνο πὸ γυρεύω»

τὸ παίρνει στὸ χέρι τὸ ζυγιάζει καὶ σκέφτεται

«Μὲ τοῦτο δῶ, ἴσως μπορέσω νὰ καρφώσω μιὰ πρόκα πίσω

ἀπ' τὴν πόρτα μου»

στεριώνει τὴν πρόκα κρεμάει τὸ σακάκι του καὶ λέει

«Ναί, αὐτὸ εἶταν πὸ γύρευα.

Ἀπὸ δῶ καὶ μπρὸς

τ' ὀνομάζω

σφυρί».

Ἡ ποιηση λοιπὸν εἶναι μιὰ υπόθεση ἀντικοινωνική.

Τὸ κόμμα οἱ ὀργανώσεις κυρίως ἡ ἀγριτυρόπ

ἔχουν καθῆκον νὰ

ΤΟ ΜΑΧΑΙΡΙ

Ὅπως ἀργεῖ τ' ἀτσάλι νὰ γίνῃ κοφτερὸ καὶ χρήσιμο μαχαίρι

ἔτσι ἀργοῦν κ' οἱ λέξεις ν' ἀκονιστοῦν σὲ λόγο.

Στὸ μεταξὺ

ὅσο δουλεύεις στὸν τροχὸ

πρόσεχε μὴν παρασυρθεῖς

μὴν ξιππαστεῖς

ἀπ' τὴ λαμπρὴ ἀλληλουχία τῶν σπινθήρων.

Σκοπὸς σου ἔσενά τὸ μαχαίρι.

Ευθύτης οδῶν

(1959)

NEKPH ZΩNH

Μὲ τίς λέξεις σου νὰ εἶσαι πολὺ προσεχτικὸς

ὅπως εἶσαι ἀκριβῶς μ' ἓναν βαριὰ τραυματισμένο πὸ κουβαλαῖς
στὸν ὄμο.

Ἐκεῖ πὸ προχωρᾷ μέσα στὴ νύχτα

μπορεῖ νὰ τύχει νὰ γλυστρήσεις στοὺς κρατῆρες τῶν ὀβίδων

μπορεῖ νὰ τύχει νὰ μπλεχτεῖς στὰ συρματοπλέγματα.

Νὰ ψαχουλεύεις στὸ σκοτάδι μὲ τὰ γυμνά σου πόδια

κι ὅσο μπορεῖς μὴ σκύβεις

γιὰ νὰ μὴ σούρνονται τὰ χέρια του στὸ χῶμα.

Βάδιζε πάντα σταθερὰ

σὰν νὰ πιστεύεις πὼς θὰ φτάσεις πρὶν σταματήσει ἡ καρδιά του.

Νὰ ἐκμεταλλεύεσαι

κάθε λάμψη ἀπ' τίς ριπὲς τῶν πολυβόλων

γιὰ νὰ κρατᾷς σωστὸν τὸν προσανατολισμό σου

πάντοτε παράλληλα στίς γραμμὲς τῶν δυὸ μετώπων.

Ξεπνοῖσμένος ἔτσι νὰ βαδίζεις

σὰν νὰ πιστεύεις πὼς θὰ φτάσεις ἐκεῖ στὴν ἄκρη τοῦ νεροῦ

ἐκεῖ στὴν πρωινὴ τὴν πράσινη σκιὰ ἐνὸς μεγάλου δέντρου.

Πρὸς τὸ παρόν, νάσαι πολὺ προσεχτικὸς

ὅπως εἶσαι ἀκριβῶς μ' ἓναν μελλοθάνατο πὸ κουβαλαῖς στὸν ὄμο.

Χαράζοντας τούς στίχους σου
πιέξεις δίχως νά τὸ θέλεις στὸ κερί
τὸ χρυσὸ σου δαχτυλίδι.
Οἱ τηλαυγεῖς ὠδές σου

ἐπιχρυσωμένες

θὰ διατηρηθοῦν

θ' ἀντιγραφοῦν

μέ πλεῖστες ὅσες σημειώσεις
μέ ἀποκαταστάσεις διαφορουμένων λέξεων
μέ λεπτομερῆ καταγραφή ὄλων τῶν ταλάντων
πού ζήτησες καὶ ἔλαβες ὡς ἀντιμισθία.

Ὅλοι ὅσοι συνηθίσαν ν' ἀγοράζουν
τις θέσεις τὰ παράσημα τῇ δόξῃ
θὰ σ' ἀνακηρύξουν ταλαντοῦχο ποιητή.
Αὐτὰ πού γράφω γρήγορα θὰ λιώσουν

σὰν τις σάρκες

ὅμως ἂν τύχει καὶ σωθοῦν λίγες ἀράδες
ὅπως σώζεται στὴ σκόνῃ τοῦ κρανίου μιὰ σιαγόνα
οἱ παλαιοντολόγοι θὰ μπορέσουν ν' ἀποκαταστήσουν
τὴν ἀνθρώπινη μορφή μου.

ΦΡΥΝΙΧΟΣ

Τὰ στρατεύματα περάσανε τὰ σύνορα
ὑποχωρώντας μ' ὅση τάξῃ ἐπιτρέπανε τὸ δάσος κ' οἱ σκιές τῶν
δέντρων μέσ στὴ νύχτα.

Με σεβασμὸ κι ἀγάπη γι' αὐτοὺς πού μέιναν ἐδῶ πίσω
θαμμένοι μέσ στὸ χῶμα ἢ ριγμένοι στὰ σκυλιὰ
ἔγραψες καὶ σὺ μιὰ Μιλήτου Ἄλωση.

Τὴν ἔγραψες γνωρίζοντας πὼς τὰ στάσιμά σου θ' ἀκουστοῦν
ἀπὸ κενές σειρές μαρμάρων
γνωρίζοντας —μέχρι τελευταίου ὀβολουῦ—
τὸ πρόστιμο πού θάχες νὰ πληρώσεις.

Τώρα πού οἱ πολέμαρχοι συγκροτήσαν θίασο
κι ἀπαγγέλουνε Μιλήτου χορικά
μὴ βιαστεῖς καὶ μὴν ταυτίσεις τις μηχανές τὰ προσωπεῖα
μέ τὰ δικά σου πρόσωπα.
Στὴν παράστασή τους τῇ μόνῃ θύρᾳ πού ἀφήσαν ἀνοιχτὴ
εἶναι τὸ βασίλειον ἢ ὁ οἶκος ἐνδοξός.
Τις ἄλλες κεῖ στὴν ἄκρῃ — τὴν εἴσοδον ἀστῶν τὴν εἴσοδον τῶν
ξένων
καὶ κείνη πού ὀνομάζεται εἰρκτὴ
τις ἔχουν κλείσει βάζοντας μπροστὰ χρωματιστὲς λινάτσες.
Σὲ τούτῃ τὴν παράσταση δὲν ἔχουν θέση στὸ λογίον
οἱ ἀκρωτηριασμένοι.
Πρόκειται γιὰ μίμηση πράξεως μεγάλης
γιὰ τὴν κατακρήμνιση τῶν τειχῶν μιᾶς πόλεως
μέγεθος ἐχούσης
πρόκειται γιὰ πτώση κυκλωπείων βράχων πού προκαλεῖ τὸν
φόβον.

Οἱ πολέμαρχοι δὲν ξεπέφτουν σὲ τοίχους πλίνθινους σπιτιῶν
σὲ μικρολεπτομέρειες.
Λοιπόν, ἐδῶ πού κάθεται σὲ τοῦτα τὰ ἱκρία
μὴ βιαστεῖς καὶ μὴν ταυτίσεις τῇ σκευῇ καὶ τοὺς κοθόρνους
μέ τις δικές σου τις γυμνές τις ξυπόλητες παρόδους.
Τὰ ὅσα ἔγραψες ἐσὺ μποροῦν νὰ ταυτιστοῦν μέ τὰ δικά τους
ὅσο μποροῦν νὰ ταυτιστοῦν οἱ ἐκθέσεις τῶν ἱατροδικαστῶν
μέ τὰ τυφλά
θανατηφόρα τραύματα.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΗ

Φίλε ἢ ἀντίπαλε μὴν τ' ἀναγγεῖλεις πουθενά.
Δεσμώτης τῇδε ἴσταμαι τοῖς ἐνδον ρήμασι πειθόμενος.

ΑΝΑΒΑΣΙΣ

Τί ὀφελοῦν στὸ τέλος τέλος ὄλ' αὐτὰ
γιὰ ποιόν τὴν χτίζεις καὶ πρὸς τί αὐτὴν τὴν πολιτεία
μιὰ καὶ δὲ θάρθουνε ποτὲ
ποτὲ δὲ θάρθουν τὰ πουλιὰ νὰ χτυπήσουνε τὰ τζάμια
ποιός ὁ λόγος νὰ χαλᾷς τις νύχτες καὶ τις μέρες σου
ταχτοποιώντας τις γραμμὲς τὰ ἐπίπεδα τις πέτρες
μιὰ καὶ τὸ ξέρεις πὼς ὁ ἴσκιος τῶν σπιτιῶν
θὰ μετατοπίζεται μονάχος
κυκλοφορώντας ἐγκαρσίως.

Δὲ θάρθοῦνε.
Ὁ κουρνιαχτὸς πού ξαγναντεύεις κεῖ στὸν κάμπο
μὴν ἐλπίζεις
δὲν εἶναι μετανάστες.
Ἀποτραβήξου στὴν πλαγιὰ

ἀνάμεσα στὰ πεῦκα
κι ἄσε τὴν ψυχὴ σου ν' ἀπολαύσει
τὴν ἀμεμπτὴ παράταξιν καὶ τὸν ἥχο τοῦ ταμπούρλου
μεῖνε κεῖ καὶ κοίτα ὡς τὸ τέλος
κοίτα τους πού ἄλλοι μέ κλειδιά κι ἄλλοι μέ χειροπέδ
θὰ γκρεμίζουν

συμμαχοῦντες
γεφύρια στέγες φιλιατρὰ
κοίτα τους
καθὼς θὰ ἱσοπεδώνουν τὴν πολιτεία πούχτισες
καὶ θὰ τὴν σπέρνουν ἄλλας.

ΘΑ ΕΠΙΜΕΝΕΙΣ

“Όσο ψηλά κι αν άνεβεΐς έδω θα παραμένεις.
Θα σκοντάφτεις και θα πέφτεις έδω μέσ στα χαλάσματα
χαράζοντας γραμμές
έδω θα επιμένεις δίχως βία
χωρίς ποτέ να καταφύγεις στη βολική απόγνωση
ποτέ στην περιφρόνηση
κι ως έχουν σήμερα τη δύναμη εκείνοι που οικοδομούνε έρημώσεις
κι ως βλέπεις φάλαγγες ανθρώπων να τραβάν συντεταγμένοι
για τὸ ξυλουργεῖο
να δέχονται περήφανοι
την εκτόρνευσή τους
και να τοποθετοῦνται στα αὐστηρά τετράγωνα
σάν πιόνια.
’Εσύ θα επιμένεις σάν να μετράς τὸ χρόνο με τις σειρές
τῶν πετρωμάτων
σάμπως νάσουν σίγουρος πὼς θαρθεῖ μιὰ μέρα
ὅπου οἱ χωροφύλακες κ’ οἱ επαγρυπνητὲς θα βγάλουν τις στολές
τους.
’Εδῶ μέσ στα χαλάσματα που τὰ σπείραν ἄλλας
θέλεις δὲ θέλεις θα βαδίζεις
υπολογίζοντας την κλίση που θάχουν τὰ επίπεδα
θα επιμένεις περιονίζοντας τις πέτρες μοναχός σου
θέλεις δὲ θέλεις πρέπει ν’ αποχτήσεις ἕναν δικό σου χῶρο.

ΤΟ ΑΜΕΤΑΦΡΑΣΤΟ

’Εγραψε ἕνα ποίημα με λέξεις καθημερινές
(δεντροστοιχία πέτρα κέλυφος χαρτόνι)
έχοντας την πρόθεση να τὸ μεταφράσει
στη μητρική του γλώσσα.
’Ανασέρνοντας μιὰ-μιὰ τις αντιστοιχίες
ἀπ’ τὸν βυθὸ τῆς μνήμης
ἀλλάζοντας τὴ διάταξη για να κρατήσει τὸν ρυθμὸ
προχώραγε στὴ νέα παραλλαγή με τόση ἐπιτυχία
που σκέφτηκε να σκίσει τὴν πρώτη γλωσσικὴ μορφή.
Ξάφνου
ὁ ἴσκιος ἐνὸς γλάρου πάνω στα νερά
τοῦ θύμισε πὼς ὅλα τὰ πουλιά τῆς μακρινῆς πατρίδας του
εἶχαν ἀποδημήσει ἢ σκοτωθεῖ.

ΑΥΤΟΨΙΑ

Τὸ δέντρο ὀλόισιο και ψηλὸ
με τὰ κλαδιὰ πελεκημένα, πριονισμένη τὴν κορφή του
(συνεπῶς κατάλληλο για στύλος ἡλεκτρικοῦ δικτύου)
ὁ ἴσκιος κάθετος στὶς αὐλακιές
(συνεπῶς περάσαν ἀρρα ἀπὸ τὸν χωματόδρομο)
παράλληλα στὶς αὐλακιές πεσμένος ὁ φαντάρος
(καθέτως συνεπῶς στὸν ἴσκιο τοῦ ὀλόισιου δέντρου)
τὸ πρόσωπό του μέσ στὴ σκόνη
ὅλα τὰ δάχτυλα μπηγμένα στα χαλίκια
(συνεπῶς εἶχε σουρθεῖ με τὴν κοιλιὰ να φτάσει ὡς τὸν ἴσκιο)
ὄχι
μπορεῖ να γύρισε ὁ ἥλιος
και νάρθε κάθετα ὁ ἴσκιος στὸν φαντάρο
μπορεῖ σὲ λίγο να κρατάει στὸ κάθε χέρι του
τὸν ἴσκιο ἐνὸς ἄσπρου μονωτήρα
(και συνεπῶς
ποῦ εἴσουνα
ἐσὺ
ὅταν τὸν σκοτώνανε ;)

Παρισιναί
ποιήματα
(1974)

Τίτος Πατριμίου, Μαδυτεία (1952-1962), Πείρα, 1963

Βορεινή νύξη

Ίσως από την πρώτη μέρα να μὴν τὸ ἔξεραι
πὼς ἡ θητεία τούτη δὲ θὰ τέλειωνε ποτέ.
Τὸ δέχτηκες, ὅταν στὰ μαῦρα χρόνια ἀπάνω,
φάνηκε καθαρὰ πὼς ἄλλα, πὺλ μαῦρα, θὰ σωριάζονταν.
Αὐτὸ τὸ ἐλάχιστο φλούδι τῆς ζωῆς σου ποὺ συνεχῶς μεταβαλόταν
ἀνάμεσα σ' ἐξωτερικὲς πιέσεις κι ἀντίδραση προσωπική,
εἶχε ἀποχτήσει πιά κάποια συνείδηση, καὶ διάλεγε.
Ἔτσι κι ἂν ἄλλαζες τοποθεσίες, περιβολὴ καὶ ιδιότητες,
κι ἂν γύρναγε ἀσταμάτητα ὁ τροχὸς προσώπων ποὺ βουλιάζαν
σὲ σκιές, σκιῶν ποὺ λευτερώνονταν σὲ πρόσωπα,
πάντα σὲ κάποια πύλη βορεινὴ ξαγρύπναγες σκοπὸς
ἐνάντια στὸ θάνατο μὲ τ' ὄρθιο τρίχωμα ποὺ ὀρμούσε ἀπ' ἐξω
στὸν ἄθλιο θάνατο ποὺ ξεπετιόταν ἀπὸ μέσα μας
στὸ θάνατο τὸν πιὸ πικρὸ ποὺ λούφαζε στίς καρδιές κάποιων
συντρόφων,
ἐκεῖ καὶ σὺ ἕνας φαντάρους ὅμοιος μὲ τοὺς ἄλλους. Μόνο
ποὺ ἀντὶ γιὰ κάνα ξεροκόμματο, ἄλεθες μὲς στὰ δόντια
σκορπίους στίχους, μὴν τύχει καὶ λίγο ξεχαστεῖς
μὴν τύχει μιὰ στιγμή καὶ σὲ νικήσει ὁ φόβος, ἡ κούραση, ὁ ὕπνος,
μέσα στίς ἀνελέητες ὥρες τῆς νυχτερινῆς σου θάρδιας.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ

Ὅταν τοῦ ζήτησε ὁ στρατιώτης Ἀκριδόπουλος
Γεώργιος, χωρίον Κέδρος Θεσσαλίας,
νὰ γράψει γιὰ λογαριασμὸ του
γράμματα μετανοίας στὸ χωριό, τινάχτηκε.
Κι ὁ στρατιώτης Ἀκριδόπουλος Γεώργιος,
παλιὸς κατὰδικος σὲ θάνατο, πρόωρα γερασμένος
ἀπὸ ἔξη χρόνια στὸ βουνό, μὲ τὴ μισή του φαμελιά
ξεκληρισμένη, τοῦ ἔπε κλαίγοντας:
«Ἐὐὸ θὰ μπόραγες νὰ τ' ἀλαφρώσεις λίγο».
Τότε,
πρῶτη φορὰ κατάλαβε,
τί σήμαινε ἡττα τοῦ κινήματος.

Ίσως ἓνα ποτάμι

Μ' ἄρπαξε ἀπὸ τ' ἀμπέχωνο πάνω στὰ πυρωμένα θράχια.
«Τὰ ποτάμια στέρεψαν» μοῦ φώναξε «στέρεψαν οἱ πηγές».
Ἀκόμα κ' οἱ ἀγέρηδες χάσανε τὸ δρόμο.
Τὴν ἄλλη μέρα μοῦ ψιθύρισε στὴν ἀγγαρεία:
«Ίσως ὑπάρχει πάντα μὲς στὰ χέρια μας ἓνα ποτάμι».
Εἴταν ἡ ἐποχὴ τῆς πέτρας καὶ τῆς δίψας.
Πολλοὶ τρελλαίνονταν. Πολλοὶ προδίνανε τὴ μάνα τους
γιὰ μιὰ γουλιὰ νερό. Ὅταν τὸν πῆρανε
πρόφτασε νὰ μοῦ πεῖ: «Οἱ ἀγέρηδες χάνουνε τὸ δρόμο
ὅταν ἀφήνουμε τὸ δρόμο μας νὰ χορταριάξει,
ν' ἀποκοιμῆται στὸ πλευρὸ τῶν χωραφιῶν».
Ἐπειτα ἦρθαν κι ἄλλες νύχτες κυκλωμένες θάλασσα
οἱ ξιφολόγχες χώριζαν τὸν ὕπνο μας στὰ τέσσερα, στὰ δέκα.
Ἀργότερα πολὺ ἔμαθα πὼς αὐτός, ὁ τόσο ἀδύνατος,
εἶχε κρατήσει ὡς τὸ τέλος.

Υπαίθριο θέατρο

Τὰ πρόσωπα τί γρήγορα ποὺ ἀλλάζουν
καταμεσίς σὲ χάρτινα καπέλλα, σὲ σκιοιὰ καὶ σὲ ψαρόκολλες.
Πλησιάζουν στὸ χαρτὶ ποὺ εὐκολὰ βάφεται εὐκολὰ ξεθω-
ριάζει —
ἓνα φιλὸ χαρτὶ μπογιατισμένο καὶ τὰ σκηινικά, μόλις
μᾶς χώριζαν ἀπ' τὸ χειμῶνα.
Τὸ κρῦο, ἡ ἀναγνώριση τῆς σύμβασης, αὐτὸ ποὺ τέλος πάν-
των λέμε
«συνείδηση τῆς πραγματικῆς μας θέσης»
κάπως ἀραιότερα εἰσορμούσαν ἀπὸ τὰ χάσματα τῶν λόγων,
τὶς τρύπες τῶν χρωμάτων. Εἴταν γλυκεῖα ἡ θαλπωρὴ
ἀκόμα καὶ τοῦ ἐχθρικοῦ κορμιοῦ. Σὲ στήλωνε.
Κ' αἰφνίδια, τὰ γκρεμίζαμε ὅλα.
(Ὅχι μόνο ἀπὸ ἀκαταδεξιά, ὅχι γιὰ ἐρχόταν ἡ ὥρα.
Εἴτανε πάντα ἡ ἔγνια μὴν ἀποξεχαστοῦμε).
Ἔσπερνε ὁ ἄνεμος τὰ σκηινικά σὰν ξεσκισμένες φλόγες
τὰ χάρτινα καπέλλα κυλοῦσαν στίς χαράδρες

ἀπόμεναν γυμνὰ μὲς στὴ βροχὴ τὰ κακοδαμμένα πρόσωπα...
Μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἐπιτάχυνση αὐθεντικῆς,
χωρὶς καμιά ἐπιζωγράφιση.

ΣΤΑΣΕΙΣ

Απὸ τὴ στάση μου
πρὸς τὴ ζωὴ
θαίνου
τὰ ποιήματά μου.

Μόλις ὑπάρξουν
τὰ ποιήματά μου
μὰ στάση μοῦ ἐπιβάλλουν
ἀντίκρυ στὴ ζωὴ.

ΨΥΧΡΟΣ ΑΝΕΜΟΣ

Κι ὁ ἔρωτας γιὰ κάτι πού δὲ ὀρήκεις οὔτε διάλεξες
δὲ σ' ἐγκατέλειψε ποτέ.

Διάσχιζε τὶς βουερὲς μαχητικὲς ἡμέρες
θασάνιζε τὶς ξνοπλες νύχτες
σημάδευε τὸ δρόμο τὸν ἀτέλειωτο

πού τὸν ἀκολουθοῦσες μὲ τό 'να πόδι στὴν ἐπιθυμία
καὶ τὸ ἄλλο στὴν παραίτηση.

Δὲν μπόρεσες νὰ σχηματίσεις οὔτε τ' ὄνομά του.

Καὶ τὸ φωνάζεις ἀκόμα πρὸς τὰ μέσα
σὰ μιὰ ριπὴ ψυχροῦ ἀνέμου ὧς τὰ σωθικά
ὀρίζοντας τὴν παγωμένη ὄρθια τρύπα

πού γύρω της τὸ σῶμα σου ἀναδεύεται, συστρέφεται κ' ἐλπίζει.

ΣΤΙΧΟΙ—2

Στίχοι πού κραυγάζουν
στίχοι πού ὀρθώνονται τάχα σὰν ξιφολόγχες
στίχοι πού ἀπειλοῦν τὴν καθεστηκυῖα τάξη
καὶ μέσα στοὺς λίγους πόδες τους
κάνουν ἢ ἀνατρέπουν τὴν ἐπανάσταση,
ἄχρηστοι, ψεύτικοι, κομπαστικοί,
γιατὶ κανέναν στίχος σήμερα δὲν ἀνατρέπει καθεστῶτα
κανέναν στίχος δὲν κινητοποιεῖ τίς μᾶζες

(Ποιῆς μᾶζες; Μεταξὺ μας τώρα —
ποιοὶ σκέφτονται τίς μᾶζες;
Τὸ πολὺ μιὰ λύτρωση ἀτομικὴ, ἂν ὄχι ἀνάδειξη).
Γι' αὐτὸ κ' ἐγὼ δὲν γράφω πιὰ
γιὰ νὰ προσφέρω χάρτινα ντουφέκια
ὀπλα ἀπὸ λόγια φλύαρα καὶ κούφια.
Μόνο μιὰν ἄκρη τῆς ἀλήθειας νὰ σηκώσω
νὰ ρίξω λίγο φῶς στὴν πλαστογραφημένη μας ζωὴ.
Ὅσο μπορῶ, κι ὅσο κρατήσω.

ΝΑ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΕΙΣ

Πόσα πού πρὶν δὲν καταλάβαινες, τώρα
σ' ἀποκαλύπτουν τὸ πραγματικὸ νόημά τους.
Μὰ τί καινούργιος κίνδυνος αὐτὴ σου ἡ ὠρίμανση.
Μπορεῖ καὶ νὰ σ' ἐπαναπαύσει στὴ θέα τῶν συντελεσμένων.
Θὰ κατορθώσεις ἄραγε ποτὲ τὰ πράγματα νὰ δεῖς
τὴν ἴδια τὴ στιγμή τῆς σύλληψής τους
καὶ νὰ προειδοποιεῖς ἔστω καὶ μ' ἀναρθρες κραυγές,
σὰν τὸ σκυλὶ πού πρὶν ἀπ' τὸ σεισμὸ
ἀκούει τοὺς μυστικούς τριγμούς τῆς γῆς κι οὐρλιάζει...

ΕΠΟΧΙΚΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ

Γιατὶ τόσο πολὺ παθαίξεστε
καὶ φθείρεστε σ' ἐποχικὲς συγκρούσεις;»
Μᾶς εἶπε κάποιος ποιητῆς
σύντροφος παλιὸς τῆς ἐξορίας.
«Ἐχὼ δεῖ τόσα θασίλεια νὰ γκρεμίζονται
κι ἄλλα νὰ ὑψώνονται στὴ θέση τους,
τόσους ἄρχοντες νὰ πέφτουν
καὶ τοὺς ἐπίγονους νὰ ἐρίζουν γιὰ τὸ θρόνο.
Μονάχα ἡ ποίηση εἶναι αἰώνια.
Λοιπὸν, μὴ σπαταλιέστε σὲ πράγματα παροδικά».

Ἴσως καὶ νὰ 'χε δίκιο ἀπ' τὴ σκοπιὰ του,
μ' αὐτὴ ἡ σκοπιὰ ἀκριθῶς μᾶς εἴταν ἀπαράδεκτη
κ' οἱ ἄμιγεις ποιητὲς μᾶς φαίνονταν
ἀκίνδυνα, παροπλισμένα θωρηκτά.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

Κ' ή κωμωδία ξανάρχιζε κάθε πού έπεφτε ή αδλαΐα
κάθε πού πίστευα τήν παράσταση για τελειωμένη.

Με τή σεμνή μου εμφάνιση, τὰ λείψανα τής μπογιᾶς στή μούρη
τὰ πολύχρωμα κουρέλια κάτω απ' τὸ παλτό
οὔτε κ' ἓνας τρελλὸς πού τὸν χρειάζονται
σὰν ἀκίνδυνο, χωνευτικὸ συμπλήρωμα
μὲ τὶς καυστικές, δίχως συνέπειες, ἀλήθειες του
μὲ τὰ παράξενά του λόγια καὶ φερσίματα
καὶ τὰ τσαμπιὰ τὶς νυχτερίδες κρυμμένα
στὸν ἄδειο θόλο τής καρδιάς του.

Τί θά ἔγαινε λοιπὸν ν' ἀντιδικήσω ἀνοιχτά,
νὰ οὐρλιάζω ἔξω ἀπὸ κατάκλειστα παράθυρα;

Ἔβτανε δύσκολο τὸ ζύγιασμα

σ' αὐτὴ τὴ θύελλα πού θρεθήκαμε

μὲ μιὰ ζωὴ πού κύλαγε ἀνάμεσα σὲ στρατιᾶς νεκρῶν
κ' ὑπόγειες συνεδριάσεις.

Μὴ κρίνετε ἵνα μὴ κριθῆτε

μὴ διώκετε ἵνα μὴ διωχθῆτε —

ἄστεῖες κουδέντες γιὰ τὶς μέρες μας

ὅπως σὰ νὰ μοῦ λὲς ὅτι τὰ ποιήματα

παίζουν σπουδαῖο ρόλο στὶς ταξικὲς συγκρούσεις.

Ἐμεῖς συνεχῶς κρίναμε καὶ κρινόμαστε

διωκόμαστε καὶ διώκαμε, ὅπου

ἡ ἀστυνομία, κύριοι, μ' ἔγραψε στὰ κατὰστικὰ τῆς ἀνεξίτηλα

ἡ ἐπανάσταση, σύντροφοι, μ' ἔγραψε στὰ δικά τῆς ἀνεξίτηλα

κι ἀπόμεινα ὀριστικὰ γυμνὸς κάτω απ' τὸ φῶς τῶν ἄλλων,

οἱ πράξεις μου παίρναν μιὰν ἄλλη σημασία

μὲς στὸ συσχετισμὸ δυνάμεων πού ἀποτελοῦσα τμήμα,

τὰ λόγια μου ἐρμηνεύονταν σύμφωνα μὲ σκοπιμότητες

ἀπ' τὸν ἴδιο ἔμένα ἀποδεκτές. Καὶ πιά πῶς νὰ μιλήσω,

πῶς νὰ κρίνω, πῶς νὰ κριθῶ, χωρὶς νὰ βλάψω

χωρὶς νὰ πάρω εὖσημα ἀπὸ κεῖ πού μισῶ;

Κι ὁ ὕπνος τῆς πέτρας δὲ σώνεται

ἢ γλώσσα τοῦ φεγγαριοῦ δὲν ξεδιψᾷ.

Μήπως σὲ τοῦτο τὸ κελλὶ πού περνῶ τὰ χρόνια μου

τυφλώθηκα τελειωτικά;

Μήπως συμβιδάστηκα μὲς στὴν ἀδιαλλαξία μου;

Μήπως στεγνώσανε οἱ φλέβες μου

μέσα στὴ σιγουριά τῆς προσμονῆς;

Μήπως οἱ λέξεις μου πετρώσανε

μὲς στὴν προετοιμασία τοῦ τριακοστοῦ συνέδριου;

Μήπως ξεράθηκαν τὰ δρόδικά μου τὰ σπαρτά

μέσα στὴν πάλη γιὰ τὴν αὐξηση τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς;

Μήπως οἱ ἰδέες μου στερέψανε μὲς στὴν ὑπεύθυνη συζήτηση

τὸ βέβαιον χτίσιμο τοῦ σοσιαλισμοῦ;

Μήπως ὁ ἔρωτας πέθανε γιὰ μένα

μὲς στὴν ὀριστικὴ του ἐκπλήρωση,

τὸ σεβασμὸ τοῦ ἄλλου, τὸ φόβο τοῦ ἑαυτοῦ μου;

Καὶ τώρα πίσω ἀπὸ τὴν πλάτη σας γελάω

φτύνοντας μυστικά μὲς στὸ μαντήλι μου

στίχους πυῶδεις καὶ στυφούς;

Ἢ μήπως καὶ τίποτα ἀπ' αὐτὰ δὲν εἶναι

μήπως ποτὲ δὲν εἶχα τίποτα ἀπ' αὐτὰ

κι ἀπλῶς τὰ ἐπινοῶ, τὰ διογκῶνω, τὰ δραματοποιῶ

ὅπως τὸ συνηθᾶν οἱ ποιητές;

Μήπως ἀπλῶς μὲ σήκωσε ἓνα κύμα

καὶ μὲ γκρέμισε...

Δὲ μίλησα ποτὲ γιὰ ὅσα ἔκανα

βουβὸς στὴ συνωμοτικὴ ἀλαζονεία μου

δὲ μίλησα γιὰ τοὺς παρωχημένους μου ἡρωϊσμούς.

τόσο παρωχημένους πού δὲν ἀλλάζουν πιά

τὴν ἡσυχὴ σημερινή ζωὴ μου —

ἡσυχονερό τί κρύβεις μὲς στὸ δοῦρκο σου,

σάρκα πού μὲ πολιορκεῖς, θάνατε

σιωπηλὸ πουλί, πού οἱ ὄρθιες φτεροῦγες σου

κρατᾶνε τὸ ρυθμὸ τῆς νύχτας μου,

ἤλπε μὲ τὶς ἐμπρηστικὲς χειροβομβίδες σου

πού τυλίγεις σὰ συρματόπλεγμα στὸ κρέας μου,

τί κρύβετε;

Λοιπὸν, μὲ πνίξετε δὲ μὲ πνίξετε, ἐγὼ εἶμαι ἐδῶ,

μὲ συνεχεῖς ὑποτροπές, μ' ἀναρρώσεις ἀπροσδόκητες

μὲ κάποια μέτρια θέση στὴν ἐπανάσταση,

στὰ γράμματα, στὴν κοινωνία

στοιχεῖο ἐπίμονο κι ἀσυνεχὲς κι ἀμετανόητο,

πού ἀκόμα δὲν μπόρεσα νὰ ξεχωρίσω ἂν εἶναι

ἢ ἀφοσίωση στὸ κίνημα ἢ ὁ φόβος τοῦ ἐξοστρακισμοῦ

πού δίνουνε στὰ λόγια μου μιὰν ἐξισορρόπηση

γι' ἄλλους ἐπαινετὴ καὶ γι' ἄλλους ἐπονεΐδιστη.

Τίτος Πατρίκιος, Ποιήματα, IV (1988-2002)

Ανεκρινόμενοι υαφρέφτες (1988)

ΟΙ ΣΤΙΧΟΙ, 3

Κανένας στίχος δέν ανατρέπει καθεστῶτα
εἶχα γράφει πρὶν ἀπὸ χρόνια
κι ὡς σήμερα μοῦ τό καταλογίζουν.
Ὅμως οἱ στίχοι κάνουν τή δική τους τή δουλειά
δείχνουν τὰ καθεστῶτα, τὰ κατονομάζουν
ἀκόμα κι ὅταν πᾶνε νά ἐξωραϊστούν
ν' ἀνακαινίσουν λίγο τή βιτρίνα
ν' ἀλλάξουν ἐπωνυμία καί ταμπέλα.
Μάλιστα οἱ στίχοι κάποτε πετυχαίνουν
σ' ἀπρόσμενες στάσεις τούς ἡγέτες
βέβαιους πῶς κανένας δέν τούς βλέπει
μέ σῶβρακο κιτρινισμένο κι ἀνοιχτό
πρὶν φορέσουν περισκελίδα ἢ παντελόνι
μέ καλαμένα πόδια παντόφλες στραβοπατημένες
πρὶν βάλουν μπότες ἢ σκαρπίνια
μέ τήν κοιλιά νά ξεχειλάει πρὶν τή ρουφήξουν
γιά νά κουμπώσουν τό ἀμπέχονο ἢ τό σακάκι
μέ τίς μασέλες ἀφημένες στό ποτήρι
πρὶν ξαναπροβάρουν τόν ἱστορικό τους λόγο
μέ τὰ προγούλια τους νά κρέμονται, τίς λάπες
πρὶν θεληματικό ὑφώσουν τό πιγούνι
πρὶν ἀτενίσουν πάντα νέοι τό μέλλον.
Οἱ στίχοι δέν ἀνατρέπουν καθεστῶτα
μά σίγουρα ζοῦνε πιά πολύ
ἀπ' ὅλες τίς καθεστωτικές ἀφίσεις.

30 Νοεμβρίου 1982

Ἡ ποίηση φτιάχνεται

Ἡ ποίηση φτιάχνεται
χωρίς μελωδημένους ἤχους
χωρίς χρώματα
μόνο μέ ἀσπρόμαυρα σημάδια
μέ μαῦρες κι ἄσπρες σιωπές
μέ φθόγγους μαύρους κι ἄσπρους.

Ἡ ποίηση φτιάχνεται
χωρίς παροξυσμούς τοῦ σώματος
αὐτοί εἶναι γιά τὰ πρὶν
καί τὰ μετά.

Τα οφειώματα καὶ τα τραύματα

Κι ἐνῶ δέν περιμέναμε πῶς θά ξανασυμβεῖ
μαυρίζει πάλι ὅπως ἡ πίσσα ὁ οὐρανός
ἡ νύχτα γεννάει τέρατα ἀπὸ σκοτάδι
σκιάχτρα τοῦ ὕπνου καί τοῦ ξύπνου
κλείνουν τίς διαβάσεις, ζητᾶνε λύτρα, ἀπειλοῦν.
Τούς Λαιστρυγόνας καί τούς Κύκλωπας...
μή φοβᾶσαι, ἔλεγε ὁ ποιητής
ὅμως φοβᾶμαι τὰ σημερινά τους ὁμοιώματα
καί πιά πολύ ὅσους τὰ κινοῦν.

Φοβᾶμαι ὅσους στρατεύονται γιά νά μᾶς σώσουν
ἀπὸ μιά κόλαση πού περιμένει μόνο ἐμᾶς,
ὅσους κηρύσσουν ὀρθή καί ὑγιεινή ζωή
μέ ἀναγκαστική σίτιση μετάνοιας,
ὅσους μᾶς ἀπαλλάσσουν ἀπὸ τήν ἀγωνία τοῦ θανάτου
μέ ἰσόβια δάνεια σώματος καί ψυχῆς,
ὅσους μᾶς δυναμώνουν μέ ἀνθρωποβόρα διεγερτικά
μ' ἐλιξίρια μεταλλαγμένης νιότης.

Ὅπως μιά στάλα βιτριόλι καίει τό μάτι
ἔτσι μπορεῖ ἓνα φιαλίδιο κακίας
νά φαρμακώσει ἀναρίθμητες ζωές,
«ἀτέλειωτες οἱ δυνάμεις τοῦ κακοῦ στόν ἄνθρωπο»
κανοναρχοῦν ἀγορητές ἀπὸ ἑκατό μεριές
μόνο πού οἱ κάτοχοι τῆς ἀπόλυτης ἀλήθειας
ἀνακαλύπτουν τό κακό πάντα στούς ἄλλους.
«Μά ἡ ποίηση τί κάνει, τί κάνουν οἱ ποιητές;»
φωνάζουν αὐτοί πού προσδοκοῦν συνάντηση
στά ὅσα ἔχουν σκεφεῖ κι ἀποφασίζει,
πού θέλουν καί τώρα οἱ ποιητές νά παίζουν
τόν ρόλο τοῦ γελωτοποιοῦ, τοῦ αὐλικοῦ ἢ τοῦ προφήτη.

Ὅμως οἱ ποιητές παρά τήν ἐπαρσή τους
ἢ τήν ταπείνωση μπροστά στούς ἰσχυρούς
τήν αὐταρέσκεια ἢ τή λατρεία τῶν πολλῶν
παρά τήν ἐλλειπτικότητα ἢ τούς πλατειασμούς
κάποια στιγμή ἐπιλέγουν, καταγγέλλουν, ἐλπίζουν
ζητοῦν, ὅπως τό ζήτησε τήν κρίσιμη ὥρα
ὁ ἄλλος ποιητής, περισσότερο φῶς.
Κι ἡ ποίηση δέν προσαρμόζει στά παρόντα
τό ἴδιο ἔργο πού παίζεται ἀπὸ χρόνια
δέν φαλμωδεῖ ὁδηγίες χρήσεως τοῦ καλοῦ
δέν ζωντανεύει φόβους σκύλους τῆς μεταφυσικῆς.
Ἐπισκοπώντας τὰ πράγματα πού ἔχουν ἤδη γίνει
ἡ ποίηση φάχνει γι' ἀπαντήσεις
σ' ἐρωτήματα πού ἀκόμα δέν ἔχουνε τεθεῖ.

II

Έκεῖ πού συλλογίζεσαι ποιὸς εἶσαι καὶ τί ἔκανες
πόσο ἀνοίχτηκες στοὺς ἄλλους γιὰ νὰ σέ δεχτοῦν
πόσο ἐπιδείχτηκες στὸ κοινὸ γιὰ νὰ τοῦ ἀρέσεις
πῶς κλείστηκες τόσο πολὺ γιὰ νὰ προστατευτεῖς
σὲ τί ἔφταιξες σ' ἐκείνους πού σέ ἀπέρριψαν
γιὰ πόσο καιρὸ τὸ ἀνέβαλλες κι ἐσύ νὰ τοὺς ἀπορρίψεις
πότε ἔδωσες ἓνα στήριγμα σὲ κάποιον πού τὸ χρειαζόταν
πότε ἐγκατέλειπες τὸν ἄνθρωπο πού σέ εἶχε ἀνάγκη
πόσο ἀντέδρασες ὅταν ἔβλεπες νὰ πλουτίζουν
αὐτοὶ πού ἔλεγαν ὅτι μάχονται γιὰ τοὺς φτωχοὺς
ὅταν ἄκουγες νὰ δημηγοροῦν ὑπὲρ τῶν ἀδικημένων
ἐκεῖνοι πού ἀδικοῦσαν ἔχοντας πάντα δίκιο
πόσο ἐνίσχυσες αὐτοὺς πού τοὺς προσφέρθηκαν νὰ σέ
δυναστεύουν
πόσο μὲ τὴ δράση σου βοήθησες ν' ἀνατραποῦν
ὥς πότε ἀπόλυτα δεχόσουν τὶς μονολιθικὲς ἀλήθειες
πόσο ἀντιπάλεψες τὴν κάθε φορὰ ἀκράδαντὴ σου πίστη
γιὰ πόσο φερόσουν σὰν πιστὸς ἐνῶ πιά δὲν πίστευες
πόσο ἀφέθηκες στὶς παρορμήσεις σου, πόσο τὶς δάμασες
πόσο προχώρησε ἡ γνώση σου, πόσο δοκιμάστηκε
ὥς ποῦ κατόρθωσε νὰ φτάσει ἡ πράξη σου, πού στόμωσε
πόσο ἄργησες ἢ πόσο βιάστηκες γιὰ μιὰ κρίσιμη
ἀπόφαση...

Έκεῖ ἀπάνω σέ βρίσκει ἡ ποίηση.

IX

Ἡ ποίηση ἔρχεται νὰ σέ βρεῖ μὲ ποδὴλατο, μὲ μηχανάκι,
μὲ αὐτοκίνητο
ἄλλοτε ἔρχεται σὰν ἀμαζόνα μὲ τὸ σπαθὶ ὑψωμένο
ἄλλοτε σὲ ἀκολουθεῖ ἀπὸ τὸ σουπερμάρκετ σὰν
κουρελοῦ ζητιάνα
σὲ παρασύρει ὅπως πορνοστᾶρ σὲ φαντασιακὲς ἀβύσσους
σὲ ἀνακαλεῖ στὴν τάξη σὰν διευθύντρια ἀναμορφωτηρίου
σοῦ ἐμφανίζεται στὰ ἔγκατα τοῦ ὕπνου σὰν ἄσπιλη
παρθένα
σ' ἐξαπατᾷ στέλνοντας στὴ θέση της μιὰ θεραπαινίδα της
κι ἐσύ νομίζεις πῶς τὴν ἔριξες ἐπιτέλους στὸ κρεβάτι σου
σὲ καλεῖ μὲ ντουντούκα νὰ φωνάζεις κομματικὰ
συνθήματα
σὲ περιπαίζει δίνοντας προτεραιότητα στὶς σοβαρές σου
ἀσχολίες
σοῦ γεμίζει τὸ ἄδειο γραμματοκιβώτιο τῶν φιλοδοξιῶν
σὲ δελεάζει μὲ ὄνειρα δόξας, χρήματος, ἀθανασίας
σὲ πείθει σὰν ἄπιστη ἐρωμένη πῶς εἶναι δική σου μόνο
σὲ προσπερνάει γιὰ νὰ ξεσκονίσει νεκροζώντανους
ἀρχηγούς
σοῦ φουσκώνει τὶς οὐτοπίες ὅσο νὰ σκάσουν σὰν μπαλόνι
σοῦ θυμώνει ἅμα δὲν βλέπεις ὅτι προσπαθεῖ νὰ διαλύσει
τὴν ὁμίχλη
σοῦ ζητάει βοήθεια ἅμα τὴν κυνηγοῦν οἱ ἐξουσίες
πού ἀψήφησε
σοῦ λέει πῶς κι ὅταν τὶς ὕμνοῦσε, κρυφὰ τὶς ὑπονόμευε
σοῦ ἐπισημαίνει τὶς κοινοτοπίες, σοῦ ἀνατρέπει
τ' αὐτονόητα

σοῦ ψιθυρίζει μυστικὰ πού πρέπει ἐσύ νὰ ἐξιχνιάσεις
σοῦ φωτίζει πράγματα πού μέναν σκοτεινὰ ὥς τότε
ὥσπου κάποια στιγμή σὲ ἀνταμείβει γιὰ τὴν ἀφοσίωσή σου
σοῦ ἀποκαλύπτει τὴν ἀλήθεια, σοῦ λέει καθαρά πῶς
ἀνήκει σέ ὅλους.

Έκεῖ ἀπάνω ἡ ποίηση βρίσκει τὸν καθένα μας.

Μίχης Σαχτούρης, Ποιήματα (1945-1971), Ίδρυμα, 1984
Παραπομπές (1948)

Η ΠΛΗΓΩΜΕΝΗ ΑΝΟΙΞΗ

Ἡ πληγωμένη Ἀνοιξη τεντώνει τὰ λουλούδια της
οἱ βραδινές καμπάνες τὴν κραυγὴ τους
κι ἡ κατάσπρη κοπέλα μέσα στὰ γαρίφαλα
συνάζει στάλα - στάλα τὸ αἷμα
ἀπ' ὅλες τίς σημαῖες πού πονέσανε
ἀπὸ τὰ κυπαρίσσια πού σφαχτῆκαν
γιά νά χτιστεῖ ἓνας πύργος κατακόκκινος
μ' ἓνα ρολόγι καὶ δυὸ μαύρους δεῖχτες
κι οἱ δεῖχτες σά σταυρώνουν θά ῥχεται ἓνα σύννεφο
κι οἱ δεῖχτες σά σταυρώνουν θά ῥχεται ἓνα ξίφος
τό σύννεφο θ' ἀνάβει τὰ γαρίφαλα
τό ξίφος θά θερίζει τό κορμί της

Ο ΝΕΚΡΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΜΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ BENJAMIN Δ' ΑΡΚΟΖΙ

Στόν Νίκο Ἐγγονόπουλο

Ὁ Ἰωάννης Βενιαμίν δ' Ἀρκόζι πού πέθανε —
«ἐν ζωῇ» — καὶ ἀναστήθηκε μόλις νυχτώνει
κάθε βράδυ σφάζει τὰ κοπάδια του — γίδια βόδια καὶ
πρόβατα πολλά — πνίγει ὅλα τὰ πουλιά του ἀδειάζει
τὰ ποτάμια του καὶ πάνω στόν κατάμαυρο σταυρό
πού ἔχει στημένο καταμεσίς στό δωμάτιό του
σταυρώνει τὴν ἀγαπημένη του. Ὅστερα κάθεται μπρός
στ' ἀνοιχτό παράθυρο καπνίζοντας τὴν πίπα του
φτωχός καὶ δακρυσμένος καὶ σκέφτεται νά ᾗ
κι αὐτός κοπάδια βόδια γίδια καὶ πρόβατα πολλά
νά ᾗ ποτάμια μέ γρήγορα ὀλοκάθαρα νερά
νά θαύμαζε κι αὐτός τό φτερούγισμα τῶν πουλιῶν
νά χαίρονταν κι αὐτός τὴ ζεστή ἀνάσα τῆς γυναίκας.

ΤΑ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΑ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΥ

Στόν Ὀδυσσεά Ἐλύτη

Δέ δίνω αἷμα στίς φλέβες τῶν πουλιῶν
καὶ τὰ ποτάμια μου κρατῆσαν τὰ νερά τους
ἐπάνω στὰ ψηλά βουνά τρεῖς βίγλες ἔχω στήσει
μέσ' στή σπηλιά μου φύλαξα τοὺς ἀετούς

Ἐλᾶτε βγῆτε στόν κάμπο περιστέρια μου
μέ τίς γαλάζιες κορδέλες στό λαιμό σας
ἐλᾶτε βγῆτε μέ τό φεγγάρι στήν καρδιά
σά θά σηκώσω τὴν ταφόπετρά μου

Ἀργοπεθαίνουν γύρω μου τ' ἄλλα πουλιά
ἐλᾶτε βγῆτε στόν κάμπο περιστέρια μου
ἐλᾶτε βγῆτε σφαγμένα περιστέρια μου

Η ΜΑΧΗ

Ἀπλωνες ὅλο ἄπλωνες τὰ χέρια σου
στά μπαλκόνια βοηθοῦσες τοὺς ἄρρώστους
νά κατεβαίνουν
μέ τὰ μεγάλα μάτια τὰ λιγνά τους πόδια
τά λουλούδια τους
ἐνῶ τριγύρω ἀπὸ τὰ σκοτεινά παράθυρα
ὅ λ ο ι π υ ρ ο β ο λ ο ὦ σ α ν

Ἀπλωνες ὅλο ἄπλωνες τό βῆμα σου
ὅπου ψηλά βουνά κι ὅπου μεγάλοι δρόμοι
μεγάλοι δρόμοι μέ φωτιές καὶ μέ περιστροφά
μ' ἓνα φτωχό πού μοίραζε βίους ἀγίων
μέ μιά τσιγγάνα πού ἠελε παράφορα ἓνα αὐγό
νά κάνει μέσα του τὴν πλάση νά στενάξει

Ἀπλωνες ὅλο ἄπλωνες τό βῆμα σου
καὶ μέσα στή βροχὴ στεκόταν Προσοχή
ὁ κρεμασμένος
μέ τὰ χρυσά σειρήτια τό βιολί καὶ τό μαντίλι του
μέ δέκα σύννεφα ἀπὸ λάσπη μέσα στήν καρδιά του
κι ἀπὸ τὴ λάσπη παῖρναν τὰ μικρά παιδιά
καὶ χτίζαν δέκα πολιτεῖες ὀνείρου

Ἀπλωνες ὅλο ἄπλωνες τὰ χέρια σου
κι οἱ ἄρρωστοι τώρα εἶχαν χαθεῖ κάτω στοὺς
δρόμους
μέ τὰ μεγάλα μάτια τὰ λιγνά τους πόδια
τά τραγούδια τους
ἐνῶ τριγύρω ἀπὸ τὰ σκοτεινά παράθυρα
ὅ λ ο ι π υ ρ ο β ο λ ο ὦ σ α ν

Όταν εας βιζιώ (1956)

Στόν Θ. Ι. Ρούσο

ΦΥΤΡΩΣΑΜΕ πάλι άγρια λουλούδια
αυτή τήν άνοιξη
άγρια βυσσινιά κι άγρια γαλάζια
άλλα πεθαίνουν
έμεϊς μεγαλώνουμε σάν τ' άγάλματα
άγρια ζεστά λουλούδια αυτή τήν άνοιξη
άπλώνουμε τά χέρια καί φωνάζουμε
όμως ή άπάντηση
έρχεται ύστερα από χρόνια
καί από μακριά
σάν άλυσοδεμένο φάντασμα

καί σά βαρύ άδειο καράβι

Ο ΣΤΑΘΜΟΣ

μνήμη Guillaume Apollinaire

Μέσα στόν ύπνο μου όλο βρέχει
γεμίζει λάσπη τ' όνειρό μου
είναι ένα σκοτεινό τοπίο
καί περιμένω ένα τραϊνο
ό σταθμάρχης μαζεύει μαργαρίτες
πού φύτρωσαν πάνω στίς ράγες
γιατί έχει πολύν καιρό νά 'ρθει
τραϊνο σ' έτοῦτον τό σταθμό
καί ξάφνου πέρασαν τά χρόνια
κάθoμαι πίσω απ' ένα τζάμι
μάκρυναν τά μαλλιά τά γένια
σά νά 'μαι άρρωστος πολύ
κι όπως μέ παίρνει πάλι ό ύπνος
σιγά - σιγά έρχεται εκείνη
κρατάει στό χέρι ένα μαχαίρι
μέ προσοχή μέ πλησιάζει
τό μπηγεί στό δεξί μου μάτι

Ο περίπατος (1960)

ΚΡΥΜΜΕΝΟΣ

Κρυμμένος
μέσ' στό θάνατό μου
τραγουδῶ
είναι σά μιá καινούργια μέρα
άλλιώτικα πουλιά πετοῦν τριγύρω
καί μέ κοιτοῦνε πέτρινες κοπέλες
πού δέν κλαῖνε
είναι ένας ποταμός δεξιά
κι άλλος άριστερά
καί μέσ' στή μέση πιά
θάνατος δέν υπάρχει

ΚΑΤΙ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΑ ΚΟΜΜΑΤΙΑ

Κάτι επικίνδυνα κομμάτια
χάος
εἶν' ή ψυχή μου
πού έκοψε μέ τά δόντια του
ό Θεός

άλλοι τά τριγυρίζουν πάνω σέ σανίδια
τά δείχνουν
τά πουλᾶνε
τ' άγοράζουν

έγώ δέν τά πουλῶ

οἱ άνθρωποι
τά κοιτάζουν
μέ ρωτᾶνε
άλλοι γελᾶνε
άλλοι προσπερνᾶνε

έγώ δέν τά πουλῶ

Τα σάιχρατα (1962)

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ

Σά θά μέ βροῦνε πάνω στό ξύλο τοῦ θανάτου μου
γύρω θά 'χει κοκκινίσει πέρα γιά πέρα ό οὐρανός
μιá ὑποψία θάλασσας θά ὑπάρχει
κι εἶν' άσπρο πουλί, άπό πάνω, θ' άπαγγέλει μέσα
σ' ένα τρομακτικό τώρα σκοτάδι, τά τραγούδια μου.

Το σιεύος (1971)

ΤΟ ΑΝΕΒΑΣΜΑ

Στόν Κυριάκο Ρόκο

Στριφογυρίζει ό ποιητής επάνω στόν τροχό του
στριφογυρίζει ό ποιητής δαιμονισμένα
ένα κεφάλι αλόγου σπασμένο μέσ' στά πόδια του
μία γυναίκα άνοίγει τ' άσπρο στόμα νά δαγκάσει
φίδια φαρμακερά τόν τριγυρίζουν
χάμω κυλᾶνε κέρματα
καύκαλα τσακισμένα ριγμένα μέσ' στή λάσπη του
καί στρογγυλά χαλύβδινα λουλούδια νά σφυρίζουν

καθώς στριφογυρνάει ό ποιητής
άρχίζει ν' άνεβαίνει
όπως γυρίζει φρενιασμένα
κι όπως γυρίζει φρενικά
άρχίζει ν' άνεβαίνει

τό ένα του χέρι είναι σβηστό
στό άλλο νά κρατάει ένα άναμμένο κάρβουνο

Γιώσης Σινόπουλος, Συλλογή I (1951-1964), Γεβνής, 1986

Μεταίχριο (1951)

ΕΛΠΗΝΩΡ

Ἑλπήνωρ, πῶς ἦλθες...
ΟΜΗΡΟΣ

Τοπίο θανάτου. Ἡ πετρωμένη θάλασσα τὰ μαύρα κυπαρίσσια
τὸ χαμηλὸ ἀκρογιάλι ρημαγμένο ἀπὸ τ' ἀλάτι καὶ τὸ φῶς
τὰ κούφια βράχια ὁ ἀδυσώπητος ἥλιος ἀπάνω
καὶ μήτε κύλισμα νεροῦ μήτε πουλιοῦ φτερούγα
μονάχα ἀπέραντη ἀρυτίδωτη πηχτὴ σιγὴ.

Ἦταν κάποιος ἀπὸ τὴ συνοδεία ποὺ τὸν ἀντίκρισε
ὄχι ὁ πιὸ γέροντας: Κοιτάχτε ὁ Ἑλπήνωρ πρέπει νάναί ἐκεῖνος.
Ἔστρίψαμε τὰ μάτια γρήγορα. Παράξενο πῶς θυμηθήκαμε
ἀφοῦ εἶχε ἡ μνήμη ξεραθεῖ σὰν ποταμιὰ τὸ καλοκαίρι.
Ἦταν αὐτὸς ὁ Ἑλπήνωρ πράγματι στὰ μαύρα κυπαρίσσια
τυφλὸς ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ τοὺς στοχασμοὺς
σκαλίζοντας τὴν ἄμμο μ' ἀκρωτηριασμένα δάχτυλα.
Καὶ τότε τὸν ἐφώναξα μὲ μιὰ χαρούμενη φωνή: Ἑλπήνωρ
Ἑλπήνωρ πῶς βρέθηκες ξάφνου σ' αὐτὴ τὴ χώρα;
εἶχες τελειώσει μὲ τὸ μαῦρο σίδερο μπηγμένο στὰ πλευρὰ
τὸν περσινὸ χειμῶνα κι εἶδαμε στὰ χεῖλῃ σου τὸ αἶμα πηχτὸ
καθὼς ἐστέγωνε ἡ καρδιά σου δίπλα στοῦ σκαρμοῦ τὸ ξύλο.
Μ' ἓνα κουπὶ σπασμένο σὲ φυτέψαμε στὴν ἄκρῃ τοῦ γιालοῦ
ν' ἀκοῦς τ' ἀνέμου τὸ μουρμούρισμα τὸ ρόχθο τῆς θαλάσσης.
Τώρα πῶς εἶσαι τόσο ζωντανός; πῶς βρέθηκες σ' αὐτὴ τὴ χώρα
τυφλὸς ἀπὸ τὴν πίκρα καὶ τοὺς στοχασμοὺς;

Δὲ γύρισε νὰ ἰδεῖ. Δὲν ἄκουσε. Καὶ τότε πάλι ἐφώναξα
βαθιὰ τρομάζοντας: Ἑλπήνωρ ποῦχες λαγοῦ μαλλί

γιὰ φυλαχτάρι κρεμασμένο στὸ λαιμὸ σου Ἑλπήνωρ
χαμένε στίς ἀπέραντες παράγραφους τῆς ἱστορίας
ἐγὼ σὲ κρᾶζω καὶ σὰ σπήλαιο ἀντιλαλοῦν τὰ στήθια μου
πῶς ἦρθες φίλε ἄλλοτινὲ πῶς μπόρεσες
νὰ φτάσεις τὸ κατάμαυρο καράβι ποὺ μᾶς φέρνει
περιπλανώμενους νεκροὺς κάτω ἀπ' τὸν ἥλιον ἀποκρίσου
ἂν ἡ καρδιά σου ἐπιθυμεῖ μαζί μας νᾶρθεις ἀποκρίσου.

Δὲ γύρισε νὰ ἰδεῖ. Δὲν ἄκουσε. Ξανάδεσε ἡ σιωπὴ τριγύρω.
Τὸ φῶς σκάβοντας ἀκατάπαυστα βαθούλωνε τὴ γῆ.
Ἡ θάλασσα τὰ κυπαρίσσια τ' ἀκρογιάλι πετρωμένα
σ' ἀκίνησία θανατερή. Καὶ μόνο αὐτὸς ὁ Ἑλπήνωρ
ποὺ τὸν γυρεύαμε μὲ τόση ἐπιμονὴ μὲς στὰ παλιὰ χειρόγραφα
τυραννισμένος ἀπ' τὴν πίκρα τῆς παντοτινῆς του μοναξιάς
μὲ τὸν ἥλιο νὰ πέφτει στὰ κενὰ τῶν στοχασμῶν του
σκαλίζοντας τυφλὸς τὴν ἄμμο μ' ἀκρωτηριασμένα δάχτυλα
σὰν δράμα ἐφευγε καὶ χάνονταν ἄργα
στὸν ἀδειανὸ χωρὶς φτερά χωρὶς ἡχὼ γαλάζιο αἰθέρα.

Μεταίχριο, Β' (1957)

Η ΘΑΛΑΣΣΑ Ι

Ξερὸ νησί. Μαρμαρωμένος οὐρανός.
Ἄλατι πέτρα φῶς τὸ μεσημέρι ἀκίνητο.
Πιὸ πέρα λάμποντας ἡ θάλασσα —
χτυποῦν τὰ τύμπανα χτυποῦνε στὸ νησί.
Μιά μέρα κόκκινη μιὰ μέρα μαύρη.
Μιά μέρα φῶς πάνω στὸ φῶς —
μαῦρο διαμάντι ἡ θάλασσα.

Πέτρα καὶ φῶς. Ἄλατι φῶς. Μιά πέτρα ὁ ἥλιος.
Σήμερα κι αὔριο περιμένοντας τὴν ἀνοιξή.
Ἀνοιξή ἐλπίζοντας ποιὰν ἀνοιξή;
Τὸ φῶς τί θὰ σοῦ φέρει; Φῶς πάνω στὸ φῶς.
Τί θὰ σοῦ φέρει ἡ θάλασσα;
Καὶ τώρα μεσημέρι μὲ ἥλιο κάτω ἀπὸ
τὸν ἥλιο ἡ θάλασσα —
κατάμαυρο διαμάντι ἡ θάλασσα.

Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΙΙ

Λύθηκε ἡ θάλασσα. Ἔσπασε ἡ σιωπὴ τῆς θάλασσας.
Ὁ ἀγέρας γύμνωσε τὸ πρόσωπο τῆς γῆς ἀπὸ τὴν ἀνοιξή.
Τοῦ ἡλίου τὸ μέγα φῶς καπνίζει στὰ χαλάσματα τῆς θάλασσας.
Καὶ στὸ γιὰ οἱ φωνὲς
φωνάζουν φύγε ἀπὸ τὴ θάλασσα
χαιρέτησε τώρα τὴ θάλασσα χαιρέτησε
ποὺ λάμπει ἀνάστατη ἀνεβαίνοντας.
Καὶ φύγε φύγε μὲ τὸ πρῶτο χτύπημα τοῦ τύμπανου.
Πιὸ πέρα θὰ σὲ πάρουνε τὰ δάση — αὐλοὶ καὶ φόρμιγγες —
σὲ μιὰ ἄλλῃ ζωῇ. Φύγε θὰ σὲ ξεκάνει ἡ θάλασσα.
Φύγε ἀπ' τὴ θάλασσα γιὰ νὰ σωθεῖς
νὰ ζήσεις νὰ ἐπιζήσεις.

ΟΙ ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

Βάσταξε τώρα σφίξε σφίξε πάνω σου τὸ φῶς.
 ὦ αἰθέρια θάλασσα. ὦ ἀπαλή. Σφίξε. Γαλήνεψε
 ἄσπρη καὶ σκούρα θάλασσα. ὦ ἄσπρο μαῦρο μάρμαρο.
 Καὶ τὰ πουλιὰ σὰ στάλες αἶμα μὲς στὸ φῶς.
 Σφαλίζει ὁ κόσμος φεύγει. Σφίξε. Βάσταξε τοῦτο τὸ φῶς.

Ποῦ θὰ πονέσεις τώρα φώναξε πονώντας φώναξε.
 Στρέφοντας ἄξαφνα στὸν ἥλιο πυρωμένο πρόσωπο.
 Δικὴ σου ἢ ἄσπρη θάλασσα δική σου ἢ σκούρα θάλασσα.
 Στρέφοντας ἄξαφνα στὸν ἥλιο τὴ φωνή σου φώναξε
 καὶ φώναξε τὴ θάλασσα. Καὶ βιάσου βάσταξε.
 Βάσταξε τώρα αὐτὸ τὸ φῶς. Αὐτὴ τὴ θάλασσα.

Βάσταξε μὰ βάσταξε τώρα τὸ φῶς. Αὐτὸ τὸ φῶς.
 Σφίξε καὶ βάσταξε τὸ φῶς ἀπάνω σου. Πονᾷς φωνάζεις θάλασσα.
 ὦ σφίξε βάσταξε τὴν ὥρα τούτῃ σφίξε βάσταξε.
 Τὶ δὲν μπορούμε φεύγουμε. Ἡ φωτιά ἀνεβαίνει ἀπὸ τὴ θάλασσα
 καὶ πᾶμε κάτω ὦ κάτω βάσταξε.
 Μὲ τίς φτεροῦγες ξύνοντας τὴ στάχτη τῶν κυμάτων.

ΝΤΟΑΝΑ *

Τσακίζεις τοῦτο τὸ κλαδί τσακίζεις τ' ἄλλο
 μὰ τὸ νερὸ ποὺ γύρευες δὲν εἶναι ἐδῶ.
 Περνᾷς τὰ χῶματα περνᾷς τίς πέτρες
 μὰ δὲ θὰ βρεῖς τ' ἄσπρο ποτάμι.
 Ξέρεις μονάχα κι ἄμμους κι ἐρημιὰ
 θάμνα στὸν ἥλιο κόκκινα
 κορμούς καὶ βράχια κόκκινα
 πιο πέρα σίδερα καὶ ξύλα. Φώναξε.
 Θ' ἀκούσουν τὴ φωνή σου καὶ θ' ἀποκριθοῦν
 μ' ὅμοια φωνή. Μὰ δὲ θυμοῦνται πιά
 πότε ἦρθαν τί γυρεύουνε
 σ' αὐτὸ τὸ πέρασμα
 τὸ σκοτεινό.

Μὴν προχωρήσεις.

Θὰ σὲ ρημάξει ἢ σκόνῃ θὰ σὲ καταπιεῖ
 καὶ μὴ φωνάζεις.
 Ἔτσι μέσα στὸ φῶς τ' ἀέραντο τ' ἄσπρο ποτάμι
 δὲ θάρθει πρόσμενε ποτὲ δὲ θάρθει
 τ' ἄσπρο ποτάμι
 τ' ἄσπρο ποτάμι.

Ἐνα φεγγάρι ὀλονυχτὶς ταξίδευε
 πάνω στὴν ἀσημένια σου χορδὴ
 ποτάμι σιγανὸ
 ποτάμι.

Ἦσυχος ἥλιος τώρα ἀπλώνεται στὴ γῆ
 ζεσταίνει τὸ αἶμα σου μὲ φῶς.
 Ὑστερα θάρθει τὸ κορίτσι τὸ ἀλαφρὸ
 θὰ κρούσει φωτεινὲς παλάμες
 ἢ πέτρα τοῦ ὕπνου θὰ κυλήσει ἀπὸ τὰ μάτια σου
 θὰ σηκωθείς μέσα στὴν πρασινόλευκη σιωπὴ
 κι οἱ νύμφες θὰ τρομάζουνε
 θὰ φύγουν στὴν κοιλάδα γοργοπόδαρες
 καὶ τὸ κορίτσι τ' ἄσπρο θάναι δροσερὸ
 σὰ δέντρο κάτω ἀπὸ τὸ φῶς
 πιο πέρα τ' ἄλλα δέντρα κι ἡ σιωπὴ
 θὰ στρίψουν θὰ κοιτάζουν
 τὸ δέντρο μὲ τὸ φόρεμα τῆς ἀνοιξῆς
 νὰ σκύβει ἀτάραχο ν' ἀγγίζει τὸ ποτάμι
 τὴν ἀσημένια σου χορδὴ
 ποτάμι σιγανὸ
 ποτάμι.

Μὰ ἐσύ μιλώντας τώρα ἐμπρὸς στὸ Βασιλιὰ
 — καὶ τ' ἄσπρο δέντρο ἀκούγοντας στά δώματα.
 Μιλώντας μὲ τὸν τρόπο ποὺ μιλοῦν
 οἱ ζωντανοὶ θυμῆσου.
 Στὴ θάλασσα οἱ πνιγμένοι ταξιδεύοντας
 γυρεύουν τὴν πατρίδα τους κι ὅλο κοιτᾶνε κάτω.

Η νύχτα και η αντίθεση (1959)

Ο Επιζών

Βασανισμένο πρόσωπο τώρα βασανισμένο
ανάμεσα σε δυό βουνά ανατέλλοντας
σε τούτη τη ρωγμή διψώντας
όγκοι διαστήματα και βράχοι και βουνά
τώρα διψώντας
κανένα πέρασμα δέν είναι να τὸ ἐμπιστευτεῖς
κανένας δρόμος
τώρα φωνάζοντας ανάμεσα σε δυό ἡλιους φοβεροὺς
μὴ ξέροντας γιατί φωνάζω τὴ νύχτα ποιόν φωνάζω τὴ νύχτα
ἡ νύχτα τί σημαίνει μὴ ξέροντας ἂν ὑπάρχει ἡ νύχτα.
μέσα στὴ νύχτα ἂν ἡ νύχτα χάνεται σὲ τοῦτα τὰ σιωπηλά βουνά
γύρω βουνά καὶ χώματα ὑπομένοντας
ἐδῶ τὴ νύχτα μου ὑπομένοντας
ανατέλλοντας καὶ δύοντας ἀκατάπαυστα
πέφτοντας σὲ γυμνή σκέψη δίχως πράξη σὲ γυμνὸ στοχασμὸ
ἀκούγοντας τὸν ἦχο ποὺ ἀκούγεται
ἀκούγοντας τὸ τύμπανο
ἀκούγοντας ὁλοένα τύμπανα τύμπανα τύμπανα
ἀκούγοντας τύμπανα καὶ σιωπὴ
στρέφοντας τὸ πρόσωπο ἐκεῖ ποὺ βασιλεὺς ἡ σιωπὴ
νιώθοντας τύμπανα περιμένοντας τύμπανα ἀκούγοντας τύμπανα
ανάμεσα βράχων καὶ σιωπῆς ανάμεσα σιωπῆς καὶ νύχτας
ανάμεσα διαστήματος καὶ διαστήματος
ανατέλλοντας καὶ δύοντας
πέφτοντας ἀκατάπαυστα
σ' ὄνειρο ἀνάστατο σὲ μνήμη φοβερὴ
μάρτυρας τῶν βουνῶν
μάρτυρας τούτων τῶν βουνῶν
ὑπάρχω.

• • • •

ἄσπροι πανύψηλοι φωνάζοντας χωρὶς φωνὴ
κι ἐγὼ ποῦ εἶμαι
παραμερίζοντας ἓνα δάσος ἀράχνες ξεφεύγοντας ὁλοένα γυρίζοντας
σ' ἓνα δάσος μὲ τύμπανα
ἐπιμένοντας ἡ φωνὴ μου ν' ἀκουστεῖ σὲ τοῦτες τὶς ἐποχὲς
γυρεύοντας περάσματα ποὺ κλείσανε
μὲ πρόσωπο ἐρευνητικὸ ἀναγγέλλοντας τὴ νύχτα ποὺ ὑπάρχει μὲς
στὴ νύχτα

καθὼς ὁ σπόρος μὲς στὴ γῆ καθὼς ἡ χόβολη στὸ κάρβουνο
καθὼς ὁ φόβος κι ὁ καημὸς μὲς στὴ φωνὴ τοῦ ἀνθρώπου.

Τώρα προσμένοντας νὰ ζωντανέψουνε μὲς στὸν καιρὸ τὰ πρόσω-
πά μου

ἐπιμένοντας τὰ πρόσωπά μου ν' ἀποκριθοῦν σὲ τοῦτο τὸ κάλεσμα
τὸ κάλεσμα ν' ἀκούσουνε νὰ σηκωθοῦνε ἀπ' τὴ σιωπὴ
προσμένοντας νὰ ἰδῶ τὰ πρόσωπά μου νὰ γυρίζουνε
φοβέρα κι ἀπειλὴ ἀψηφώντας νὰ γυρίζουνε
μὲς στὸ φεγγάρι ποὺ χωρίζει τὸ δρόμο
σὲ δρόμο ἀπ' ἐδῶ καὶ σὲ δρόμο ἀπ' ἐκεῖ
νὰ σύρουνε τὸ μάνταλο ποὺ τρίζει
καὶ νὰ γυρέψουνε τὴν πείνα τους ὅχι τὴν πείνα τοῦ ψωμοῦ
τὴ ζωὴ τους νὰ γυρέψουνε δίπλα στὸν ἴσκιο τοῦ ψωμοῦ
προσμένοντάς τους νάρθουνε καὶ νὰ παραμερίσουνε τὸ θρῆνο μου
θρηνῶ κι ὑπάρχω μάρτυρας
στ' ἀπέραντα τοῦτα βουνά τὴ νύχτα μαρτυρώντας τὸν ἀχὸ τοῦ
τύμπανου

σὲ τόπους ὅπου ἡ πέτρα χάνεται καὶ τὸ χορτάρι χάνεται
καὶ πιὸ κάτω τὰ δέντρα χάνονται ὅλα μαζί καὶ τὰ πρινάρια
καὶ πιὸ κάτω τὸ δάσος ποὺ ὑπῆρχε χάνεται

τίρ-λὶρ

γυρεύοντας δροσιὰ μέσ' ἀπ' τὰ κάψαλα
ἐγὼ ποὺ ξέρω αὐτὰ τ' ἀμετακίνητα βουνά
ποὺ ξέρω τί θὰ πεῖ ἡ φωνὴ ν' ἀνασηκώνει τὰ βουνά
ἀνακαλύπτοντας τὴν ἄλυσίδα τῶν βουνῶν τὴν ἄλυσίδα τῆς σιωπῆς
τὴν ἄλυσίδα τοῦ ἔργου ποὺ ἐτοιμάζεται
πέρα μακριὰ ἀπὸ τοῦτα τὰ βουνά
μὲς στὴ σιωπὴ
σ' ἄλλα βουνά ποὺ καίνε
ἐγὼ μονάχος ὁ ἐπιζών
ὁ μάρτυρας ἐγὼ
τὴ νύχτα τούτῃ μαρτυρῶ
ποὺ κατεβαίνει.

Το ματωμένο (1971)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

Σωνόταν ο καιρός όπως τό λάδι
πού τό πίνει μιά φλόγα
ή φλόγα πού έβλεπα στά μάτια τ' αλόγου μου
όταν ξεπέξευα νά πιω νερό
νά ξεποστάσω λίγο. Κι έφευγα πάλι
νύχτα καλπάζοντας άνέβηκα
σέ κείνα τά ρημαγμένα χωριά μας
ακούγοντας τίς καμπάνες γιά τό φόνο και τή φωτιά.
Έλιωσε τ' άλογο, τό έέκανα. Δέν ήθελα νά φοβηθώ,
περπάτησα μονάχος. Κάποτε στό πλευρό μου
μιά γυναίκα γυμνή μου έδειχνε κλαίγοντας
τά κομμένα στήθια της.
Μπορούσα νά ύπομένω ώρα πολλή κοιτάζοντας.
Θυμήθηκα πολλές φορές τό σπίτι μας
τήν άσημένια πάχνη στά χωράφια μας
τίς τσιγγάνες νά έρχονται ψημμένες στό λιοπύρι
κι όλο δίψα γι' ακολουασίες. Τό φως μου κάρφωνε τό χέρι
σέ ό,τι πήγαινα ν' άγγίξω. Δοκίμαζα και ξανάρχιζα.
Περιπλανήθηκα σ' αυτά τά μέρη χρόνια και χρόνια
κι ό ήλιος σάν ένα μαύρο πανί μου έδενε τά μάτια.
Σιγά-σιγά τυφλώθηκα. Παρακαλώ νά περάσω.

ΤΟ ΚΑΤΩΓΙ

Μνήμη του Μακρυγιάννη

Στόν Ποιητή Γιώργο Σεφέρη

Βρεθήκαμε τότε κλεισμένοι μέ τόν Ποιητή σ' ένα παλιό σπίτι
κι άρχισα πάλι νά ψάχνω γιά τά χαρτιά ενός δικού μας
πού γύρευε Δικαιοσύνη
ακούγοντας όλοένα τή φωνή του νά λιγοστεύει χωρίς
νά παραδίνεται
τή φωνή του ν' άντέχει όσο είναι ό κόσμος τούτος κι ακόμη
όταν κανένας πιά δέ θά ύπάρχει.

Ήταν σκοτεινά κι άνάβοντας τό λυχνάρι γιά νά φωτιστούμε
είδα μιά κασέλα και τήν άνοιξα μέ τήν τρεμούλα τής έλπίδας
όμως δέ βρήκα τίποτε, μονάχα σκόνη από φθαρμένα
πράγματα πού έλιωναν και τά 'τρωγε ό καιρός
και μιά πιστόλα φυλαγμένη στό βάθος· δοκίμασα θαρρώ
νά τήν κρατήσω.

Ό άγέρας κατεβαίνοντας από τό κάστρο δαιμόνιζε τό σπίτι
και στό κατώγι θάλεγες πώς κάποιος ξεκάρφωνε τούς νεκρούς
χώμα και κόκαλα. Έπειτα ήσυχία. Και πάλι ό άγέρας
σάν ποδοβολητό αλόγου κοντά στόν τοίχο του περιβολιού
έφευγε ξαναγύριζε και ξαφνικά πηδώντας τό λάκκο
του όνείρου μου
μπήκε στην αύλή, άκούστηκαν στίς πλάκες καθαρά
τά πέταλά του
πέρασε τά χαγιάτια κι άνέβηκε τριποδίζοντας τή σκάλα.
Σπρώχνοντας τότε τήν πόρτα στάθηκε άνάμεσά μας
λυτό ξεκαπίστρωτο λαχανιάζοντας ιδρωμένο ένα άσπρο άλογο.
Μās κοίταξε περιλυπο στα μάτια και σηκώνοντας τό πόδι

χτύπησε δυνατά στό πάτωμα μέ τήν όπλή κι έσπασε τό σανίδι.
«Σκύψε, τί βλέπεις;» μου είπε ό Ποιητής
και γονατίζοντας πάνω από τό μαύρο άνοιγμα
είδα και γνώρισα κεϊ κάτω πλήθος άλυσοδεμένου
γεμάτο τό κατώγι λιωμένα κορμιά πού στενάζανε και γύρευαν
Δικαιοσύνη.

Έτσι μέ πήρανε τά κλάματα καθώς ξημέρωνε
και βγήκα κι ακούμπησα στόν τοίχο του περιβολιού.
Γύρω μου κανείς. Μήτε ό Ποιητής μήτε τό άσπρο άλογο.
Χάραζε ή μέρα σκοτεινή. Μονάχα πίσω από τά κυπαρίσσια
τό φως ενός σπαθιού κρεμόταν στόν άγέρα.

Άπριλης 1969

ΤΟ ΣΑΚΙ

Ήμουν παιδί ακόμη δέν τούς καλοθυμάμαι.
Μπήκανε στο χωριό μου ένα πρωί
μά δέ σταθήκανε. Πέρασαν
αργά πάνω στο χιόνι. Τά γένια τους
ανάμεσα στά σύννεφα και τίς κοτρόνες
καθώς τούς χώνευε τό βουνό.

Μονάχα ό τελευταίος δέ φεύγει απ' τό μυαλό μου.
Κράτα τό άλλογο, μοῦ εἶπε
καί βάζοντας τό σκουφο του στήν αμασχάλη
έσκυψε στο νερό νά πιεῖ
καί τ'όνα μάτι του μέ κοίταζε απ' τό πλάι.

Κοίταζε τά κουρέλια μου
τά πόδια μου μέσ στις λινάτσες
τίς ξόβεργες στά ξυλιασμένα χέρια μου
καί πῶς τοῦ χαμογέλαγα
κρατώντας τ' άλλογο μέ περηφάνια.

Τό ἴδιο ἐκεῖνο μάτι μέ κοίταζε τόν ἄλλο χρόνο
ἀχνό βασιλεμένο
ὅταν ἀδειάσαν ματωμένο τό σακί
καί κύλησαν στή μέση τῆς πλατείας
κομμένα τά κεφάλια τους.

Ήταν ό χρόνος πού κατέβηκα στήν πόλη
καί πούλαγα τσιγάρα σέ δρόμους καί πλατεῖες.

Ήρθε μιά μέρα
πού τά τριαντάφυλλα καίγανε
βουνά καί θάλασσα.
Γυμνός
μονάχα τό σπαθί στή μέση.
Σήκω μοῦ λέει, μᾶς ἔκλεισαν
μᾶς ἔχουν κλείσει ἀπό παντοῦ.
Καί μή φοβᾶσαι θά περάσουμε.

Χρόνια καί χρόνια περπατήσαμε
γυρεύοντας τό πέραςμα
κι ό καιρός ἐγυρίζε
καί ἦταν ὅλος ό καιρός
ένα σπαθί πού ἔλαμπε
μές στήν καρδιά τοῦ κόσμου.

Τα αντιμνημείδια (1988)

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΔΕΙΛΙΝΟ

Κάπου ἐκεῖ
κατά τό ἄβατο μέρος τοῦ κήπου
εἶδανε τό πρῶτο δειλινό
σάν ἓνα χρυσό πιθάρι
πού κατρακύλαγε ανάμεσα στά κρίνα
κι ἀπό μέσα χυνόταν
μέλι μαῦρο
ἢ νύχτα.

Φιλήθηκαν χωρίς νά ξέρουν
τί ἦταν τό φιλί
χωρίς νά ξέρουν
πῶς ἀπό κεῖνο τό χρυσαφένιο φῶς
πού τά μάτια τους βλέπανε γιά πρώτη φορά
εἶχανε γεννηθεῖ οἱ λέξεις
κῆπος φιλί κρίνα πιθάρι νύχτα
σημαίνοντας τόν ἔρωτα
στά σκοτεινά του δάθη.

Η ΚΟΡΗ ΤΗΣ ΑΒΥΣΣΟΥ

Στή μνήμη τοῦ Φρανσουά, τοῦ Κάρολου καί τοῦ Ἀρθούρου

Ἀχτύπητη κι ὠραία πάνω στή Γιαμάχα της
κόβει τό κρύσταλλο τῆς νύχτας σάν διαμάντι
στήν ὄψη της χορεύουν φλόγες
ἀπό τήν Κόλαση τοῦ Δάντη.

Μπαίνει στά μπάρ σεκλετισμένη κι οἱ νέοι ποιητές
τήν τρέμουνε καί τήν κερνᾶνε βότκα καί οὔισκι
μά Ἐκεῖνη κοιτάζει ἀόριστα στήν πόρτα νά φανεῖ
χλομός ό πρίγκιψ Μίσκιν.

Δέν ἔχει πού νά κοιμηθεῖ, γυρίζει ἐδῶ κι ἐκεῖ
μέ μιά κιθάρα καί δισάκι
διαβάζει κάτω ἀπό τίς γέφυρες
Βιγιόν καί Καρυωτάκη.

Ὅταν πλαγιάζει μέ τούς οἰκοδόμους στά γιαπιὰ
τό Κοινοβούλιο συνέρχεται ἐκτάκτως καί βελάζει.
Ἐκεῖνη ὀνειρεύεται τή μάνα Ἐπανάσταση
ὅλους νά μᾶς θηλάζει.

Κόβει μέ ὄνειρο τίς φλέβες της
γιά νά τή βλέπουνε τῆς νύχτας οἱ καθρέφτες
γιά νά παγώνει μέσα της ό κόσμος ό κακός
οἱ μαστροποὶ κι οἱ κλέφτες.

Ἀνοίγει τὰ συρτάρια ἐπιδόξων συγγραφέων
μέ τοῦ διαβόλου τ' ἀντικλεῖδια
κλέβει τὰ αἰσθηματικά τους κείμενα
καί τὰ πετάει στά σκουπίδια.

Κάποτε κλαίει σάν παιδί

χώνοντας τὸ πρόσωπο στὴ γούνα τοῦ ἀνέμου
κι ἄλλοτε εἴκοσι χιλιάδες λεῦγες κάτω ἀπὸ τὴ θάλασσα
φάχνει γιὰ τὸ ὑποβρύχιο τοῦ πλοιάρχου Νέμου.

Στὸ ἄχτιστο φῶς τῆς λέξης μένει ἐκστατική
μὲ δέος, ἡδονὴ καὶ τρόμο
στὰ βάθη τῆς λογοτεχνίας χάνεται
χωρὶς ἐπιστροφή, χωρὶς νὰ βρίσκει δρόμο.

Τὴν ποθοῦν, μὰ τοὺς περιφρονεῖ
τοὺς δῆθεν ἐραστές τοῦ ἀπολύτου
τὸ γκόλφι της τὸ χάρισε σ' ἓναν τρελὸ τραγουδιστὴ
γιὰ ἓνα πικρὸ φιλή του.

Κι ἐμένα ὅταν μοῦ λέει «Πάρε με»
τὰ παίζει ὅλα, ἡ θεατρίνα,
μὲ προκαλεῖ ποζάροντας
σάν μιὰ πουτάνα σὲ βιτρίνα.

Κι ὅταν μοῦ λέει «Πεθαίνω ἐγὼ γιὰ σένα»
ἐγὼ δὲν τὴν πιστεύω
τὴν ἄπιαστη ὁμορφιά της μὲ θλίψη καρχαρία
σὲ μαύρη ἄβυσσο γυρεύω.

Ἀχτύπητη κι ὠραία καβάλα στὴ Γιαμάχα της
σκίζει τὶς διαβάσεις τοῦ μυαλοῦ μου σάν πριονοκορδέλα
πηδάει τοὺς τάφους τῶν ὀνείρων μου
τ' ἀγάλματα καὶ τὴν παλιά μου ὀμπρέλα.

Μὲ παίρνει πισωκάπουλα στὴ σέλα της
κι ἐγὼ τὴν ἀγκαλιάζω ἀπὸ τὴ μέση
γέρνω γλυκὰ στὴν πλάτη της
κλείνω τὰ μάτια καὶ μ' ἀρέσει.

Καὶ μ' ἀνεβάζει ἀνάλαφρα στὸν οὐρανὸ
κι ἀπὸ τὸν οὐρανὸ μὲ κατεβάζει κάτω
μπαίνουμε στὸ βαρέλι καὶ μαρσάροντας
γυρίζουμε γυρίζουμε τὸ γύρο τοῦ θανάτου.

ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΑΝΤΑ Ο ΕΡΩΤΑΣ

je suis l'autre
GÉRARD DE NERVAL

Υπάρχει ὁ ἔρωτας πάντα στὰ ποιήματα.
Καὶ μονάχα στὸν ἔρωτα
ἀκοῦς τὴ φωνή σου μέσα στοῦ ἄλλου τὴ φωνή
ἀκοῦς τοῦ ἄλλου τὴ φωνή μέσα στὴ φωνή σου.
Γι' αὐτὸ στὰ ποιήματα δὲν εἶσαι ἐσύ.
Ἐσὺ εἶσαι ὁ ἄλλος καὶ ὁ ἄλλος εἶσαι ἐσύ.
Καὶ ἡ φωνὴ μία.
Εἶσαι ἐσύ καὶ ὁ ἄλλος σὲ μιὰ φωνή
ποῦ θ' ἀκούγεται πάντα στὰ ποιήματα.
Αὐτὰ ποὺ ἔγραφες καὶ τ' ἄλλα
ποῦ δὲ θὰ γράφεις ποτὲ καὶ θὰ μένουν γιὰ σένα
μιὰ δυνατότητα τοῦ ἔρωτα
μέσα στὴ φρίκη καὶ στὴ θλίψη
καὶ στὸ μὴδὲν τοῦ κόσμου.

ΟΙ ΤΡΕΙΣ

Αὐτὸς ποὺ γράφει τὸ ποίημα
κι ἐκεῖνος ποὺ θὰ τὸ διαβάσει
μπορεῖ νὰ εἶναι τὸ ἴδιο πρόσωπο
μὲ κάποιον ἄλλο ποὺ τὸ ὀνειρεύτηκε.

Μέσα στὸ ποίημα βέβαια
ἔχουν χαθεῖ κι οἱ τρεῖς.

ΚΡΑΥΓΗ ΔΩΔΕΚΑΤΗ

ΤΩΡΑ ΤΑ ΒΡΑΔΙΑ κάθεσαι ακίνητος προτιμάς τὸ ἡμίφως
Κι ἀκοῦς τοὺς φύλακες πού βηματίζουνε ἀνάμεσά μας
Μισοκλείνεις τὰ μάτια γιὰ νὰ ξεφύγεις προφασίζεσαι
Ἀσχολίες ἀνύπαρχτες εἶναι κι αὐτὸ μιὰ ἐπινόηση σὰν ὅλα
Ἔτσι τουλάχιστο μπορεῖς νὰ καθηλώνεις σὰν ψευδαίσθηση
Τις παραστάσεις πού χαράχτηκαν πάνω στὸ χρόνο
Σήμερα χτὲς καὶ πρὶν ἀπὸ χρόνια σ' αὐτὸ τὸ δωμάτιο
Μπροστὰ σὲ κεῖνον τὸν καθρέφτη σὲ κάποιον δρόμο
Ξεχασμένο σὲ ναυάγια σὲ μιὰ ἱκεσία πού πνίγηκε
Θὰ ξαναδεῖς τοὺς φίλους σου μ' ἓνα ἄλλο μάτι
Θέλοντας νὰ τοὺς δικαιώσεις θὰ ξαναρθοῦν
Στὸ νοῦ σου ὅλοι ἐκεῖνοι πού πεθάναν τόσο νέοι
Δὲ γίνεται νὰ μὴν ἔρθουν καὶ θὰ τοὺς ἀντικρίσεις
Ὅπως καὶ τότε ἀφθαρτους κι ἀνύποπτους γιὰ συμφορὰ
Κι ὄχι μονάχα γελαστοὺς ὅπως στὰ ὄνειρά μας
Θὰ δεῖς τὴ διάβρωση τοῦ χρόνου θ' ἀντιληφθεῖς
Ἀκόμα πῶς κι ὁ θάνατος χάνει τὴ σημασία του
Γίνεται ἀπλὸ συμβὰν ὅπως μιὰ βάρβιτιση ὅπως
Μιὰ χοροεσπερίδα πού τελειώνει σὲ μιὰ ἀπόλυτη ἐρημιά

*

Ἐξω πυκνώνει τὸ σκοτάδι τριγυροῦν οἱ φύλακες
Κρατοῦν μαχαίρια ἄγρυπνοι φρουροὶ μιᾶς τάξης
Πού πάντα μίσησες κι ὅμως ἀνάμεσά τους

Θὰ βρεθεῖ ἓνας ἄοπλος πού θὰ σὲ περιμένει
Αἰώνιος συνεργὸς σὲ μιὰ φυγάδευση χωρὶς ἀντάλλαγμα
Ἀλλάζεις μορφή ἀλλάζεις συνήθειες ἀπαρνιέσαι
Τὰ πάντα ξεγελᾷς τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ σου
Θαρρεῖς πῶς στέκεσαι σ' ἓνα σημεῖο συνεχῶς

*

Κι ὅταν ξυπνᾷς μεταποπίζεσαι ὀριστικά

ΚΡΑΥΓΗ ΔΕΚΑΤΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΜΙΛΩ μὲ σπασμένη φωνή δὲν ἐκλιπαρῶ
Τὸν οἶκτο σας μέσα μου μιλοῦν χιλιάδες στόματα
Πού κάποτε φώναζαν ὀργισμένα στὸν ἥλιο
Μιὰ γενιὰ πού ἔφελνε τὰ δικαιώματά της
Κουνώντας λάβαρα πανηγυριοῦ σειώντας σπαθιά
Γράφοντας στίχους ἐξάίσιους μιᾶς πρώτης νεότητας
Ποτίζοντας τὰ σπαρτὰ μὲ περίσσιο αἷμα
Μικρὰ παιδιὰ πού ἀφέθηκαν στὸ ἔλεος τ' οὐρανοῦ

*

Ἡ γενιὰ μου ἦταν μιὰ ἀστραπή πού πνίγηκε
Ἡ βροντὴ της ἡ γενιὰ μου καταδιώχτηκε
Σὰ ληστής σύρθηκε στὸ συρματοπλέγμα
Μοίρασε σὰν ἀντίδωρο τὴ ζωὴ καὶ τὸ θάνατο
Οἱ ἄνθρωποι τῆς γενιᾶς μου δὲν πεθαῖναν
Στὰ νοσοκομεῖα κραυγάζαν ἑξαλλοὶ στὰ ἐκτελεστικά
Ἀποσπάσματα τὰ χέρια τους ἦταν μαγνήτες
Τρῶγαν πικρὸ ψωμὶ καπνίζαν φημερίδες
Ζητώντας εὐλαβικά μιὰ θέση σ' αὐτὴν τὴ γῆ

*

Ὅπου κι ἂν στάθηκαν οἱ σκιές τους ριζῶναν
Ἀδίκαια προσπαθεῖτε δὲ θὰ ξεριζωθοῦν ποτὲ

Θὰ προβάλλουν μπροστὰ στὰ τρομαγμένα σας μάτια
Τώρα τὰ καταλάβαμε ὅλα καταλάβαμε
Τὴ δύναμή μας καὶ γιὰ τοῦτο μιλῶ
Μὲ σπασμένη φωνή πού κλαίει
Κάθε φορὰ στὴ θύμησή τους

Κρέας κώρου, Γρ. Ὁρψ.
Συγγραφεὶς 1943-1997,
Ἀργα, 2006

Κραυγὲς τῆς νύχτας (1960)

ΚΡΑΥΓΗ ΔΕΚΑΤΗ ΟΓΔΟΗ

ΔΕΝ ΚΑΤΑΥΓΑΖΕΤΑΙ ΠΙΑ ἡ μορφή σας περάσατε
Στὴ δεύτερη σειρὰ ἐφεδρείας βλέπετε
Τὰ πράγματα ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀποκτήσατε
Ἵψος ὑπεροπτικὸ ἄλλοι τώρα διασχίζουν
Τὰ πεζοδρόμια μὲ καινούργια συνθήματα
Ἄλλες φάλαγγες συμπαγεῖς τραγουδοῦν
Ἐμβατήρια ἡ αὐλαία ὑψώνεται πάλι

*

Ὁ ἱστορικός σας ρόλος φοβᾶμαι πῶς τέλειωσε
Τώρα προσχωρεῖτε ὁλοένα στὸν κατευνασμό
Στοὺς ἐτήσιους ἰσολογισμοὺς ἐντρυφεῖτε
Συναλλάσσετε φανερά μὲ ἀνακτορικοὺς
Αἰσθάνεσθε τοῦ φόβου τὰ πρῶτα συμπτώματα
Σεῖς πού κάποτε μέσα στὶς φλέβες σας
Ἀστραψε ἡ φλόγα ἐνὸς θεοῦ πού πύκνωσε
Τις τάξεις σας καὶ πέθανε μαζί σας

Κ. Σαρ. Σβοι (1963)

ΠΑΡΑΒΟΛΗ

Πάνε τόσα χρόνια πού ναυάγησες στά νησιά
Τῆς μοναξιᾶς κουράστηκαν νά σέ ἀναζητοῦν
Μέ ἀγγελίες στίς ἐφημερίδες πλησίαζε κι ὁ ἀπαιτούμενος
Χρόνος γιά νά σέ κηρύξουν ἄφαντο τίς μέρες
Σ' ἔδερνε ὁ ἄγριος ἄνεμος τίς νύχτες σ' ἔδερνε
Πιό ἄγρια μιά βροχή ἀπό ἀναμνήσεις πλάι σου
Παραφύλαγε ἡ λησμονιά τρίζοντας τά δόντια νοστάλγησες
Ἕνα ξένο ψίθυρο ἕνα λευκό πανί ἕνα παραθαλάσσιο
Κέντρο ἕνα βρεγμένο δρόμο κάποιο διδύμο δυό τρεῖς ἀνθρώ-
πους

Ἦσουν καταζητούμενος ἤθελες νά παραδοθεῖς αὐθόρμητα
Ἦταν τό λάθος σου τό λάθος πού κάποτε ὅλοι μας
Διαπράττουμε δάλθηκες νά ξαναγυρίσεις γεφυρώνοντας
Τόν ὠκεανό μ' ἕνα πλεούμενο πού ἀγόγγυστα σκάρωσες
Μέ τήν ἐπιμονή καί τή μεθοδικότητα πού σέ χαρακτηρίζαν

Ὅμως γελάστηκες στό βάρος κι ὅταν ξεδιάστηκε
Ἡ δύναμή σου ἦταν ἀσήκωτο τό σκάφος
Κι οὔτε μποροῦσες νά τό σύρεις στό νερό

Η ΦΩΝΗ ΚΑΙ Ο ΠΟΙΗΤΗΣ

Μιά φωνή σβήνει στή γωνιά τοῦ δρόμου μιά φωνή
Ἀνάδει στά ψηλά πατώματα θά κατεβεῖ σιγά
Σιγά τά σκαλοπάτια θά ψαύσει τή γῆ θά κρυπώσει
Μέσα στή γῆ θά θυθίζεται ὀλοένα καί πιό βαθιά
Θά τήν καταπατοῦν ἄγρια θηρία λωστοί ρόδες
Αὐτοκινήτων σίδερα καί τιμέντα ὁ ἦχος τῆς
Θά ἔχει κραδασμούς φωτιᾶς θά μοιάζει μέ παράπονο
Ἐρωτικό θά ρυτιδώνει τή σιωπῇ ἀπλωμένο λάδι

Ὁ ποιητής θά γονατίσει τρυφερός
Θά σκάψει τό χῶμα
Θά τήν πάρει στήν παλάμη του
Νά τήν φυτέψει στή γλάστρα

Τήν ἀνοιξη θ' ἀνθίσουν πολλές μικρές φωνές

ΦΘΟΡΑ

ἐκεῖνος

Μιλοῦσε μιά ἀκατάληπτη γλώσσα
Μέ χειρονομίες καί χρώματα
Ἀφουγκραζόταν τά δέντρα
Ἐδειχνε συνεχῶς ἕνα σημεῖο
Πίσω ἀπ' τήν πλάτη τῆς
Μόρφαζε

ἐκείνη

Δέν μπόρεσε νά μάθει ποτέ
Πίσω τῆς τί βρισκόταν
Ἄν ἦταν ἄνθρωπος λεκές πουλί

Ὁ φόβος παραφύλαγε παντοῦ
Ἀδιάπτωτος πανέτοιμος

ΑΝΤΙΔΙΚΙΑ

Ἐκπτωτοί τρόφιμοι ἑνός κοινόδιου
Οἱ διάδικοι ἀντικρίζονται κατηφεῖς

Δέν ἀναγνωρίζονται πιά μεταξύ τους
Τώρα τοὺς χωρίζουν τραύματα ἀνεπούλωτα
Φράγματα σιωπῆς τοὺς περιβάλλουν
Εἰσορμοῦν μέσα στίς φλέβες τους
Ἀχανεῖς ἐκτάσεις παγωμένης μνήμης

Ὁ ἕνας τώρα ἐπικαλεῖται νέα συμφέροντα
Ὁρθιος δακτυλοδεικτεῖ τά οὐράνια
Καί προπηλακίζει μέ φανατισμό

Ὁ ἄλλος δέ μιᾶ δέν ἔχει σημασία
Καμιά ἡ ἀγόρευσέ του περιορίζεται
Ν' ἀνοίγει μόνο μέ λαθραῖες κινήσεις
Τήν καρδιά του καί νά βρέχει
Στοργικά τά φύλλα τῆς τά πράσινα
Πού μοσχοβολοῦν

ΚΑΤΑΚΡΗΜΝΙΣΗ

Συχνά στά πρόθυρα τῆς πτώσης
Κάτω ἀπ' τό δέρμα ἔρπει ὁ φόβος
Γεύση φαρμακωμένη
Ἀπό ἐπαίσχυντες προδοσίες

Μετά τήν πτώση
Ἡ μνήμη λειτουργεῖ καί πάλι
Φυσιολογικά

Ἀναγνωρίζει τά πρόσωπα
Διακρίνει μ' ἐνάργεια τά περιστατικά
Ἡ φωνή ξαναβρίσκει τό βάρος τῆς
Ἡ νύχτα τό σῶμα τῆς
Καταπράσινο ἀπό στερήσεις

Διόλου δέν μετανοεῖ
Ἔτσι τουλάχιστο διαψεῦδει τοὺς πλησίον του

Εἶχε ἀπλούστατα ἡ κατακρήμνιση
Ἀνοδική φορά

ΣΗΜΕΙΑ

Ὅταν φλόγες στίς φλέβες κυλοῦν
Κι ἀνάβουν τά μάτια σου
Δίδυμοι φάροι
Δέν εἶναι μακριά ἡ στιγμή
Πού θά σέ ἀνακαλύψουν
Τότε δέ θά μοιράζεσαι
Στίς πιό εὐτελεῖς ἐκδηλώσεις
Δέ θά σέ γδύνει πιά ὁ ἄνεμος
Στό γυμνό σου σῶμα οὐράνια σημεῖα
Ψηφία καί ἀστερισμοί
Ὅπως τό αἶσθημα
Πῶς κάπου ἐπιτέλους ἀνήκεις

ΚΙΒΩΤΟΣ ΤΟΥ ΝΩΕ

Ήταν κι ἡ ἐπανάσταση
Πέρα ἀπὸ κάθε κίνητρο
Μιά ιδεώδης διέξοδος

Τόσες ζητωκραυγές
Τόσα ὄνειρα
Τόσες ἀστραπές
Ποῦ νά χωρέσουν

Ύστερα ἀπὸ τὴν καταστολή
Οἱ θλιβεροὶ ἐπιζῶντες
Εἴκοσι χρόνια περιφέρουν
Τὰ λείψανα τῆς πυρκαγιᾶς

Κι ἀναλογίζονται μέ κάποιο φθόνο
Τίς ἀναλλοίωτες μορφές Ἐκείνων
Ποῦ ἔπεσαν σέ μιάν ἀκμή

ΧΡΟΝΟΣ ΑΝΥΠΟΠΤΟΣ

Δέν ἀκολουθεῖ τὴ φορά
Ἀρέσκεται συνεχῶς νά τρέχει
Πρὸς τὴν ἀντίθετη πάντα κατεύθυνση

Ἀπειρα καθημερινὰ συμβάντα
Κατακλύζουν τὸ βίο
Καταπνίγουν τὸ βίο
Πυκνὰ διαλείμματα ὀλέθρου

Ὡραῖος κι εὐθυτενής
Σταθμίζει τὰ δῆματά του

Σιωπή
Μὴν ταράζετε τὸ φῶς του

Σχοινοβατεῖ πάνω σέ χρόνο ἀνύποπτο

ΦΕΝΑΚΗ

Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι δέν ἔχουν πιά ὄνειρα
Τὰ χρώματα στερέψαν στὰ μάτια τους
Ξεχασμένοι ἀπὸ τὸν ἥλιο
Ὁδηγοῦνται κάθε μέρα στὴν ἀγχόνη

Ἐκεῖ αἰωροῦνται πελιδνοὶ
Κάτω ἀπὸ ἄδειες νεόκτιστες οἰκοδομές
Κάτω ἀπὸ βροχὴ φωτισμένων παραθύρων
Τόσοι χῶροι ἀκατοίκητοι ἀπὸ δάκρυα

Τότε τοὺς ταριχεύουν
Καί τοὺς ξαναφέρνουν στὴ ζωὴ

Εἶναι κι αὐτό
Μιά μορφὴ ἀντιπαροχῆς

ΤΟ ΧΑΣΜΑ

Ψέλλιξε μιὰ γλῶσσα δύσκολη
Ὁ οἶκος ἐμπορίου δέν προσφέρονταν
Γιὰ ἡχεῖο οἱ διάδρομοι ἀδιαπέραστοι
Γέμισαν γραμμάτια καί φορτωτικές
Δέ χωροῦσε νά σταθεῖ
Προτίμησε τὴ γλῶσσα τῶν ποιητῶν
Ἡ φωνὴ του ἦταν βροντερὴ πολὺ
Γιὰ τὸ κορμί του δέ χωροῦσε μέσα του
Δέ χωροῦσαν τὰ ἡλιοτρόπια κι οἱ πυγολαμπίδες
Ποῦ τὸν διαμελίζουν καθημερινὰ
Ἀναλώθηκε ἀπὸ τὸ ὑπόγειο ρεῦμα
Ποῦ τὸν τράβηξε βαθιά στὰ ἔγκατά του

Τώρα ἡ φωνὴ του ἀνάλαφρη
Χορεύει ἀπὸ στόμα σέ στόμα
Πηδάει ἀπὸ βουνό σέ πλανήτη

ΔΙΟΛΙΣΘΗΣΗ

Τίς νύχτες ιδίως
Ὅταν φλέδες τεντωμένες στὴ σιωπῇ
Ἀντιμάχονται ὅταν περιπολοῦν φάσματα
Καί φωνές μιᾶς πρώτης ζωῆς
Ὅταν σημαίνει ὁ λυγμός μιᾶς λέξης
Τὸ σφύριγμα κάποιου τραίνου
Τὸ παράπονο μιᾶς ἐπετείου

Τότε ἡ Ποίηση
Διολισθαίνει ἀπ' τὸ ἱερατεῖο
Κι ἀκροποδίζοντας ἔρχεται
Δίπλα σου νά σταθεῖ

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Δοκίμαζε ὅλο καί πιό πεισματικά τὴν τύχη του
Ήταν πράγματι ματαιοπονία ἢ μοίρα εἶναι ὕψιστος
Ἐχθρὸς ἢ προστάτης ἀγνόησε τὸ βασικὸ τοῦτο
Ἀξίωμα ποντάριζε στὴ φωτιά κι ἔδωγαινε ἀμέσως
Μαῦρο σύννεφο σφιχτὰ κρατοῦσε τίς καρδιές
Κι ἔπεφτε σέ σπαθιά μεγάλα ποῦ τίς κατατρυνοῦσαν
Ἀρχιζε κιόλας νά νυχτώνει δέ θά πρόφτανε
Ἡ ζωὴ εἶναι μικρὴ ἐπέδωκε πάση θυσία
Κάποιο κέρδος εἶχαν κληθεῖ κι οἱ πρῶτοι κληρωτοὶ
Αὔριο ἢ ἄγια θάλασσα θά τοῦ ἔστελνε ἄλμυρά
Στεφάνια δέν κατάφερε ποτέ νά κατανοήσει
Τοῦ παιχνιδιοῦ τοὺς ἀπαράδατους κανόνες
Οἱ συμπαῖκτες του ὑπῆρξαν πάντοτε ἀτεγκτοὶ
Τὸ φῶς χαμηλὸ στυφὸς ὁ ἀέρας κι οἱ γυναῖκες
Ἀκόμη πιό ἀτεγκτες σκυμμένες στὰ παράθυρα
Δέν ἔπαυαν νά στηλιτεύουν τὴ μνημειώδη του
Ἀγνοία καθὼς ἐκεῖνος ρόδο τώρα κι ἀνάμνηση
Λευκὴ τροχιά ποῦ κύλησε στὸν οὐρανὸ
Κάθε φορὰ ριχνόταν ἀνυπόκριτος κι ἀθῶος
Στοῦ παιχνιδιοῦ τὴ δίνη μὴ κατέχοντας
Καί τὸ χειρότερο ἀδιαφορώντας γιὰ τοὺς ὀλέθριους
Καί μυστικούς τοῦ παιχνιδιοῦ κανόνες

Ο ΑΛΕΚΤΩΡ

Έρχεσαι άθρόυδα μέσα στον ύπνο μέ όσμές
Τής άνοιξης μέ κλεισμένες φτερούγες λυσίκουη
Κάτω από φωτοσκιάσεις φρικιοούν οί διεσταλμένες
Κόρες παραμονεύοντας κάποιους ύπατους κόσμους
Έρχεσαι μέ φωνή άπαλή σάν τήν πατημασιά
Στό χαλί προφέρεις διαμάντια πού άργο-
Βουλιάζουν σέ μιά λίμνη από λάδι άποτινάξεις
Αναλαμπές κάτω από φεγγαρόδεντρα πληγωμένα
Έλάφια δογγώντας περιτρέχουν τό στήθος σου
Μιά στιγμή άνυπαρξίας μιά μετέωρη χορδή
Τανύζεται ραγίζοντας νά δρεϊ τόν ούρανό

Κι ώς πάσχισες νά λυτρωθείς λάλησε ό πετεινός
Σχίστηκε τ' όνειρο στά δυό καί τά διαμάντια
Στάχτες σκορπίσαν γύρω σάν ίσκιος χάθηκες
Σάν όπτασία μεσονυχτιού κι άπόμεινες
Μέ τήν πικρή της προσδοκίας τή γεύση

PIPIN

Είμαι κι ή άπομόνωση ένα δίκιοπο μαχαίρι
Βρίσκουν εύκαιρία οί διώκτες σου καί συσπειρώνονται
Δέ σέ κυνηγούν πιά μέ όπλα μετάλλινα χειροπιαστά
Μετέρχονται λογής λογής τεχνάσματα μιμοούνται
Φωνές ύπεισέρχονται στά όνειρά σου πλαστο
Γραφούν στίχους τραγουδούν τραγούδια κάποιας άλλης
Έποχής έκβιάζουν μέ άναδρομές μέ άναδρομές άναδρομών
Πίσω μέχρι τά παιδικά σου χρόνια πιά πίσω ακόμη
Στό διάστημα όπου πλανίσουν σά μιά εύχή γονέων
Προσμένουν νά ένδώσεις καθώς στρώνεις πάλι
Τό κρεβάτι κι έτοιμάζεσαι νά ξαγρυπνήσεις
Μόνος μέσα σέ μιά έρημιά πού όλο πληθαίνει

Κλείζεις Κώρου, Τα πουλιά και η αφύπνιση, Νεφέλη, 1987

Η ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΣΠΗΛΑΙΩΝ

Εαφνικά διαπιστώνεις πώς άπόμεινες μόνος
Απαριθμείς τούς φίλους σου πόσοι πεθάναν
Πόσοι άποτραβηγμένοι στά σπίτια τους άλλοι
Χαμένοι στήν καθημερινή τύρβη πιασμένοι
Στή μέγγενη σκλώνουν τά χέρια νιώθεις πιά
Τήν άνάγκη νά ξαναπροσφύγεις στήν ποίηση
Πού άπαρνήθηκες πρίν τόσα χρόνια νά σέ δονήσει
Πάλι τό γνώριμο σπαρτάρισμα τών λέξεων μέσα
Στό αίμα σου πρίν ξεχυθούν για τό παιχνίδι
Τών συναρμολογήσεων τώρα πού βρίσκεσαι
Πάνω κι έξω από τά πάθη τώρα πού οί πόλεις
Γίνονται κάθε μέρα όλο καί πιο άπάνθρωπες
Αγρια θηρία κυκλοφορούν στους δρόμους ό άέρας
Σάπιος τρέχεις κυνηγημένος για τό σπίτι

Έκει κλείνεις πόρτες κλείνεις παράθυρα κλείνεις
Τ' αυτιά σου καί τό στόμα σου φοράς τήν προβιά
Καί στρώνεσαι όλη νύχτα στό παιχνίδι της μνήμης

DREAM FACTORY 2

Όταν καταλαγιαζει ό άχός
Τής σύγχρονης τεχνολογίας
Κι άκούγεται μόνο
Τό παράπονο
Τού λαβωμένου περιστεριού
Αρχίζει ή άναπαραγωγή τών όνείρων

Κι όπως πάντα
Τό πρωί τριγυρνούν
Μέ άπόχες στους δρόμους
Οί όνειροσυλλέκτες

DREAM FACTORY 3

Συνήθως τίς βαθιές
Καί κωφάλαες νύχτες
Λειτουργούν τά φωτοκώτταρα

Έπεξεργάζονται τόν άπόηχο
Τής καθημερινής τριβής
Τίς βάρβαρες λέξεις
Τίς αίνιγματικές μορφές
Καί κατόπι άρδεύουν
Τ' άστρικά φυτώρια

Τότε συννεφιάζει όνειρο

ΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΛΕΓΓΕΙΑ

Όταν φτάνει ή ώρα πού θα πρέπει ν' άλυχτήσω
Σκέφτομαι τυραννικά φεγγάρια πού φθίνουν τά χαράματα
Πρόσωπα πού άξαφνα τά βλέπεις γερασμένα δίπλα στίς
αφίσες
Πού σκεπάζουν σήμερα τά οίκοδομικά τετράγωνα
Έκει άλλοτε λαχάνιαζες από έρωτα καί τρέξιμο
Κι ή ζωή καθώς κυλά πνίγεται μέσ στίς ρουφήχτρες
Κληροδοτώντας δίψα στους επίγονους — νά 'μαι τώρα έγώ
Στους ίδιους δρόμους πού τριγύριζα πρίν τριάντα
Καί σαράντα χρόνια μικρό παιδί πού βούλιαζε
Στά όνειρα μέ ματωμένη όμως τή μνήμη άπόψε
Κάτω από οίκοδομές μιās ξένης πιά ρυμοτομίας
Ανάμεσα σέ καινούριες μορφές λουσμένος μέσ στίς φωτεινές
Επιγραφές κι όλα αυτά νά τά διαδέχεται μιά θλιβερή
Κατάληξη άπαράλλαχτα όπως κι ή μοναξιά της Κυριακής

ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ

Παραμονές αὐτογνωσίας αὔριο θά περπατήσεις
Στίς φιλύρες τό φεγγάρι θά μπερδεύεται
Στά κλώνια κι ὁ λαγός θά τρέχει τρομαγμένος
Στή φωλιά του ὁ κόσμος πουθενά δέν εἶναι
Ἀγγελικός ὅπως ἐπιμένουνε οἱ διαφημίσεις
Ἡ κρύπτη μόνο θά διασώζει τά ὄνειρά σου
Ἀπ' τό βωμό πού ἀχόρταγος θά κατατρῶγει
Χειρόγραφα ὑποσχέσεις εὐσημα φιλίας
Βόστρυχους κι ἐνθύμια κάποιας ἄλλης ἐποχῆς

Ἔστω καί τόσο ἀργά θ' ἀκούσεις αὔριο τή φωνή σου

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

Τοπίο παραλογισμοῦ λέξεις πού τρίβονται
Σάν κιμωλία ἀφήνουν ἐγκαύματα βαθιά
Στά χεῖλη φεγγάρι μουσκεμένο ραγισμένα
Φῶτα ἕνας ἔρωτας δράκος ἀναπαύεται
Στή γλόη λαγοκοιμᾶται κανένας δέν ἀποτολμᾷ
Τήν πρώτη κίνηση ὅταν σέ λίγο θά ξυπνήσει
Θά καταβροχθίσει τίς σάρκες μας θά σιγήσει
Τούς μνημοπομπούς κι ὅσο ἔλεγες πῶς χρειάζεται
Περίσκεψη καί προσοχή τόσο ἀπόμεινες
Τελείως ἔκθετος στίς παρυφές τῆς πόλης

Ο ΦΕΓΓΙΤΗΣ

Κάθε βράδυ
Πρὶν ἀπό τήν κατάκλιση
Ἡ καταμέτρηση τῶν φωτεινῶν στιγμῶν

Ἡ ταξινόμηση
Τό ἐπόμενο στάδιο τῆς ἀναπόλησης

Κάθε βράδυ
Κλείνεται στό ἀπομονωτήριο
Καρτερώντας μιὰ γελαστή μορφή
Νά φανεῖ στό φεγγίτη

ΛΕΡΝΑΙΑ ΤΔΡΑ

Τή λήστεψε κατά κράτος
Τῆς ἄρπαξε τά κοσμήματα
Τήν ξεγύμνωσε τή διαμέλισε
Καί τῆς πῆρε τίς πολύτιμες λέξεις
Ὅστερα ἔσκυψε πάνω της
Κι ἔκοβε σέ φέτες μικρές
Τά πολύχρωμα φιλιὰ της

Δέν ὑπολόγισε πῶς τά μέλη της
Τά φιλιὰ καί οἱ λέξεις της
Θά πληθαίνουν ἀδιάκοπα
Κι ἕνα σύννεφο θά τόν τύλυγε
Φορτωμένο ἀστροπελέκια

ΠΑΡΟΤΣΙΑ

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ

Σ' ἀκούω τώρα πού μιλάς
Ἀπό μακριά σέ χωρίζει ἕνας
Φωτοφρόκτης ἀπό τήν πρόσφατη
Μνήμη κυκλοφορεῖς ἀντικανονικά
Στούς ιδιωτικούς σου δίαυλους
Σ' ἕνα χῶρο σιωπῆς καί μοναξιᾶς
Γυρίζεις τό διακόπτη στήν ἀπώτερη
Μνήμη καί βλέπεις μ' ἐνάργεια
Πῶς λειτουργεῖ ἕνα κύκλωμα κλειστό

Ὅχι δέν ἦτανε στόν ὕπνο μας
Τούς βλέπαμε σέ κίνηση ἀργή
Νά αἰωροῦνται στόν ἀνθόκηπο
Γυμνοί προφέροντας λέξεις ἐλλειπτικές
Μιᾶς γλώσσας ἀκατάληπτης σάν τῶν πουλιῶν

Ὅχι δέν ἦτανε στόν ὕπνο μας
Ἀκούγαμε τή λειτουργία δοξαστικά
Πού ἀνέβαινε στόν οὐρανό καί τό ναό
Μιᾶς διάφανης προσωπικῆς θρησκείας
Νά φλέγεται μέσα σέ βλάστηση πυκνή

Ὅχι δέν ἦτανε στόν ὕπνο μας
Τούς εἶδαμε στή μαγική ἡλιοφάνεια
Νά θάλλουν φύλλα καί φιλιὰ στό σχῆμα
Τοῦ ματιοῦ πού ἄρχιζαν νά φυλλοροοῦν
Στά γνώριμα σκιρτήματα τοῦ ἀνέμου

ΠΟΣΟΛΟΓΙΑ

Γύρω του δάσος τὰ μεγάλα μεγέθη
Ένας κόσμος χρονοβόρος μέ χιλιάδες
Κελεύσματα καί υποδείξεις καί στό βάθος
Μόλις πού διακρίνονταν οί δέκα έντολές
Κατάλοιπα μιᾶς προπατορικῆς πιά έποχῆς

Δέ συμβιβάστηκε δέν ήταν άλλωστε
Στό χαρακτήρα του ακολουθήσε
Κάποια έντελῶς δική του άγωγή
Έβγαζε δυό κύβους έρωτα από μέσα του
Καί τούς διέλυε κρυφά σ' ένα ποτήρι
Μέ άθάνατο νερό για νά τό πιεῖ

Η ΚΡΥΠΤΗ

Οί μεγάλες προγραφές
Η καθημερινή δήωση τῆς έλευθερίας
Οί όγκοι παραισθήσεων καί θορύβων
Σημεῖα καθοριστικά ενός τρόπου
Ζωῆς πού έπιζητεῖς
Καί δέν μπορείς νά ζήσεις
Μετατοπίζονται στήν άθέατη πλευρά
Τῆς μνήμης όταν καταδύσαι
Πλησίστιος
Στή δροσερή φωτιά τῆς κρύπτης

ΑΠΟΓΕΙΩΣΗ

Κάτω άπ' τά πόδια του νά φεύγει ξαφνικά
Η γῆ νά ύπερυψοῦται μέσα σέ δύο πυρωμένα
Στόμια νά θροῖζουν διάφανα πέπλα
Λέξεις άσπόνδυλες νά φτερουγίζουν
Φρύγανα στά μαλλιά νά καίγονται

Κάτι σάν τήν άνυπαρξία

Καί στή γωνία νά έλλοχεύει ή Λάμια
Νά γδύνεται άσταμάτητα φορώντας κατακόκκινη
Καί όλοκαίνουρια κάθε φορά στολή

ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ

Δανείζεται τή θερμοκρασία της
Άλλοτε κρατεῖ τά κόκκινα κι άλλοτε
Έξαφανίζει τά μαῦρα έπιστρέφει λέξεις
Τῆς άφαιρεῖ λαίμαργα τόν άέρα
Καί δίνει μιᾶ διάλυση ούρανοῦ
Παίρνει φιλιά χαρίζει τά μουστάκια του
Μοιράζει τόν παροξυσμό στά δυό
Κι ή δίδυμη αἰώρα συνεχίζει ράθυμα
Τίς μαγικές έξισώσεις χωρίς παρενέργειες
Στό ίδιο στίγμα στό ίδιο ὕψος στόν ίδιο βαθμό

Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Τά πρωινά μεταμφιέζεται
Σέ παραγγελιοδόχο
Σ' έξομολογητή
Σ' αἰλουροειδές

Τά βράδια
Μεταμφιέζει τίς λέξεις
Σέ βόμβες βυθοῦ
Σ' αερόλιθους

Κοιμάται ήρεμος
Πάνω σ' άναμμένα κάρβουνα
Κι όνειρεύεται δέντρα

Ο ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΒΑΡΥΤΗΤΑΣ

Κατά κανόνα τή νύχτα
Μέ τήν πῆξη τῶν θορύβων
Άνυψώνονται τά όνειροστάσια
Καί γεμίζουν μέ ζωή
Καί χρώματα καί μῆμες
Έκεῖ ψηλά κυκλοφορεῖς γυμνός
Κι οὔτε τά μάγια σέ πιάνουν
Οὔτε ή έλξη τῆς γῆς

Μά ό νόμος εἶναι νόμος
Καί κανείς δέν μπορεῖ νά ξεφύγει

Στό πρώτο φέγγος τῆς μέρας
Σέ βρίσκουν πεσμένο πρηνηδόν
Μέ κείνες τίς παλιές άνάπηρες πληγές
Νά χάνουν πάλι

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ

Ἐπειδὴ οἱ νεκροὶ ἔχουν ἓναν κοινὸ παρονομαστὴ καὶ γι' αὐτὸ
δὲ μιλοῦν πιά τὰ βράδια

Ἐπειδὴ προχωροῦνε οἱ κύκλοι προχωροῦνε τὰ χρόνια φορτώ-
νοντας κάθε λογῆς ἀπώλειες στό ἐνεργητικὸ μας
Δέ βρίσκω τό λόγο νά μοιράζω τίς ἐπιλογές μου τό κρεβάτι
μου τοὺς ἠλεκτρικοὺς θορύβους μέσα στ' ἄγρια μεσάνυχτα
Ξέροντας καλὰ πῶς κάθε μέρα ἐπικοινωνῶ ὅλο καὶ λιγότερο
μάταια προετοιμάζοντας τὴν ἄμυνά μου

Σήμερα δέ βρισκόμαστε σέ φίλια ἐδάφη δέν παίρνουμε ὅσο θά
ἔπρεπε τὰ προσήκοντα μέτρα προφύλαξης

Πέρασαν ἔρωτες κι ἐπαναστάσεις δημιουργήθηκαν κάποια κε-
νά πού δέ γεμίζουν μέ σάκαους ἄμμου μέ ὑποτροπές τῆς
μνήμης ἢ μέ σχήματα εἰκαστικά

Κι ἄλλωστε γύρω μας ἐπίλεκτοι σκοπευτές ἄγρυπνα παρακο-
λουθοῦν τίς κινήσεις μας τό μεταβολισμὸ τῶν ἐλπίδων

Πυροβολώντας μικρές σταγόνες βροχῆς ὁμοιώματα ὀνείρων
παράτολμους ἐραστές ἀγνώστων λοιπῶν στοιχείων

Πυροβολώντας τὴν ἴδια τὴν Ποίηση καθὼς πλησιάζουμε ἀμέ-
ριμνοι στό στόχαστρό τους

Καθὼς ἀκόμη περιπλανιόμαστε ἀδιόρθωτοι νοσταλγοὶ στά ἔ-
μπεδα κάποιου ἄλλου παλιοῦ καιροῦ

ΤΑ ΔΥΣΚΟΛΑ ΟΝΕΙΡΑ ΚΑΙ ΠΩΣ ΔΙΑΜΕΛΙΖΟΝΤΑΙ

Οὐρλιαζαν ὅλη τὴ νύχτα οἱ σειρῆνες δέν ὑπῆρχαν περιθώρια
ἀναστολῆς

Ἀρχισαν νά κλείνουν οἱ ἔξοδοι νά κυκλοφοροῦν κρυφά

Τὰ φάσματα τοῦ ἔρωτα νά γυρίζουν στίς πλατεῖες

Οἱ παλιοὶ σου φίλοι δοῖμα μέ τὰ καλοκαιρινά τους

Πέρα στά ὄνειροδρόμια νά προσγειώνονται

Ἀκατάπαυστα πολύχρωμες διαφάνειες

Κι ἐσύ συνέχιζες γυμνὸς κι ἀθῶος νά κυνηγᾷς ὀράματα

Νά καταπίνεις τὴ φωνή σου γιὰ νά μὴ σ' ἀκοῦνε

Νά τεμαχίζεις κάθε μέρα τὴ ζωὴ σου

Μοιράζοντας τίς σάρκες σου μοιράζοντας

Τὰ δύσκολά σου ὄνειρα ἰδίως ἐκεῖνα

Πού μυρίζαν οὐρανὸ

Τόσα στά σκυλιά καὶ τόσα

Στά παιδιὰ τόσα στό ψωμί

Καὶ τόσα στό κρασί τόσα

Στό γείτονα πού σέ πυροβολεῖ

Καὶ τ' ἄλλα στοὺς ἰθαγενεῖς

Πού τελικὰ θά σέ κατα

Βροχθίσουν

ΣΧΟΛΗ ΘΕΑΤΡΟΥ

Η ΕΞΟΡΓΕΝ λέξεων

Πάντα

Πιὸ δύσκολη

Κι ἀπὸ ἐκείνη

Τῶν διαμαντιῶν

Ἀκόμη δυσκολότερο

Τὸ συνταίριασμά τους

Ἀντ' αὐτῶν

Παντομίμες μειδιάματα

Τὰ σπάνια εὐρήματα

Δὲν ἐντοπίζονται

Ὑποκλίσεις φελλίσματα

Ἐπακριβῶς

Δὲν περιγράφονται

Ἀπλῶς καταγράφονται

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ

ΤΙΣ ΝΥΧΤΕΣ

Ποὺ εἶναι ἀμφίστομες

Ὅπως κι ὁ ἔρωτας

Ντύνεται στὰ ὄνειρα

Κι ἀποταμιεύει

Μέσα σὲ μπαλόνια

Σπαράγματα

Καὶ νάματα ψυχῆς

Γιὰ ἐκεῖνες

Τὶς στιγμὲς τοῦ πάθους

Ὅταν αὐτὰ θὰ σκάνουν

Σκορπίζοντας

Στὸν κόσμο

Χρώματα

Καὶ εἰκόνες

Καὶ λέξεις

Ποὺ θὰ περιδινοῦνται

Γύρω ἀπὸ σύννεφα φωτός

Η ΕΚΦΟΡΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΛΙΓΑ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ τοῦ ἀνθρώπου δὲν φτουρᾶνε συνηθίζεις νὰ
λὲς λαμπρὰ κοσμήματα ποὺ χάνονται στῆς ζωῆς τὰ κάτεργα
ἵχνη ἀφήνοντας ἀνεξίτηλα πίσω τους ἀστραφτερὰ σὰν κά-
ποιους στίχους ποὺ σὲ σφάζουνε ἀκόμη

Νὰ ξέρεις πὼς τὰ ὄνειρα λὲν πάντοτε ἀλήθεια εἶναι ἀστέρια
ποὺ φωλιάζουν μέσα σου πολλὲς φορὲς μιλοῦν ἀπροσχημάτι-
στα ἔχουνε μιὰ δική τους γλώσσα θὰ πρέπει κάποτε κι ἐσύ νὰ
τὴν ἐκμάθεις

Τώρα μὲ τὸ γέρμα τοῦ ἡλίου βλέπεις τοὺς ἴσκιους νὰ μακيراί-
νουν ὀλοένα γύρω σου αἰχμηροὶ μαστοὶ νὰ σὲ πληγώνουν ἢ
φόρτιση τοῦ λόγου δυσκολότερη νὰ ἐκλύονται ποιήματα ἐπι-
κηρυγμένα κι ὅσα ἐπιζήσουν τοῦ κατακλυσμοῦ νὰ παραμένου-
νε στὰ ἀζήτητα

Ἀκούγονται τραγούδια ἀπὸ τὰ παραπήγματα ξεχωρίζεις γνώ-
ριμες φωνὲς δὲν ἀλλάζει πλέον ὁ ροῦς τοῦ ποταμοῦ ἀλλὰ οὔτε
καὶ ἀναστρέφεται ἰδίως τώρα ποὺ φεύγει τὸ φθινόπωρο ἢ
φυσικὴ σειρὰ τῶν ἐποχῶν ὅλα συγκλίνουν σ' ἓνα τέλος τῶν
πάντων καὶ τῶν ὅσων δὲν ἔχουν τελειωμό

Τάσος Λειβαδίτης, Ποίηση Α' (1950-56) Κέδρος, 1985
Αυτό το αστερί είναι για όρους μας (1952)

II

Εΐταν σά νάχε πεθάνει κ' ή τελευταία ανάμνηση πάνω στη γή.
Ο άνεμος έπαιρνε τις σκηνές μας
τις στήναμε και τις ξανάπαιρνε.
Η όμίχλη περπατούσε κουτσαίνοντας πάνω στις πέτρες.
Μεγάλα μαύρα συρματοπλέγματα άμπαρώναν τον ούρανό.
Βράδιαζε σ' όλο τó στρατόπεδο. Θέλαμε νά κοιτάξουμε
μά όλο και βράδιαζε. "Όλο και πιό πολύ μάκραίνει ό κόσμος.
Θέλαμε ν' ακούσουμε
μά όλο και φύσαγε. "Όλο και μάς πλησίαζε του σκοποϋ τó
βήμα.

Ποϋ είναι λοιπόν ένα χαμόγελο νά μάς βεβαιώσει πώς ύ-
πάρχουμε
κείνη ή φωνή ποϋ νάναι για νά μη χαθοϋμε μες στη νύχτα.
Θέλαμε νά θυμηθοϋμε
μά είχαμε πολλούς νεκρούς νά θάψουμε.

"Υστερα τέλειωνε ή άγγαρεία και χτυπούσε σιωπητήριο.
Και τότε άρχίζανε τά κλεφτοφάναρα, τ' αυτόματα, οί κραυγές
άρχιζε τότε ό φόβος
άπ' τά φυλάκια ακούγαμε στη νύχτα νά φωνάζουν
άλτ
μά όλο και χτύπαγε ή καρδιά μας και ξαναφωνάζαν
άλτ.

"Ελεγεσ πώς θα πέθαινες
ίσως νάχες κιόλας πεθάνει
τόση είταν ή νύχτα κ' ή βροχή
ό άνεμος
οί πληγωμένοι
όταν ένιωσες ξαφνικά ένα χέρι νά ψαχουλεύει στο σκοτάδι
και νά σφίγγει τó δικό σου χέρι.

Κ' είταν σά νάχε γεννηθεϊ ή πρώτη έλπίδα πάνω στη γή.

Τις μέρες μάς τρελλαίνει πάντοτε ό νοτιάς.

Οί πάσσαλοι σπάνε στον άγέρα

— θάλεγεσ ξεθαμένα κόκκαλα.

"Εμείς κουβαλάμε μεγάλες πέτρες άπ' τó βουνό

κουβαλάμε στην πλάτη μας τά μεγάλα αϋλάκια άπ' τις κον-
τακιές

τό βράδι καθόμαστε στη σκηνή και μπαλώνουμε τις φανέλες
μας

λέμε κάνα άστεϊο

σκάβουμε με τά μάτια μας τόν πάτο της караβάνας.

Και ξαφνιαζόμαστε ποϋ τά χέρια μας γίναν γερά σά δυό χον-
τρες άρβύλες.

"Εξω στάθηκε μια στιγμή ό σκοπός και χασμουρήθηκε.

"Ο Πέτρος χαμογελάει καθώς σκίζει τή φόδρα του και δένει
την πληγή μας

ό γέρο - Μαθιός έχει δυό μάτια ήρεμα και τρία σκοτωμένα
άγόρια

κι ό 'Ηλίας λέει : «έγώ θα βρω τόν τρόπο νά παίζω φυσαρ-
μόνικα»

έτσι λέει ό 'Ηλίας : «έγώ θα βρω τόν τρόπο νά παίζω φυ-
σαρμόνικα»

κι άς τοϋχουν κόψει και τά δυό του χέρια.

"Υστερα αλλάζουμε κουβέντα.

Και νιώθεις πώς δέ θάφτανε ό κόσμος νά χωρέσει τοϋτο τó
τρύπιο αντίσκηνο

πώς θάφτανε όμως ή καρδιά σου νά χωρέσει όλον τόν κόσμο.

Κ' έτσι κάθε βράδι ή λάμπα έσβυνε τή μέρα μας.

Κ' έτσι κάθε μέρα ή βροχή σβύνει άπ' τó χωμα τά βήμα-
τά μας.

Κάθε ποϋ παίρνουν έναν σύντροφό μας

ἔμεῖς τοῦ τοιμάζουμε τὰ ροῦχα καὶ τοῦ δίνουμε τὸ χέρι μας-
"Υστερα βάζουμε στὴν ἄκρη τὴν καραβάνα του.

Νυχτώνει.

Γρήγορα ποὺ πληθαίνουν οἱ ἄδειες καραβάνες στὴ γωνιά.

Κάποιος θᾶθελε νὰ βήξει, ἔτσι γιατί δὲν ξέρει τὶ νὰ πεῖ
ἐνῷ ἓνας ἄλλος στέκεται ὥρα καὶ κοιτάει τὰ χνάρια
ποὺ ἀφήσαν τὰ παπούτσια ἐκείνου
ποὺ πιά δὲ θὰ ξαναγυρίσει.

Πόσοι σύντροφοι ἀλήθεια
κοντὰ στὴν ἴδια λάμπα καὶ στὴν ἴδια ἐλπίδα
μπροστὰ στὸ ἴδιο ψωμί καὶ στὸν ἴδιο θάνατο
τὴν ὥρα ποὺ κρυώναμε μᾶς σκεπάσαν μὲ τὰ μάτια τους
τὴν ὥρα ποὺ πεινούσαμε μᾶς μοιράσανε τὴν καρδιά τους.
Κι ὅταν εἶτανε νὰ πεθάνουμε αὐτοὶ μᾶς μίλησαν γιὰ τὴ ζωή.

Τότε κ' ἔμεῖς μπορέσαμε νὰ πεθάνουμε.

Κεῖνος ὁ σύντροφός μας εἶχε ἓνα καφετὶ σκοῦφο
καὶ μᾶς τὸν φέρανε πληγωμένο τὴν ὥρα ποὺ βράδιαζε
ὥρα ποὺ ἡ μάνα του θ' ἀνάβει τὸ λύχνο
καὶ θὰ τραγουδᾶνε οἱ γρύλλοι στοὺς φράχτες τῆς πατρί-
δας του.

Τὸν εἶχαν μέρες βασάνισει. Καθὼς τοῦ βγάλαμε τὶς ἀρβύλες

εἶταν γεμάτες αἷμα. Καθήσαμε κοντὰ του
δίχως νὰ μιᾶμε
σέρναμε τὰ δάχτυλα στὸ χῶμα, δίχως νὰ μιᾶμε
μονάχα νιώθαμε νὰ μᾶς τρυπάει ἡ καρδιά
σὰν ἓνα πηροῦνι ξεχασμένο μὲς στὴν τσέπη τοῦ ἀμπέχωνου.

Τότε πῆρε νὰ βρέχει καὶ νιώσαμε πὼς θὰ πέθαινε.
Ἐκεῖνος γύρισε καὶ μᾶς κοίταξε. "Ἐναν - ἓναν. Στὸ καλὸ Θωμά.
Κι αὐτὸ ποὺ μᾶς ζητᾶν τὰ μάτια σου, σοῦ τ' ὀρκιζόμαστε
Θωμά.

Δὲ θὰ προδώσουμε ποτὲ τὰ μάτια σου.

Καὶ ξαφνικὰ στὰ μάτια τοῦ συντρόφου μας ποὺ ἔφευγε τό-
σο ἀπλὰ

ξανάβρισκα τὰ μάτια σου, ἀγαπημένη.

Ναί, ἀγαπημένη

μποροῦσα πιά καὶ σ' ἔβρισκα παντοῦ.

"Ἀναβα τώρα τὴ λάμπα κ' ἔτρεμα, ὅπως ὅταν τὴν ἀναβα γιὰ
σένα

μοίραζα τὸ ψωμί μὲ τὸ διπλανό μου σὰ νὰ τὸ μοιραζόμα-
στε μαζὶ

καὶ καθὼς ἀπλωνα νὰ σφίξω ἓνα χέρι, ἔβρισκα τὸ χέρι σου
καὶ καθὼς ἔσκυβα ν' ἀκούσω μιὰ φωνή, ἔβρισκα τὴ φωνή σου.

Οἱ ἄνθρωποι ποὺ μᾶς χώριζαν, οἱ ἴδιοι τώρα σὲ ξανάδιναν
σὲ μένα.

Καὶ σ' ἔβρισκα μέσα στὴ σιωπή, σ' ἓνα ἄστρο, στὴν ἀπό-
φασή μας

σ' αὐτὸ τὸ ξεφτισμένο ἡμερολόγιο ποὺ μ' ἄφησε ὁ διπλανός
μου πρὶν πεθάνει

σ' ἓνα παγούρι ποὺ τὸ λιγοστὸ νερό του κελαηδοῦσε σὰν τὸ
γέλιο σου

σ' ἔβρισκα στ' ἀναμένα μας τσιγάρα ποὺ φέγγαν στὸ σκοτά-
δι σὰν τὰ δάκρυά σου

σ' ἔβρισκα στὴν ἀπελπισιά μας, στὴν ἐλπίδα μας, σ' ἓνα μι-
σὸ κασκόλ

τ' ἄλλο μισὸ τὸ φόραγε ἓνας σύντροφος τὴν ὥρα ποὺ ντου-
φεκιζόταν.

Σ' εἶχα ξανάβρει ὅλες τὶς νύχτες ποὺ δὲν ἤξερα ἂν θὰ σὲ
ξαναδῶ.

Κι ὅταν τὸ βράδι πλάγιαζα στὸ παγωμένο ἀντίσκηνο
κι ἄκουγα τὴ βροχή

ὄνειρευόμουν

καὶ σ' ἔβρισκα.

Σ' ἔβρισκα, ἀγαπημένη, στὸ χαμόγελο ὅλων τῶν αὐριανῶν
ἀνθρώπων.

Αγνή Κουβέντα

Θάθελα νά μιλήσω

άπλά

όπως ξεκουμπώνει κανείς τὸ πουκάμισό του

καὶ δείχνει ἓνα παλιὸ σημάδι

όπως κρυώνει ὁ ἀγκώνας σου

γυρίζεις

καὶ βλέπεις ὅτι εἶναι τρύπιος

όπως κάθεται στὴν πέτρα ἓνας σύντροφος καὶ μπαλώνει τὴ φανέλλα του.

Νά μιλήσω ἂν μιὰ μέρα ξαναγυρίσω

κουβαλώνοντας μιὰ βρώμικη καραβίνα γεμάτη ξηνητεία

κουβαλώνοντας στὶς τσέπες μου δυὸ γροθιὲς σφιγμένες

νά μιλήσω

άπλά—

μονάχα μιὰ στιγμή ν' ἀκουμπήσω κάπου τὰ δεκανίκια μου.

Κάποτε ὄνειρευόμαστε νά γίνουμε μεγάλοι ποιητὲς
μιλούσαμε γιὰ τὸ ἥλιο.

Τώρα μᾶς τρυπάει ἡ καρδιά

σὰν μιὰ πρόκα στὴν ἀρβύλα μας.

Ἐκεῖ ποὺ ἄλλοτε λέγαμε: οὐρανός, τώρα λέμε: κουράγιο.

Δὲν εἴμαστε πιά ποιητὲς

παρὰ μονάχα

σύντροφοι

μὲ μεγάλες πληγὲς καὶ πιὸ μεγάλα ὄνειρα.

• • • •

Ἀπόψε λέμε νὰ σοῦ γράψουμε, μάνα

μήπως ἀκούσουμε τὴ βροχὴ

νά περπατάει μὲ τὰ λυωμένα σου τσόκαρα

μήπως δοῦμε τὸ χαμόγελό σου

νά κρέμεται σὰν παγούρι πάνω ἀπ' τὴ δίψα μας.

Μᾶς ταΐζουν σάπιες πατάτες: μὴν ἀνησυχεῖς

μᾶς βρίζουν καὶ μᾶς χτυπᾶνε: νὰ μᾶς ἀγαπᾶς

ἴσως νὰ μὴ γυρίσουμε—μὰ ἐσὺ ν' ἀνάψεις τὴ λάμπα, μάνα
θάρθουν ἄλλοι.

Τώρα θὰ μαζεύεις ἀπ' τὸ σκοινὶ τ' ἀσπρόρουχα τῆς ξε-
νητειᾶς

θὰ ράβεις στὶς κάλτσες μας τὸ μπάλωμα τῆς ἔγνιας σου

ξέρεις, τὰ γάντια, μάνα, ποὺ μᾶς ἐπλεξες δὲ θὰ τὰ φο-
ρέσουμε

τὰ δώσαμε σ' ἓναν σύντροφο ποῦφευγε γιὰ στρατοδικεῖο
τοῦ δώσαμε ἀκόμα μιὰ κονσέρβα κι' ἓνα κομμάτι ἀπ' τὴν
παλάμη μας

ἔδωσε στὴν ἄκρη τὸ τσουβάλι μ' ἓνα σπάγγο

ἔριξε τὸ τσουβάλι στὸν ὧμο

καὶ τὸν εἶδαμε ν' ἀνηφορίζει

μὲ τ' ἀχαμνά του σκέλια ψαλιδίζοντας κομμάτια

ἀπ' τὸν ἀντικρινὸ οὐρανό.

Κάθε πρωὶ μᾶς μετρᾶνε

κάθε βράδι μετρᾶμε τὰ πιάτα μας καὶ περισσεύουν

περισσεύει ἡ πίκρα στὰ μάτια μας

τὴν ὥρα ποὺ ἡ βροχὴ παίζει ζάρια μὲ τοὺς χωροφύλακες

καθὼς νυχτώνει καὶ γουργουρίζουν οἱ σφυρίχτρες.

Τώρα λέμε νὰ βάλουμε τὰ χέρια στὶς μασκάλες

νά κοιτάξουμε ἂν εἶναι καν' ἀστέρι στὸν οὐρανό

νά θυμηθοῦμε κεῖνο τὸ πρόσωπο

ἀκουμπισμένο στὸ κούφωμα τῆς πόρτας

μὰ δὲ μπορούμε νὰ θυμηθοῦμε

δὲν ἔχουμε καιρὸ νὰ θυμηθοῦμε

δὲν ἔχουμε καιρὸ παρὰ νὰ σταθοῦμε ὀρθιοὶ

καὶ νὰ πεθάνουμε.

Ἀγαπημένη

μπορεῖ νὰ κρυώνω ὅταν βρέχει

μπορεῖ νὰ χαϊδεύω στὶς τσέπες μου τὰ ψίχουλα τῆς ἀνά-
μνησης

ἀκόμα καί νει οἱ παλάμες μου ποὺ κάποτε σὲ κρατήσαν

μὰ δὲν μπορῶ νὰ γυρίσω.

Πῶς ν' ἀρνηθῶ τὸ ξεροκόμματο ποὺ μοιράσαμε εἴκοσι ἄν-
θρωποι

πῶς ν' ἀρνηθῶ τὴ μνητέρα μου ποὺ καρτερᾶει μιὰ κούπα φα-
σκόμυλο

πῶς ν' ἀρνηθῶ τὸ παιδί μας ποὺ τοῦ τάξαμε ἓνα χωνάκι οὐ-
ρανὸ

Τάσος

Λεϊβάσις,

Ποιητὴς Α'

(1950-1966),

Κέρως, 1985

πῶς ν' ἀρνηθῶ τὸ Νικόλα—
τραγουδοῦσε μάθαμε καθῶς τὸν πυροβολοῦσαν.

Ἄν γυρίσω δὲ θάχουμε λάμπα, δὲ θάχουμε ποῦ
ν' ἀκουμπήσουμε τ' ὄνειρό μας.

Θὰ καθόμαστε ἀμίλητοι.

Κι ὅταν θὰ θέλω νὰ σὲ κοιτάξω
σὰν ἓνα σύννεφο θὰ σκεπάζει τὰ μάτια μου

ἢ τρύπια ἀρβύλα τοῦ συντρόφου ποῦ ἀρνήθηκα.

Νὰ μ' ἀγαπᾶς.

Κι ὅταν κάποτε ξαναγυρίσω

βαστώνοντας σὰν ἓνα μεγάλο μπόγο τὴν καρδιά μου

θὰ καθήσουμε στὰ φαγωμένα σκαλοπάτια.

Δὲ σ' ἀρέσουν πιά τὰ ροζιασμένα μου χέρια—θὰ πῶ.

Θὰ χαμογελάσεις καὶ θὰ σφίξεις τὰ χέρια μου.

Ἐν' ἄστρο θὰ κουδουνίσει στὸ βρεγμένο οὐρανό.

Μπορεῖ

καὶ νὰ κλάψω.

Σήμερα ἀνοίξαμε τὴ μέρα μας

σὰν ἓνα σακκὶ ξεχασμένο ἀπὸ χρόνια.

Ψάχναμε νὰ βροῦμε τίς κάλτσες ποῦ φοροῦσες σύντροφε

τὰ χέρια σου

τὴν σταματημένη ζωὴ σου.

Ἡ πίκρα ἔριχνε στὰ μάτια μας

μιὰ χούφτα καρφιά.

Ἦστερα πλύνουμε τὰ μαγειρεῖα

ἀνάψαμε τὴ φωτιά

καὶ μοιράσαμε ἓνα τσιγάρο στὰ δυὸ

κάτω ἀπ' τὰ κουρελιασμένα σύννεφα.

Ἐδῶ ποῦ ἡ ζωὴ μας ἦταν ἓνα τσόφλι ἀβγοῦ κάτω ἀπ'
τὰ πόδια τους

μὲ τὸ θάνατο πιὸ κοντὰ

κι ἀπὸ ἓνα μπάλωμα στὸν τρύπιο ἀγκωνά σου

μὲ τ' ὄνομα τοῦ νεκροῦ συντρόφου

σὰν ἓνα πηρούνι καρφωμένο στὴ γλῶσσα σου

πῶς νὰ τραγουδήσεις ;

Μᾶς φτάνει νὰ μιλήσουμε

ἀπλὰ

ὅπως πεινάει κανεὶς ἀπλὰ

ὅπως ἀγαπᾷ

ὅπως πεθαίνουμε

ἀπλὰ.

Μη συρραδέψεις τὴν καρδιά σου

Ἄδερφέ μου, σκοπέ

ἄδερφέ μου, σκοπέ

σ' ἀκούω νὰ περπατᾷς πάνω στὸ χιόνι

σ' ἀκούω ποῦ βήχεις μὲς στὴν παγωνιά

σὲ γνωρίζω, ἀδερφέ μου

καὶ μὲ γνωρίζεις.

Στοιχηματίζω ὅτι ἔχεις μιὰ κοριτσίστικη φωτογραφία στὴν

τσέπη σου.

Στοιχηματίζω ἀριστερά μέσα στὸ στῆθος σου πῶς ἔχεις μιὰ

καρδιά.

Θυμᾶσαι;

Εἶχες κάποτε ἓνα τετράδιο ζωγραφισμένο χελιδόνια

εἶχα κάποτε ὀνειρευτεῖ νὰ περπατήσουμε κοντά-κοντά

στὸ κούτελό σου ἓνα μικρὸ σημάδι ἀπ' τὴν σφεντόνα μου

στὸ μαντήλι μου φυλάω διπλωμένα τὰ δάκρυά σου

στὴν ἄκρη τῆς αὐλῆς μας ἔχουν ξεμείνει τὰ σκολιανὰ παπού-

τσια σου

στὸν τοῖχο τοῦ παλιοῦ σπιτιοῦ φέγγουν ἀκόμα

μὲ κιμωλία γραμμένα τὰ παιδικὰ μας ὄνειρά.

Γέρασε ἡ μάνα σου σφουγγαρίζοντας τίς σκάλες τῶν

ὑπουργείων

τὸ βράδι σταματᾷ στὴ γωνιά

κι ἀγοράζει λίγα κάρβουνα ἀπ' τὸ καρότσι τοῦ πατέρα μου

κοιτάζονται μιὰ στιγμή καὶ χαμογελᾷνε

τὴν ὥρα ποῦ ἐσὺ γεμίζεις τ' ὄπλο σου

κ' ἐτοιμάζεσαι νὰ μὲ σκοτώσεις.

Βασίλεψαν τὰ πρωινά σου μάτια πίσω ἀπὸ ἓνα κράνος
ἄλλαξες τὰ παιδικά σου χέρια μ' ἓνα σκληρὸ ντουφέκι
πεινᾶμε κ' οἱ δυὸ γιὰ ἓνα χαμόγελο
καὶ μιὰ μπουκιὰ ἡσυχο ὕπνο.

Ἀκούω τώρα τίς ἀρβύλες σου στὸ χιόνι
σὲ λίγο θὰ πᾶς νὰ κοιμηθεῖς
καληνύχτα, λυπημένε ἀδερφέ μου
ἂν τύχει νὰ δεῖς ἓνα μεγάλο ἀστέρι εἶναι πού θὰ σὲ συλ-
λογίζομαι
καθὼς θ' ἀκουμπήσεις τ' ὄπλο σου στὴ γωνιά θὰ ξαναγίνεις
ἓνα σπουργίτι.

Κι ὅταν σοῦ ποῦν νὰ μὲ πυροβολήσεις
χτύπα με ἄλλοῦ
μὴ σημαδέψεις τὴν καρδιά μου.
Κάπου βαθιά της ζεῖ τὸ παιδικό σου πρόσωπο.
Δὲν θάθελα νὰ τὸ λαβώσεις.

Ἄν θέλεις νὰ λέγῃσαι ἄνθρωπος

Ἄν θέλεις νὰ λέγῃσαι ἄνθρωπος
δὲν θὰ πάψεις οὔτε στιγμή ν' ἀγωνίζεσαι γιὰ τὴν εἰρήνη καὶ
γιὰ τὸ δίκιο.
Θὰ βγεῖς στοὺς δρόμους, θὰ φωνάξεις, τὰ χεῖλιά σου θὰ
ματώσουν ἀπ' τίς φωνές
τὸ πρόσωπό σου θὰ ματώσει ἀπὸ τίς σφαῖρες—μὰ οὔτε βῆμα
πίσω.
Κάθε κραυγὴ σου μιὰ πετριά στὰ τζάμια τῶν πολεμοκά-
πηλων
κάθε χειρονομία σου σὰ νὰ γκρεμίζεις τὴν ἀδικία.
Καὶ πρόσεξε: μὴ ξεχαστεῖς οὔτε στιγμή.

Ἔτσι λίγο νὰ θυμηθεῖς τὰ παιδικά σου χρόνια
ἀφίνεις χιλιάδες παιδιὰ νὰ κομματιάζονται τὴν ὥρα πού παί-
ζουν ἀνύποπτα στὶς πολιτείες
μιὰ στιγμή ἂν κοιτάξεις τὸ ἥλιοβασίλεμα
αὔριο οἱ ἄνθρωποι θὰ χάνονται στὴ νύχτα τοῦ πολέμου
ἔτσι καὶ σταματήσεις μιὰ στιγμή νὰ ὀνειρευτεῖς
ἐκατομμύρια ἀνθρώπινα ὄνειρα θὰ γίνουν στάχτη κάτω ἀπ'
τίς ὀβίδες.

Δὲν ἔχεις καιρὸ
δὲν ἔχεις καιρὸ γιὰ τὸν ἑαυτό σου
ἂν θέλεις νὰ λέγῃσαι ἄνθρωπος.

Ἄν θέλεις νὰ λέγῃσαι ἄνθρωπος
μπορεῖ νὰ χρειαστεῖ ν' ἀφίσεις τὴ μάνα σου, τὴν ἀγαπημένη
ἢ τὸ παιδί σου.
Δὲ θὰ διστάσεις.
Θ' ἀπαρνηθεῖς τὴ λάμπα σου καὶ τὸ ψωμί σου
θ' ἀπαρνηθεῖς τὴ βραδινὴ ξεκούραση στὸ σπιτικό κατώφλι
γιὰ τὸν τραχὺ δρόμο πού πάει στὸ αὔριο.
Μπροστὰ σὲ τίποτα δὲ θὰ δειλιάσεις κι οὔτε θὰ φοβηθεῖς.
Τὸ ξέρω, εἶναι ὁμορφο ν' ἀκοῦς μιὰ φουσαρμόνικα τὸ βράδι,
νὰ κοιτᾷς ἓν' ἄστρο, νὰ ὀνειρεύεσαι
εἶναι ὁμορφο σκυμένος πάνω ἀπ' τὸ κόκκινο στόμα τῆς ἀγά-
της σου
νὰ τὴν ἀκοῦς νὰ σοῦ λέει τὰ ὄνειρά της γιὰ τὸ μέλλον.
Μὰ ἐσύ πρέπει νὰ τ' ἀποχαιρετήσεις ὅλ' αὐτὰ καὶ νὰ ξεκι-
νήσεις

γιατί ἐσύ εἶσαι ὑπεύθυνος γιὰ ὅλες τίς φουσαρμόνικες τοῦ
κόσμου, γιὰ ὅλα τ' ἄστρα, γιὰ ὅλες τίς λάμπες καὶ
γιὰ ὅλα τὰ ὄνειρα
ἂν θέλεις νὰ λέγῃσαι ἄνθρωπος.

Ἄν θέλεις νὰ λέγῃσαι ἄνθρωπος
μπορεῖ νὰ χρειαστεῖ νὰ σὲ κλείσουν φυλακὴ γιὰ εἴκοσι ἢ
καὶ περισσότερα χρόνια
μὰ ἐσύ καὶ μὲς στὴ φυλακὴ θὰ θυμᾷσαι πάντοτε τὴν ἀνοιξη,
τὴ μάνα σου καὶ τὸν κόσμο.
Ἐσύ καὶ μὲς ἀπ' τὸ τετραγωνικὸ μέτρο τοῦ κελλιοῦ σου
θὰ συνεχίζεις τὸν δρόμο σου πάνω στὴ γῆ.
Κι ὅταν μὲς στὴν ἀπέραντη σιωπῇ, τὴ νύχτα
θὰ χτυπᾷς τὸν τοῖχο τοῦ κελλιοῦ σου μὲ τὸ δάχτυλο
ἀπ' τ' ἄλλο μέρος τοῦ τοίχου θὰ σοῦ ἀπαντάει ἡ Ἰσπανία.
Ἐσύ, κι ἂς βλέπεις νὰ περνᾷν τὰ χρόνια σου καὶ ν' ἀσπρίζουν
τὰ μαλλιά σου
δὲ θὰ γερνᾷς.

Ἐσὺ καὶ μὲς στὴ φυλακὴ κάθε πρωὶ θὰ ξημερώνεσαι πιὸ
νέος
ἀφοῦ ὅλο καὶ νέοι ἀγῶνες θ' ἀρχίζουνε στὸν κόσμον
ἂν θέλεις νὰ λέγεις ἀνθρώπος.

Ἄν θέλεις νὰ λέγεις ἀνθρώπος
θὰ πρέπει νὰ μπορεῖς νὰ πεθάνεις ἓνα ὅποιοδήποτε πρωινό.
Ἀποβραδὶς στὴν ἀπομόνωση θὰ γράφεις ἓνα μεγάλο τρυφερὸ
γράμμα στὴ μάνα σου

θὰ γράφεις στὸν τοῖχο τὴν ἡμερομηνία, τ' ἀρχικὰ τοῦ ὀνόμα-
τός σου καὶ μιὰ λέξη: Εἰρήνη
σὰ νᾶγραφες ὅλη τὴν ἱστορία τῆς ζωῆς σου.
Νὰ μπορεῖς νὰ πεθάνεις ἓνα ὅποιοδήποτε πρωινό
νὰ μπορεῖς νὰ σταθεῖς μπροστὰ στὰ ἔξω ντουφέκια
σὰ νὰ στεκόσουν μπροστὰ σ' ὁλόκαιρο τὸ μέλλον.
Νὰ μπορεῖς, ἀπάνω ἀπ' τὴν ὁμοβροντία πού σέ σκοτώνει
ἔσὺ ν' ἀκοῦς τὰ ἑκατομμύρια τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων πού
τραγουδώντας πολεμᾶνε γιὰ τὴν εἰρήνη.
Ἄν θέλεις νὰ λέγεις ἀνθρώπος.

Συμφωνία αρ. I (1957)

Οἱ ἄνθρωποι ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ σένα,
μόνο στὸ μέτρο πού τοὺς προσφέρεις
τὸ ἀληθινό σου πρόσωπο. Αὐτὴ ἡ σχέ-
ση καθορίζει τὴν ἀξία τῆς προσφορᾶς
σου, μὰ καὶ τὸ ἴδιο σου τὸ πρόσωπο.

Ἡ μέρα πέθανε πάνω στὶς ραχητικὲς βρώμικες στέγες.
Πίσω ἀπ' τὰ τζάμια, θολὰ στριμωγμένα πρόσωπα κοιτάζουνε
τὸν κόσμον νὰ βουλιάξει.

Ὑστερα εἶδαμε πὼς δὲν ἦταν πρόσωπα
μὰ οἱ σιωπηλὲς χειρονομίες τοῦ ἡλιοβασιλέματος
πού σχεδιάζανε πάνω στὰ τζάμια τῆς πολιτείας
λίγη ζωή. Κι ὕστερα
τίποτα.

Τὰ τελευταῖα κἀρα χάθηκαν στὸ βάθος τοῦ δρόμου
κουβαλώντας πέτρα κι ἀσβέστη. Μὰ ὅλες τώρα οἱ πέτρες τῆς
γῆς

δὲ θὰ μπορούσαν ν' ἀναστήσουν πιά αὐτὴν τὴν πόλη
πού κάθε βράδι γκρεμίζεται μὲς στὶς παλιὲς μεγάλες ἀνα-
μνήσεις τῆς.

Θυμᾶσαι, λοιπόν, καθὼς ὑποχωρούσαμε
ὁ δρόμος γεμάτος ἀναποδογυρισμένα φορτηγά, πεταμένους
γυλιούς, σπασμένα ντουφέκια
ἀριστερά, στὸ λόφο, τὸ γέρικο ξεθωριασμένο νεκροταφεῖο τῶν
ἀλόγων
οἱ μεγάλοι σκελετοὶ σὰν τ' ἀπογυμνωμένα πλευρὰ τῶν πα-
λιῶν συντριμμένων καραβιῶν
θυμίζοντάς μας τὴν πικρὴ μοίρα τῶν πραγμάτων
πού τὴν ἔκανε ἀκόμα πιὸ πικρὴ
ἐκείνη ἡ τρυφερὴ ἀνάμνηση ἀπ' τοὺς ταρσανάδες τοῦ νη-
σιοῦ μας
— τότε πού εἴμασταν νέοι κι εἴχαμε ὄνειρα
καὶ μᾶς περίμεναν.
Ὁ οὐρανὸς ἀμίλητος καὶ σταχτὺς
τὸ ἴδιο ἀδιάφορος καὶ γιὰ τοὺς νικητὲς καὶ γιὰ τοὺς νικη-
μένους.

Κι ὅμως, θυμήσου
εἴχαμε κάποτε ὄνειρα — σημαῖες στοὺς δρόμους, βήματα,
ζητωκραυγές

τὰ χέρια μας σχεδιάζαν στὸν ὀρίζοντα τὶς αὐριανὲς μεγάλες
πολιτεῖες
καὶ τραγουδοῦσαμε ὅλοι μαζί κι ἐλπίζαμε ὅλοι μαζί καὶ πέ-
φταμε ὅλοι μαζί...

Τώρα
κομμάτια ἀπ' τὸ μεγάλο ἀσύγκριτο ὄνειρο πού κάποτε κρα-
τήσαμε
καὶ μᾶς τὸ πῆραν
ζεστὰ κομμάτια ἀπὸ χαμένες δόξες
σφηνωμένα μὲς στὰ νύχια μας
σαπίζουν, τὰ χέρια μας πρήζονται, πονᾶνε — χρόνια τώρα
μᾶς κλέβουνε τὸν ὕπνο, στὰ ὄπλα...

Κι υποχωρούσαμε ανάμεσα στο χιόνι, τόν τύφο, την προδο-
σία, τὰ ξερατά
ὅταν σὲ μιὰ στιγμή, ἓνα θαμπὸ καὶ μακρισμένο τραγούδι ἀνέ-
βηκε στὰ χεῖλη μας
σὰν ἓνα ξερὸ πολυκαιρισμένο ἀντίδωρο, πού τὸ βρίσκεις ψαχ-
νοντας μιὰ παλιὰ τσέπη
ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια ἀπιστίας καὶ περιπλανήσεων
καὶ χωρὶς νὰ τὸ νοιώσεις, σὰ χαμένος, τὸ ἀκουμπᾶς στὰ χεῖ-
λη σου
καὶ τὰ μάτια σου βουρκώνουν, θαμπωμένα ξαφνικά
ἀπὸ παλιούς λησμονημένους θεοὺς καὶ παντοδύναμες παιδι-
κὲς εὐπιστίες...

Κι οἱ νικημένοι στρατιῶτες βαδίζουν πολιορκημένοι ἀπὸ μα-
κρινὰ ὁράματα
μὲ τίς πληγὲς νὰ τοὺς κρατᾶνε ἄγρυπνους καὶ τίς μεγάλες
ἀναμνήσεις νὰ τοὺς ὑποβαστάζουν.
Καὶ μὲς στὰ μάτια τους καθρεφτίζονται παιδικὰ τοπία καὶ
σπασμένες εἰκόνες ἀπὸ μάχες
κι ἥρεμες σοβαρὲς σκηνὲς ἀπ' τὴν αἰωνιότητα.
Οἱ νικημένοι στρατιῶτες, οἱ νικημένοι στρατιῶτες
ἔχουν τὴν πείνα τῆς ἀπεραντοσύνης.

• • • •

Κι ἐσύ, παλιέ μου, χαμένε σύντροφε, ἡ σφαῖρα πού σὲ πῆρε,
σκέφτομαι ἀπόψε
ἴσως νᾶταν σοφή, καὶ σὲ προφύλαξε
ἀπ' τὸν αὐριανὸ ἑαυτό σου. Γιατί ἐσύ
δὲ γνώρισες τὸν σκοτεινὸ ἐχθρὸ πού σὲ παραμονεύει καθὼς
γυρίζεις ἀπ' τὴ μάχη
κρυμμένος πίσω ἀπ' τίς ζητωκραυγές, χωμένος στὸ βάθος
τῆς περηφάνειας, στὸ κουδούνι ἐνὸς σπιτιοῦ
πού δὲ σὲ περίμεναν, στὸ μεγάλο ρολοῖ τοῦ τοίχου πού βιά-
ζεται
στὰ δάκρυα ἐκείνου πού σ' ἀγαπάει, στὸ χαμόγελο ἐκείνου
πού δὲ σὲ καταλαβαίνει
σ' αὐτὸ πού οἱ ἄλλοι περιμένουν ἀπὸ σένα, σὲ κεῖνο πού ἀπ'
τοὺς ἄλλους ἐσύ ἀπαιτεῖς
ἄ, ἐσύ δὲν εἶδες ποτὲ τὸ ἴδιο τὸ χέρι σου νὰ σὲ σημαδεύει
ἀλύπητα
ἀπ' τὸ βάθος τῶν περασμένων.

Οἱ γυναῖκες βε τ' ἀγορίαι βάρια (1958)

• • • •

Κι ἴσως νὰ τὸ μαθαίναμε κι ἐμεῖς, μὰ νὰ πού ξαφνικά πλη-
σιάζει ὁ μόνιμος ἐνοικος τοῦ δωμάτιου 38,
ἔμνε δυὸ χρόνια ἐκεῖ, «ζωγράφος» γράφει στὰ ἐπισκεπτή-
ριά του — ἓνα παιδικὸ πρόσωπο
ἐνταφιασμένο κάτω ἀπὸ ἓνα ὠχρό, φθαρμένο προσωπεῖο.
«Ἐσεῖς θὰ μὲ καταλάβετε, λέει,
φαινόσαστε μορφωμένος ἄνθρωπος. Θὰ σᾶς ἔτυχε φυσικά
νὰ παρακολουθήσετε μιὰ κηδεῖα — προσέξατε, ἀλήθεια, πὼς
μόλις ἀκουστοῦν οἱ πρῶτες φτυαριὲς χῶμα
πάνω στὸ φέρετρο—ἐγὼ τίς ἔχω ἀκόμα ἐδῶ,
τίς ἀκούτε; (κι ἔδειξε τὸ μέτωπό του), ἀμέσως σκορπίζουν
ὅλοι βιαστικοὶ
σὰ νὰ θέλουν νὰ ξεφορτωθοῦν πιά αὐτὸν τὸ νεκρὸ, πού μιὰ
ὀλόκληρη μέρα
τοὺς τρώμαζε. Γιατί οἱ νεκροί, κύριέ μου, δὲν εἶναι μόνο τρο-
μεροί

εἶναι κι ἀνυπόφοροι. Μὰ εἴσαστε βιαστικός, βλέπω, τί κρίμα,
ὅλοι βιάζονται,
γιατὶ βιάζονται; Πρέπει, βέβαια, κανεὶς νὰ προλάβει, εἶναι
τόσο λίγη ἡ ζωὴ—
μὰ τί νὰ προλάβει; Ἄν ἔρθετε μιὰ μέρα στὸ δωμάτιό μου
θὰ σᾶς δείξω ἓναν μεγάλο πίνακα, τὴν ἀποκαθήλωση τοῦ
Χριστοῦ,
μισοτελειωμένο, βέβαια, εἶναι τόσο δύσκολο νὰ τελειώσει
κανεὶς κάτι,
οὔτε τίς παιδικές μου προσευχές, θυμᾶμαι,
δὲν μπόρεσα νὰ τελειώσω ποτέ. Τὰ βήματα τοῦ μεθυσμένου
πατέρα, οἱ φωνὲς τῆς μητέρας,
οἱ πόρτες πού ἀνοίγοκλείνουν μὲ θόρυβο—κάτι πάντα θὰ συ-
νέβαινε
κι ἔμενα στὴ μέση. Δὲν εἶναι ἀστεῖο, ἀλήθεια,
ὅλα μένουν στὴ μέση. Χρόνια, λοιπόν, μὲ βασανίζει ἡ ἔκφρα-
ση τοῦ προσώπου,
ἐννοῶ τὸν πίνακα, μὲ καταλαβαίνετε. Ἕνας ἄνθρωπος πού
πίστεψε ὀλόκληρος στὴν αἰώνια ζωὴ, καὶ πού τώρα νεκρὸς
δὲ συναντάει τίποτα. Ὅριστε; Δὲ μιλήσατε. Κανεὶς δὲ μιλάει.

Τί νά πεῖς! Κι ὁμως πρέπει κανεῖς νά μιλάει, ἰδιαίτερα ὅταν
ἔρχεται ἡ νύχτα
κι εἶναι μονάχος, νά μιλάει πολὺ — κι ἂς τὸν λένε οἱ ἄλλοι
τρελλό, οἱ ἄλλοι δὲν ξέρουν,
οἱ ἄλλοι ποτὲ δὲν ξέρουν. Ὅσο γιὰ τὸν πίνακα μὴν κάνετε
τὸν κόπο νάρθεῖτε,
ἔχω πάψει ἀπὸ καιρὸ νά ζωγραφίζω. Εἶναι τόσο ἀπλό, καὶ
κανεῖς δὲ μὲ καταλαβαίνει.
Λένε πῶς εἶμαι ἀλκοολικός».

• • • •

Καντάτα (1960)

ποιητῆς Ὡ ἀρετὴ τῆς συγγνώμης, ἀρετὴ τῆς ὑπομονῆς, ἀρετὴ
τῆς αὐταπάρνησης,
μὰ πάνω ἀπ' ὅλα, ὑπέρτατη ἀρετὴ, σὰν τοὺς ἀπλοὺς ἀν-
θρώπους,
νά δέχεσαι ὑπάκουα, κατανυχτικά τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου,
κατανοώντας ἀόριστα τὸ βαθὺ μυστήριο τῆς αἰώνιας κί-
νησης κι ἀλλαγῆς
καὶ σχεδὸν συγκατανεύοντας — σὰ νᾶσαι λίγο κι ἐσὺ
ὁ δημιουργός του.

Κι ἂ, ποιὰ ἄλλη, ἀλήθεια, πιὸ ἀπροσμέτρητη λεηλασία
ὑπάρχει τῆς ἀπρόσιτης αἰωνιότητος,
ἀπ' τὸ τραγούδι.

(Κοιτάζει στὸ βάθος τὴν πολιτεία.)

Τὸ βράδι ἔπесε ἀθόρυβα κι ἀνέκκλητα
σὰν τὴ σκιά τοῦ αἰώνιου χωρισμοῦ πάνω ἀπὸ ἓναν με-
γάλον ἔρωτα.
Ἀνάβουν τὰ φῶτα, οἱ ἀπίθανες ρεκλάμες στοὺς κινημα-
τογράφους,
οἱ βιτρίνες μὲ τοὺς ἀπαγορευμένους παραδείσους.
μεταξωτά, μισόγυμνα φορέματα μὲ πόδια καὶ κεφάλι
παριστάνοντας ἀπεγνωσμένα τὶς γυναῖκες, λαχεῖα, νο-
σταλγίες,
τὰ μὰρ μὲ τὰ ξένα ὀνόματα, κι οἱ τράπεζες ποὺ
κλείνουν,

τὰ σκοτεινὰ χρηματοκιβώτια σὰ μεγάλα ὑδρωπικά
φέρετρα
κι οἱ ὑπάλληλοι ποὺ πηγαينόρχονται πάνω στὶς ἄσπρες
καὶ μαῦρες πλάκες, σὰν τὰ θλιβερά πιόνια
σ' ἓνα πελώριο φανταστικὸ σκάκι — ἀόρατα χέρια
παίζουν ἓνα παιχνίδι τρομερό.

«Εἶναι ἀργά, αὔριο», λέει ὁ θυρωρὸς τῆς πολυκατοικίας,
ἡ γυναῖκα κρατάει ἀγκαλιασμένο ἓνα παλιό, ξεθωρια-
σμένο εἰκόνισμα μιᾶς ἀγίας,
«μὰ εἶναι θαυματουργό», κλαίει ἐκείνη, σ' ἓναν κόσμον
ποὺ κανεῖς δὲν πιστεύει
κι ὁ θυρωρὸς κλείνει τὴ βαρεῖα τζαμωτὴ πόρτα
κατάμουτρα στὶς δυὸ ἄγιες θλιμμένες γυναῖκες. Καὶ
πέφτει τὸ βράδι.

Τυχαῖες συναντήσεις, χειρονομίες ἀνεπαίσθητες, βλέμ-
ματα ἀφηρημένα

δίχως πρόθεση — μικρές, ἀόριστες λεπτομέρειες ὀρθώ-
νοντας σιγὰ - σιγὰ
ἓνα βαρὺ πεπρωμένο. «Αὔριο», λές,
καὶ μέσα σ' αὐτὴν τὴ μικρὴ ἀναβολὴ παραμονεύει ὁλό-
κληρο
τὸ πελώριο ποτέ.

Ἀσήμαντες λέξεις εἰπωμένες ἀδιάφορα
ποὺ σὲ συντρίβουν γιὰ πάντα.

Ποιήματα (1957-1966)

Ευείνο

Έρχονται ώρες, πού ξαφνικά σέ πλημμυρίζει ολάκαιρο
ή νοσταλγία του ανέκφραστου—σάν τή θολή, άόριστη ανά-
μνηση άπ' τή γεύση ένός καρπού,
πούφαγες κάποτε, πρίν χρόνια, σάν ήσουν παιδί,
μιά μέρα μακρινή, λιόλουστη—και θέλεις νά τή θυμηθής
κι όλο ξεφεύγει. Τά μάτια σου
γεμίζουν τότε άπόνα θάμπος χαμένων παιδικών καιρών.
Ή ίσως κι άπό δάκρυα.

Γι αυτό, σās λέω, πιστεύετε πάντοτε έναν άνθρωπο πού
κλαίει.

Είναι ή στιγμή πού σās άπλώνει τó χέρι του,
φιμωμένο και γιγάντιο,
Έκείνο πού ποτέ δέ θά είπωθεϊ.

Τα εγρήγορα

Δέν είναι πού έχασες τά πιό ώραϊα σου όνειρα.
Δέν είναι πού φύγανε τά πιό ακριβά σου χρόνια.
Δέν είναι πού είδες, όχι, τούς τελευταίους σου φίλους
νά σέ προδίνουν ή νά λιποταχτούν. Έτούτη ή τρύπα είναι
φριχτή
στόν τοίχο πού μέ κόπο είχες σηκώσει, νύχτες άγρυπνος,
ρημάζοντας τά χέρια και τά χρόνια σου
στις πέτρες—τοίχο, για νά σέ κρύβει άπ' τήν άμείλιχτη άδια-
φορία του κενού.
Και τώρα μιά μικρή τρύπα, σχεδόν άόρατη, άπ' όπου μπαί-
νει άθόρυβα κι άνέκκλητα
όλο τó ψυχός τής μεγάλης ματαιότητας.

Πινάκας αγνώστου ζωγράφου

Κι έζησα πάντα μέ τόν έαυτό μου, σάν δυό άκροβάτες πού
μισούνται θανάσιμα
πού όλη τή μέρα βρίζονται και ραδιοουργούν κι έτοιμάζει τó
θάνατο ό ένας του άλλου,
μά όταν έρθει ή ώρα κι ανάψουν τά φώτα και τó θέατρο ξε-
χειλίζει άπ' τήν πελώρια άναμονή
όρθοι κι οί δυό πάνω στο άπέραντο, μοιραϊό σκοινί
νά, πού βρίσκονται κιόλας πάνω άπ' τó μϊσος και τόν κίνδυ-
νο και τó θαυμασμό
και τόν χρόνο — άδερφωμένοι ξαφνικά
μές στην παμμέγιστη άρετή τής Τέχνης.

Μιά άόρατη, αναπότρεπτη δύναμη καρφώνει πάνω στα
χέρια μας
πράξεις πού δέ θέλουμε, αλλάζει τīs πινακίδες τών δρόμων
και βάζει μιά κλειδωμένη πόρτα, εκεί πού έχτές τó βράδι
ήταν ένας έρωτας — κι όταν καμμιά φορά κάνουμε νά ξεφύ-
γουμε
τó πρόσωπό μας κομματιάζεται πάνω σ' έναν τοίχο
άπό σπασμένα μπουκάλια κι όνειρα κοφτερά.

Περίεργο, κι όμως οί ίδιοι έμεϊς ξένοι για τή ζωή μας, φερ-
μένοι πάντα άπ' τ' όνειρο
κάπου άλλοϋ, όταν οί άλλοι μάς χρειάστηκαν, τούς σταμά-
τησε ή δυσπιστία
όταν νοιώσαμε τήν άνάγκη τους, μάς σταμάτησε ό έγωϊσμός,
ή άμαρτία μας: ότι θελήσαμε πολλά, τó έγκλημά μας: πρά-
ξαμε τόσο λίγα,
ζήσαμε έρήμην, πού; κι ας ψάχνουν οί άλλοι νά μάς βροϋν
μές στο παλτό μας,
πολλοί κάνουν καριέρρα, όπως σκεπάζει κανείς μέ τήν πα-
λάμη του
μιά μαύρη τρύπα.

Ήραγε υπήρξαμε; Ποιός ξέρει! Μά ό τεχνίτης αύριο, για
νάιναι σίγουρος
ότι δέν ψεύδεται, ας χαράζει, για καλό και για κακό, στην
πέτρα πού θά μάς σκεπάζει:
σταθήκαν τίμιοι, μά 'Απόντες.

Απόντες

ΕΝΕΔΡΑ

Βασίλευε ὁ ἥλιος πίσω ἀπ' τοὺς στρατῶνες, οἱ ζητιάνοι ψάχνανε γιὰ λίγο νερό, μὰ ὅλα τὰ λαγήνια ἦταν ἀναποδογυρισμένα στὴν πόλη Κανά, οἱ γυναῖκες φεύγανε κλαίγοντας μέσα στοῦ κίτρινο σουρουπο, ἐγώ, κυνηγημένος, μοίραζα πάνω στοῦ λόφο τὸ κρασί μου μέληστές καὶ ψευδομάρτυρες, ἐνῶ ὁ σταυρὸς δάγκωνε κιόλας τὴν ἄκρη τοῦ παλτοῦ μου.

Ποιόν ν' ἀγαπήσω; Σέ ποιόν νά ἐξομολογηθῶ; Μονάχα ὁ Θεὸς μπορεῖ νά καυχηθεῖ ὅτι μ' ἄκουσε νά παραπονιέμαι, ἦπια ὅλο τὸ βοῦρκο στὸν ὑπόνομο πού μ' ἔριξαν, τ' ἀντερά μου ἔγιναν οἱ ὁδοὶ ποῦ κυλᾶνε ἀμάξια θριάμβου, ἔβγαλα τὰ φτερά μου καὶ τὰ κάρφωσα στὴ γριά, πού τὴ θάβαν ὀλομόναχη μ' ἓνα σπυργίτι στοῦ γειτονικό δέντρο, μέ μιὰ παλιά κασετίνα γεμάτη στάχτη — θυμηθεῖτε με ὅταν ἔρθει ἡ ὥρα.

Ἐργόχειρα φυλακισμένων στέγνωσαν στοῦ τζάκι, ἦταν φθινόπωρο κι εἶχαν ἐρημώσει τὰ χωράφια, ἄκουγα τὸ βῆμα τῶν караγωγέων καταδροχθίζοντας τὸν κλεμμένο σανό.

Τότε εἶδα τὸ μεγάλο ἱκρίωμα, ὅπου ἔπρεπε ν' ἀνεβῶ, ἄγνωστο ἂν θά στεφθῶ βασιλιάς ἢ θά κυλήσω στοῦ καλάθι τῶν ἀποκεφαλισμένων.

Ο ΗΤΤΗΜΕΝΟΣ

Γονάτισε κι ἀκούμπησε τὸ μέτωπό του κάτω στοῦ πάτωμα. Ἦταν ἡ δύσκολη ὥρα. Κι ὅταν σηκώθηκε, τὸ ντροπιασμένο πρόσωπό του, πού ὅλοι ξέραμε, εἶχε μείνει ἐκεῖ, πάνω στίς σανίδες, σάν ἓνα ἀναποδογυρισμένο ἄχρηστο κράνος.

Ὁ ἴδιος γύριζε σπίτι του τώρα δίχως πρόσωπο — σάν τὸ Θεό.

ΜΥΣΤΙΚΗ ΠΥΛΗ

Φτεροῦγες σάλευαν κάτω ἀπ' τὰ ἔπιπλα, καὶ στοῦ βάθος ὁ σκοτεινὸς καθρέφτης ἔκανε τὰ παιδιά ν' ἀρρωσταίνουν συχνά, γιὰτὶ δὲν ἤθελαν νά μεγαλώσουν,

ἡ μητέρα ἔκλαιγε καὶ μέ παρακαλοῦσε νά κατέβω, μὰ ἐμένα ἦταν ἡ μοίρα μου νά περπατᾶω στοῦ ταβάνι, μιὰ μάχη δική μου, μητέρα, ὅπου πάντα ὁ νεκρὸς ἦμουν ἐγώ.

Γι' αὐτὸ ἤξερα καὶ τῶν οὐρανῶν τὴ μυστικὴ ὑπόγεια πύλη.

ΕΝΟΧΗ

Τί ζητοῦσαν, λοιπόν, σέ τί εἶχα φταίξει, ἐμένα τὸ μόνο μου ἔγκλημα ἦταν ὅτι δὲν μπόρεσα νά μεγαλώσω, κυνηγημένος πάντα, πού νά βρεῖς καιρό, ἔτσι ἐμείνα εὐπιστος κι ἀγκάλιαζα τὸ κρύο σίδερο τῆς γέφυρας.

Ἐνῶ ἀπ' τὸ βάθος, μακριά, μέ κοίταζε σάν ξένο ἡ πιὸ δική μου ζωή.

ΔΙΗΜΙΟΥΡΓΙΑ

Καθόταν ἔξω στὰ χωράφια καὶ σχεδίαζε πάνω στοῦ χώμα πουλιά. Μὰ τὰ πουλιά ζητοῦσαν τὸν οὐρανό. Τότε σχεδίασε γύρω τους τὴν αἰώνια θλίψη.

Καὶ τὰ πουλιά πέταξαν.

ΝΥΧΤΑ

Μιὰ πόρτα τὴ νύχτα πού τὴ βλέπουν μόνο οἱ τυφλοί, τὸ σκοτάδι κάνει τὰ ζῶα ν' ἀκοῦνε μακρύτερα, κι ἐκεῖνος τρίκλιζε, ὅχι ἀπ' τὸ πιστό, μ' ἀπ' τὴν ἀπελπισμένη κίνηση ν' ἀνέβει στὸν πύργο, πού χάσαμε κάποτε.

Ἄπ' τόν πατέρα μου κληρονόμησα αὐτό τό δυστυχισμένο χέρι κι ἀπ' τή μητέρα μου ἓνα μεγάλο φτερό, ἀπό κεῖνα πού ἔβγαζε ἀπ' τήν ψυχή της καί τά κάρφωνε στό ἀστεῖο καπέλο της — εἶναι ἀπό τότε πού τίς νύχτες ἡ παλιά ντουλάπα ἀνοίγει μόνη της καί βγαίνει ἡ λαίμητόμος, ἐγώ παλεύω μαζί της, παίρνω τόν μπαλντά καί τήν κάνω κομμάτια, ὥστερα καταπίνω τίς σανίδες γιά νά μήν τίς βροῦν, πολλοί ναυαγοί σώθηκαν ἔτσι.

Χρόνια ἔζησα τρέμοντας τίς πόρτες, ὥσπου μάζεψα τά χαρτιά μου, τίς τύψεις μου κι ἔφυγα. Μά στόν πρῶτο σταθμό εἶδα πάλι ἐκεῖνο τό παιδικό φτερό καί κατέβηκα.

Ἀπό τότε ἔμεινα γιά πάντα στήν Κόλαση.

ΑΔΟΞΟ ΤΕΛΟΣ

Ἐπρεπε νά φτάσω γρήγορα, παιζόταν ἡ τύχη μου, ἡ παραμικρή ἀργοπορία ἴσως μοῦ στοίχιζε τό θάνατο ἢ ἴσως καί κάτι πιο πολύ. Ὅμως δέν ἔβρισκα τό δρόμο, εἶχα χαθεῖ σ' ἓνα λαβύρινθο ἀπό ὑγρές, μουχλιασμένες αὐλές. «Θεέ μου, πρέπει νά βγῶ» εἶπα, κι εἶδα μιά γυναίκα. Τό πρόσωπό της εἶχε μιά πράσινη ἀνταύγεια, σάν νά ἦταν χλοῖσμένο, στεκόταν ἀκίνητη μπροστά σ' ἓναν καθρέφτη κι ἔφτιαχνε τά μαλλιά της. «Σᾶς παρακαλῶ, πῶς μπορῶ νά βγῶ ἀπό δῶ;», ἐκείνη δέ μίλησε καί τότε πρόσεξα πῶς ἦταν ἓνα ἄγαλμα, ἡ ἀληθινή γυναίκα καθόταν πιο ἐκεῖ, σέ μιά κουνιστή πολυθρόνα. «Πῶς μπορῶ νά βγῶ ἀπό δῶ;» ξανάπα. Χαμογέλασε μέ κακία «κι ἐγώ πρίν ἀπό χρόνια ἤθελα» εἶπε. Τότε, δίπλα στό γυναικεῖο ἄγαλμα, φάνηκε τό πρόσωπό μου ἀπό μάρμαρο, πού ἄρχισε κι αὐτό νά πρασινίζει μέ τόν καιρό, ἐνῶ ἐγώ, καθισμένος σέ μιά πολυθρόνα, χαμογελοῦσα κιόλας μέ κακία,

σ' αὐτόν πού ἐρχόταν νά ρωτήσῃ γιά τό δρόμο του.

Παλιοί φίλοι σκυλεύαν τώρα τό πτώμα του στήν ἀνασκαμμένη πόλη. Οἱ ἀφελεῖς! Γιατί ἐκεῖνος βρισκόταν πάντα σ' ἓναν πύργο μακρινό, ἀπ' ὅπου δέν εἶχε βγεῖ ποτέ του.

Σάν τόν τρελό πού, κλειδωμένος στό κελί του, ζωγράφισε στόν τοῖχο μιά πόρτα κι ἔφυγε.

Η ΣΚΑΛΑ

Σέ κάθε σπίτι ὑπάρχει μιά ἄγνωστη μυστική σκάλα, πού θά σέ πηγαινε, ἴσως, μακριά. Ἀλλά τή βρίσκεις, ὅταν δέν ἔχεις πιά σπίτι.

Ο ΜΟΥΣΙΚΟΣ

Συχνά τή νύχτα, χωρίς νά τό καταλάβω, ἔφτανα σέ μιά ἄλλη πόλη, δέν ὑπῆρχε παρά μόνο ἓνας γέρος, πού ὀνειρευόταν κάποτε νά γίνῃ μουσικός, καί τώρα καθόταν μισόγυμνος μέσ στή βροχή — μέ τό σακάκι του εἶχε σκεπάσει πάνω στά γόνατά του ἓνα παλιό, φανταστικό βιολί, «τό ἀκούς;» μοῦ λέει, «ναί, τοῦ λέω, πάντα τό ἀκουγα»,

ἐνῶ στό βάθος τοῦ δρόμου τό ἄγαλμα διηγόταν στά πούλια τό ἀληθινό ταξίδι.

ΑΝΩΝΥΜΙΑ

Κανείς δέν τόν περίμενε. Κι ο ίδιος δέ γνώριζε κανέναν. Ποιός ήταν, πού πήγαινε; Δέν έγινε ποτέ γνωστό. Τό μόνο εξακριβωμένο είναι ότι τήν άλλη μέρα τόν βρήκανε νεκρό στό δρόμο κι όταν πήγαν νά τόν σηκώσουν, όπως συνηθίζεται, παρ' όλο πού ή βροχή εξακολουθούσε, είδαν ότι ο νεκρός ήταν απείραχτος και τά παλιά φθαρμένα ρούχα του στεγνά. Παραξελεύτηκαν, φυσικά, γιατί εκείνοι, βέβαια, δέν έβλεπαν τήν ώραία σκέπη τής άνωνυμίας...

ΑΥΤΟΠΡΟΔΟΣΙΑ

Ήταν γυμνός. Στην πόλη τόν πετροβολούσαν. Κι έφευγε, μέ τό αίμα νά στάζει πίσω του. «Θέλει νά δείχνει άνυπεράσπιστος», έλεγαν οι σοφοί.

Μά όταν τόν βρήκαμε νεκρό, έξω στά χωράφια, είδαμε πάνω στό γυμνό του στῆθος τό μεγάλο ζωγραφισμένο πουλί, πού του 'τρωγε τό τελευταίο κουρέλι.

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΓΙΝΕΤΑΙ ΤΡΙΑΝΤΑ ΧΡΟΝΩΝ

Βγήκε και στάθηκε στό κατώφλι. Ήταν ή ώρα του νά φύγει. Άλλά για πού; Σάν άνθρωπος είχε τό φόβο μή δέ γίνει πιστευτός. Σάν Θεός φοβόταν μήπως δέν τόν καταλάβουν. Τί έπρεπε νά πράξει; Θυμήθηκε τότε τά ζώα, τά ροκανίδια, τά παιδιά, τήν έρημο τής Γαλιλαίας, τών φτωχών τό δείπνο, «όχι, όχι δικαιοσύνη, σκέφτηκε, ούτε επιείκεια — κάτι περισσότερο», κι όπως έκανε τό πρώτο βῆμα οι αιώνες πήδησαν έξω απ' τήν Ιστορία

κι έμεινε ο χρόνος άδειος, καθώς πήγαινε κιόλας προς τίς στάμνες τής Κανά.

Τήν ίδια ώρα

Στήν κάμαρα, καμιά φορά, τό απόγεμα, σηκώνεται λίγη σκόνη, σάν κάποιος νά πέρασε. Ποιός άλλος απ' αυτόν πού διαφύλαξε τή ζωή μας εδώ, ολομόναχη ή ακόμα και ξένη — τήν ίδια ώρα πού έμεις σπαταλούσαμε τή δική του έξω στους δρόμους.

ΗΡΩΙΣΜΟΣ ΔΙΧΩΣ ΗΡΩΑ

Ής αποχαιρετιστούμε, λοιπόν, γιατί ποιός ξέρει — και θά 'ρχονται γενιές και γενιές και θά μέ βρίσκουν στην ίδια θέση, ιδιαίτερα τά βράδια πού λείπω,

τότε πού όλα είναι θαμπά σάν μιά γυναίκα πού γέρασε από φόρεμα σέ φόρεμα ή ένα γκρίζο όδόσημο πού πάνω του άκουμπάνε άνυπόπτα τά παιδιά,

βέβαια, υπήρξα κι εγώ άφελής — ένας ιδεολόγος χωρίς εισιτήριο ή άκουσα τό τρίξιμο μιās πόρτας μέ τήν άληθινή του σημασία, σάν ένα τραγουδι πού όταν βρέχει, παίρνει τό μέρος τών φτωχών

και κάθε τόσο χαμηλώνα τό φώς τής λάμπας, για νά 'χω μιά ακόμα περιπέτεια, σάν κάποιον πού τόν έδιωξαν τόσες φορές, ώστε έφτασε σέ πλήρη άνθιση, ή έπεφτα στον ύπνο όπως στίς ρόδες ενός άμαξιού ή έστω νά μήν τραγουδάω μόνον τίς νύχτες πού ή φήμη κοιμάται —

είμαι καθ' ολοκληρίαν άνέντιμος: όπως αυτός ο κόσμος πού μόνον όταν τόν υπόσχεται σου άνήκει.

ΛΑΘΡΕΠΙΒΑΤΗΣ ΣΤΗ ΧΛΟΗ

Όνειρεύομαι κάτι δροσιστικό, ένα αίνιγμα σάν μιά φίλτα μιά λέξη σάν ένα χέρι άρπαγμένο μέσα στον πανικό έναν κατάδικo πού σκεπάζει τή μηλιά μέ τό καπέλο του ή μιά γυναίκα πού ριψοκινδυνεύει μέσ στον καθρέφτη — τελικά, ή σκάλα ήταν έρημη κι εγώ ο τρελός πού εκλεβε τά πορτοκάλια —

θυμάμαι τόν παππού στό παράθυρο, όμοιον μ' ένα ρόδι ξερό και τήν κλωστή πού όταν έσπαγε, συνέχιζε ή καμπάνα τήν ιστορία,

τόσες διηγήσεις, πού δέν ξέρουμε πιά τίποτα, όπως όταν τελειώνει ένα ποίημα

και μόνον αυτοί πηγαίνουν στον παράδεισο πού έζησαν σκιαγμένοι μέσ στό ίδιο τους τό σπίτι,

όνειρεύομαι ένα ταξίδι σάν παιδικό παράπονο, ένα ρολόι πού νά μή μάς διώχνει,

τό πρωινό τσιγάρο πού κάνει τό δήμιο ν' άργοπορεί ή τό ασυνάρτητο γέλιο ενός κοριτσιού σάν μιά 'Ιλιάδα,

όνειρεύομαι νά μήν όνειρεύομαι, μόνο νά κάθομαι έξω στά χωράφια, τήν ώρα πού νυχτώνει

και τό σφύριγμα ενός τραίνου μακριά άκούγεται, άξαφνα; έξω απ' τή ματαιότητα.

Εγχειρίδιο ευθανασίας (1979)

Διαδρομή

Ο Θεός χρειάζεται τη βοήθειά μας

Κάτωχρος κι εξαντλημένος ο Ίησους στάθηκε κοντά στον τάφο. «Λάζαρε, βγές έξω», φώναζε. «Όλοι περίμεναν. Κι ο φτωχός νεκρός, πού ένιωσε ότι έδω στον τάφο του παίζεται ή τύχη του κόσμου, τί νά 'κανε; Ή γη είχε χαθεί, πώς θ' άφηνε χωρίς ανάσταση έναν ολάκερο ουράνό...

Κι εγώ χρειάζομαι τη βοήθεια του Θεού

- Κύριε, βοήθησέ με, του λέω, χάνομαι.
- Μά αυτή είναι ή βοήθειά μου — νά χαθείς...

Γιά νά σέ ψάχνουν στους αιώνες!

Η κρίσιμη ώρα

Όλα στό σπίτι ήταν ήσυχα: ο πρωινός καφές, ή θλίψη του απογέματος, ο ύπνος, χρονολογίες και λόγια, αντιδικίες και όνειρα, ακόμα και τά πένθη τακτοποιημένα απ' τό χρόνο ή τή μνήμη — αλλά καθώς ανέμιζε, καμιά φορά, ή κουρτίνα ή έπεφτε μιά πετσέτα δίχως ήχο στό πάτωμα, ανατριχιάζαμε όλοι σαν νά 'γινε, άξαφνα, εκείνο πού χρόνια είχαμε φοβηθεί...

Τό άσπρο άλογο

Και φυσικά υπάρχουν λόγοι πού κοιτάζω πάντα κάτω — κάπου είναι πεταμένο ένα κλειδί, πού αν τό βρείς σώθηκες: θά ξεκλειδώσεις τό χέρι του τρελού και τότε θά 'ναι στη διάθεσή σου τό άσπρο άλογο!

Έτσι κι όταν σέ διώχουν, ή πραγματικότητα γίνεται άπίστευτα μακρινή σαν φανταστική, κι ούτε θυμάσαι καν πώς κατέβηκες τή σκάλα, πώς πέρασες τό δρόμο, πώς έφτασες ως έδω — όπως όταν σέ οδηγεί, καμιά φορά, μιά άβάσταχτη μουσική από τό χέρι.

Ηρεμία

Τί μου χρειάζεται ή φαντασία, σκεφτόμουν, οί εφημερίδες έχουν κάθε μέρα τόσα συνταρακτικά — από τότε είμαι ήσυχος, πλέον τά δόντια μου τό βράδυ και παίρνω τό ύπνωτικό μου μέ λίγο γάλα, όπως διέταξε ο γιατρός. Και τό πρωί, ξεκούραστος και δρασερός, διπλώνω τό σεντόνι μου όπως μετά από μιά εκτέλεση.

Ίδιότυπος βιοπορισμός

Ποιός ήταν; Και τί γύρευε από μένα; «Συγκατοικούμε αιώνες», έλεγε — πάντα του υπερβολικός. Συχνά χανόταν για καιρό, όταν επέστρεφε τά ρούχα του είχαν κάτι απ' τήν άκαταστασία πουλιών πού τρώμαζαν ή έναν άέρα από κήπους πού είχαν λησμονηθεί. Αργότερα έμαθα τό επάγγελμά του: έστηνε παγίδες στους νικητές.

Ένας ιδιοφυής καλλιτέχνης

Πολλοί από μās δέ θά τον γνώριζαν ποτέ κι ίσως τά περισσότερα νά μείνουν ως τό τέλος άγνωστα, κι αυτός κάτοχος παλιών θησαυρών αφού κατοίκησε πολλές φορές σέ σπίτια ξένα, κι επειδή οί χτεσινές βροχές δέν είχαν ακόμα κατασταλάξει, κάθισε στήν άκρη του κήπου, είχε γλυκιά απαλή φωνή και καμιά φορά τραγουδούσε κιόλας, αλλά δέν άκουγόταν, τόσο καλά ήταν προφυλαγμένος απ' τή λήθη.

Ο ΤΥΦΛΟΣ ΜΕ ΤΟΝ ΛΥΧΝΟ

Ήταν νύχτα κι είχα πάρει τή μεγαλύτερη απόφαση του αιώνα: θά έσωζα τήν ανθρωπότητα, αλλά πώς; χίλιες σκέψεις μέ τυραννούσαν όταν άκουσα βήματα, άνοιξα τήν πόρτα καί είδα τόν τυφλό τής αντικρινής κάμαρας νά προχωράει στό διάδρομο κρατώντας έναν λύχνο, ήταν έτοιμος νά κατέβει τή σκάλα, «τί τόν θέλεις τόν λύχνο;» άναρωτήθηκα κι άξαφνα άστραψε μέσα μου ή ιδέα, είχα βρει τή λύση, «άδερφέ μου, του λέω, ό Θεός σ' έστειλε», καί βαλθήκαμε μέ ζέση κι οί δύο επί τῷ έργῳ...

ΠΑΝΑΡΧΑΙΗ ΑΝΤΙΔΙΚΙΑ

Θέλω νά πῶ ότι κάθε νύχτα έπρεπε νά τά παίζω όλα, καί μάλιστα χωρίς νά 'ναι κανείς στήν άλλη πλευρά του τραπέζιου — κανείς; άστειοί πού είμαστε — αντίκρυ μου εκεί, κάθε νύχτα, στέκεται ό Θεός, έγώ προσπαθῶ νά του ξεφύγω, έφευρίσκω πανουργίες, θανάσιμα άμαρτήματα, κάνω άποτρόπαιες σκέψεις, αλλά Έκείνος μέ διεκδικεί ολόκληρο, λυσσάω πού δέν μπορώ νά βρῶ μιά ύπεκφυγή, μιά διέξοδο...

Ώσπου αρχίζει νά ξημερώνει. Άνοίγω τότε τό παράθυρο καί άθελά μου χαμογελῶ. Ό Θεός, γιά μιά ακόμα φορά, μέ κέρδιζε μέ τήν καινούργια μέρα του.

ΣΙΓΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Τελικά, δέν έμεινε νύχτα πού νά μή γράψω πάνω στό χνοτιμένο τζάμι δυό λόγια καί γιά μās, τά γράμματα σβήνουν γρήγορα, ποιός μās θυμάται, πολλοί συντρόφοι πέθαναν, άλλοι χαθήκαν ακόμα πιό όριστικά, όσοι επιζήσαμε θαδίζουμε παράμερα, μέ τά ρολόγια μας σταματημένα σ' έναν άλλο χρόνο (γι' αυτό καί γερνάμε τόσο επώδυνα) — καί μόνο καμιά φορά καθώς στριφογυρίζουμε άμήχανα τό καπέλο μας ακούγεται μιά σιγανή μουσική από παλιά φθαρμένα κατορθώματα — είμαστε εξάλλου πολύ υπερήφανοι γιά ν' ακουγόμαστε πιό δυνατά. Ήσυχία.

Οί άνθρωποι μās σπίλωσαν, μά θά μās διαφυλάξει ωραίους ή άνωνυμία τής Ιστορίας.

ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Έρχομαι από μέρες πού πρέπει ν' αποσιωπηθούν, από νύχτες πού θέλω νά τίς ξεχάσω, περπάτησα τρέμοντας μέσα στόν πυρετό των μεγαλουπόλεων, είδα τά μεγάλα ρολόγια των εκκλησιών νά συμμαχούν μέ τόν διάβολο, είδα τούς φτωχούς νά περπατάνε άθόρυβα στό όρόμο όπως ό Χριστός επί των υδάτων, λαϊκές εξεγέρσεις μου χάρισαν βασιλικά άπογέματα, αλλά τή νύχτα κινδύνεψα μπροστά σ' έναν έρμημο κήπο.

Έκείνος πού άνοιξε μιά πόρτα γιά νά κοιμηθεϊ, δέν είδε τ' άστρα ν' άναιρούν τή ματαιότητα, αυτοί πού θάψανε τούς νεκρούς τους δέν ξέρουν τί σημαίνει ανάμνηση —

άνθρωποι ταπεινοί, πού ξύπνησαν μ' ένα άχυρο σκαλωμένο στά μαλλιά τους, σάν μόλις νά δοξάστηκαν κάπου άλλου,

καί πήγαινα στή δημοσιά σφυρίζοντας — ω παλιό, συντροφικό τραγούδι.

ΣΚΗΝΕΣ ΤΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ

Άπό κείνη τή στιγμή (πού όλοι θά βρεθείτε κάποτε), κατάλαβα πώς δέν ύπάρχει άλλη λύση, γύριζα, λοιπόν, τίς νύχτες καί τράνταζα τά γραμματοκιβώτια των δρόμων — μου όφείλουν μιάν άπάντηση, εξάλλου είναι άνέντιμο όταν δέν έχεις νά φās, έσύ ν' αγοράζεις περίστροφα γιά εξομολογήσεις ή πώς νά μήν κλάψεις γι' αυτόν πού πρέπει νά περιμένει τόν άλλο Σεπτέμβριο — έτσι, παρ' όλες τίς προφυλάξεις μου αυτοί τό κατόρθωσαν, καθώς έστριβα τή γωνιά μ' άρπαξαν κι έβαλαν έναν άλλο στή θέση μου, «βοήθεια», φώναξα, ή φωνή μου ακούστηκε από πολύ μακριά, «τουλάχιστο, θά μ' άναγνωρίσουν οί νεκροί μου», σκέφτηκα κι έτρεξα στό σταθμό καί νύχτωνε σιγά σιγά κι ή πόλη χανόταν πέρα σ' ένα άπίθανο βάθος —

κι έγώ ήμουν άρρωστος γιά Θεό.

Ἀπό τότε μ' ἀρέσει ν' ἀσχολοῦμαι μέ τά κοινά ἢ μεταναστεύω σέ μιὰ ωραιότερη ἀλήθεια — ἀλλά γιατί νά μήν εἶμαι εἰλικρινής: ἀπλῶς ἦταν ἕνας μακρύς θάλαμος νοσοκομείου, «ὄχι, γιὰ τρέ, τοῦ λέω, δέν εἶμαι ἀλκοολικός — ὅλο τό κρασί πού ἔπινα μοῦ τό ἦπιε ὁ δαίμονας», καί μόνο ἕνας γέρος στό βάθος μέ κοίταζε πονετικά, πού μπορεῖ νά ἦταν κι ὁ θεῖος μου (οἱ συγγένειες εἶναι τόσο ἀνεξήγητες) — τελικά μ' ἔδωξαν, πού νά πάω; στάθηκα στήν ἄκρη τοῦ δρόμου πλάι στούς σωρούς τῶν σκουπιδιῶν καί μιὰ ἀπέραντη ἀγαλλίαση μέ πλημμύρισε ὅτι δέν εἶμαι μόνος — ἀπό τότε πραγματοποιῶ τό παλιό μου ὄνειρο: μπήγω τή μύτη τῆς ὀμπρέλας μου στό χῶμα καί συνομιλῶ μέ τίς ἐποχές ἢ καθισμένοι στό πάτωμα περιμένω μιάν ἀπερίγραπτη ἐπίσκεψη

ἀκριβῶς γιατί ἡ πόρτα εἶναι χρόνια κλειδωμένη.

Συνοψίσις

1

Κύριε, ἄσε με νά ῥθω κοντά σου. Ἴσως μέ τήν τόση φτώχεια μου, τή μικρότητά μου, τίς τόσες τύψεις μου, νά σέ παρηγορήσω λίγο

τά βράδια πού σέ ἀκούω νά κλαῖς. Γιατί τόση τελειότητα εἶναι ἤδη ἕνα μαρτύριο.

2

Κύριε, μόνο μέ τή σιωπή σέ νιώθουμε. Κάθε ὁμιλία σέ πληγώνει. Κι οἱ λέξεις μας εἶναι τά τραύματά σου ἀπ' ὅπου, μαζί μέ τό αἷμα σου,

στάζει καί λίγη ἀπεραντοσύνη.

3

Κύριε, εἶσαι τό καθημερινό ψωμί μας, ἡ μεγάλη νοσταλγία μας νά ξαναγυρίσουμε — πού;

Εἶσαι ἡ μήτρα πού θά μᾶς γεννήσει μέ τό θάνατό μας. Ἀμήν.

4

Κύριε, εἶσαι κρυμμένος πίσω ἀπό τόσα αἰνίγματα, ἴσκιους, σκοτεινές παραβολές — πῶς νά σέ βρῶ;

Ὅμως εἶναι στιγμές πού σ' ἀναγνωρίζω: μιὰ ξαφνική ἀφθονία στήν καρδιά μου σέ προδίνει.

5

Κύριε, τί θά ἔκανα χωρίς ἐσένα; Εἶμαι ἡ ἀκατοίκητη κάμαρα κι εἶσαι ὁ μέγας Ἕενος πού εὐδόκησες νά τήν ἐπισκεφτεῖς.

Κύριε, τί θά ἔκανες χωρίς ἐμένα; Εἶσαι ἡ μεγάλη αἰώνια ἄρπα κι εἶμαι τό ἐφήμερο χέρι πού ξυπνάει τίς μελωδίες σου.

Ἔνοχη

Πρέπει νά τ' ὁμολογήσω, ὑπῆρξα ριψοκίνδυνος, γι' αὐτό κιόλας ἀγάπησα τόν κόσμο — ὅμως γιατί ἔνωθα ξένος, κι ὁλόκληρη ἡ ζωή μου ἀπόμακρη σάν νά τή διαβάζω σ' ἕνα βιβλίο, πού κάποιοι ἄλλοι γυρίζει τίς σελίδες, μόλις θυμᾶμαι μερικούς ἐρημούς δρόμους, κάποια λόγια ἀμείλικτα καί τίς πόρτες νά κλείνουν βιαστικά κάθε πού εἴχαμε ἐπισκέψεις (γιὰ νά μή φανεῖ ἡ ἐγκατάλειψη πού μέσα της βυθιζόταν σιγά σιγά τό σπίτι) — τελικά περιστοιχισμένοι ἀπό τόσους ἀγγέλους πῶς νά κερδίσεις τά πρὸς τό ζῆν κι ἡ νοσταλγία γιὰ κάτι πού χάσαμε πρὶν ἀκόμα γεννηθοῦμε

καί τίς νύχτες γονάτιζα σέ καμιὰ ἐρημη πάροδο καί κοίταζα τ' ἄστρα μέ ἀπόγνωση, «πού νά πάω;» ρωτοῦσα — ἕνα βράδυ φάνηκε μιὰ συντροφιά, ντράπηκα πού ἦμουν γονατιστός, ἔκανα πῶς ψάχνω, «αὐτά τ' ἀναθεματισμένα σπέρτα», εἶπα δυνατά, ἂν εἶχε φῶς θά βλέπανε πῶς εἶχα γίνει κατακόκκινος

ἔνοχος μιᾶς μεγάλης ἀθωότητας.

Το ανέφικτο

Ὅσο γιά τούς οἰκείους μου εἶχα νά πάρω εἰδήσεις τους ἀπ' τόν καιρό τοῦ κατακλυσμοῦ, παρ' ὅλο πού τούς συναντοῦσα καμιὰ φορά στό διάδρομο ἢ στήν τραπεζαρία, κυνηγώντας καθέναν μας λίγη ἐξιλέωση ἢ ἕνα ὄνομα γραμμένο στό χιόνι κι ὁ θεῖος Ἰγνάτιος, γέρος, ἄρρωστος, παλιός ράφτης, ἔραβε πάντα σκυμμένος πλάι στό παράθυρο, μπερδεύοντας τίς κλωστές μέ τούς δρόμους τῆς πόλης, πολλοί χάσαν τόν προσανατολισμό τους ἔτσι — ὅμως ἐγώ στέκομαι ἀπτόητος στό σταθμό, κοιτάζοντας τά πουλιά νάτσιμπολογοῦν τά ψίχουλα τῶν χαμένων ταξιδιῶν, εἶναι ὑπέροχο ἂν καί ριψοκίνδυνος, σάν κάποιον πού μιὰ ὁλόκληρη ζωὴ κλαίγοντας ἔγραφε, ἔγραφε καί τό πόσο πονοῦσε

ἔμενε πάντοτε ἔξω.

Η μεγάλη νοσταλγία

Τ' άλλα ειπώθηκαν σιγανά σάν προσευχή: «Φίλιππε, θεία Ρόζα,
"Αννα..."
άλλα τί σημασία έχουν τά ονόματα αφού είμαστε όλοι ξένοι καί τό
σκοτάδι γιατί έρχεται καθώς νυχτώνει
άν όχι για νά κρύψει κάποιο μεγάλο μυστικό..

"Ω απέραντη νοσταλγία για κάτι πού ποτέ δέν ζήσαμε
κι όμως αυτό υπήρξε όλη ή ζωή μας...

Τα χειρόγραφα του φθινοπώρου

ΤΑΞΙΔΙΑ

Πολλοί αναρωτιούνται πώς έζησα — δέν ξέρουν ότι πάντοτε έλειπα,
ταξίδια στό άπίστευτο όταν ήμαστε παιδιά, ταξίδια στό απέραντο
όταν ήμαστε έρωτευμένοι
ταξίδια απ' τή μιά κάμαρα στην άλλη, απ' τό ένα άστρο στό άλλο,
ώ ταξίδι στό άνεκπλήρωτο
κι ή Μάρθα γερασμένη συνέχιζε τό εργόχειρό της εδω καί χρόνια
είχε κάνει ένα μεγάλο ταξίδι στό τίποτα κι είχε γυρίσει άσπιλη καί
θλιμμένη —
φτωχοί μου εσείς, ενώ τό δειλινό ραίνει μέ χρυσάφι τόν κόσμο,
ταξίδια στίς έρημες αποβάθρες, στους ραγισμένους καθρέφτες, στά
χρόνια πού έφυγαν
γιατί εγώ, άθλιοι, δέν ήρθα εδω για νά παίξω, αλλά νά πονέσω
καί νά χαλώ — μιά βροχή από παλιά φτερά
έτσι για τό μυστηριώδες του πράγματος. Καί μόνον ή ποίηση δέν
είναι τό ταξίδι
αλλά ό πικρός γυρισμός.

Τα χειρόγραφα του φθινοπώρου (1990)

Η ΕΡΩΤΗΣΗ

Καμιά φορά σκέφτομαι: τί θά 'κανα αλήθεια αν ξανάρχιζα τή ζωή
μου; Πάλι εδω θά 'φτανα
στην άκρη του κόσμου. "Ω Κύριε τών μακρινών σταθμών πού τούς
διαβαίνουμε κάποτε μέσ στ' όνειρο —
κανείς δέ γύρισε απ' τό ταξίδι: ό χρόνος σ' αλλάζει κι ένας άλλος
επιστρέφει αντί για σένα,
κι αυτοί πού αγάπησαν τή δόξα θά πεθάνουν άγνωστοι στό κρύο δω-
μάτιο ενός ξενοδοχείου,
ο' άνέδουν τήν ξύλινη σκάλα, θά κλειδώσουν τήν πόρτα καί θά κλά-
ψουν
τήν προδομένη ζωή τους. (Ποιός τούς πρόδωσε;) Ένώ ένας πλανό-
διος οργανοπαίχτης στό δρόμο μέ μιά λυπημένη μουσική
θά δωροδοκεί τό δειλινό ν' άργοπορεί. "Ω θλιμμένοι μου, εσείς πού
ξεφυλλίσατε τίς μέρες σας
σάν τίς δυσανάγνωστες σελίδες σ' ένα βιβλίο πού δέ θά φτάσετε πο-
τέ στό τέλος του —
θυμάμαι τά βράδια πού σωπαίναμε, μέσα μου άνέβαινε ό τρόμος,
«καί τώρα ποιός θά κάνει τή μεγάλη έρώτηση;» σκεπτόμουν.
Ποιά έρώτηση;

Κι ίσως θά πρέπει νά χαθείς όλότελα για νά μάθεις κάποτε ποιός
είσαι...

ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΗ

"Ένα παλιό αισθηματικό κερί έκαιγε πάνω στό τραπέζι
τά φθαρμένα έπιπλα μου είχαν διδάξει τήν ύπομονή
μόνο ένα, Θεέ μου — δέν έζησα: έχοντας νά μεριμνήσω
για τόσα φύλλα τήν άνοιξη.

Ο ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΜΕ ΤΟ ΦΑΡΑΥ ΚΑΠΕΛΟ

Καμιά φορά εκεί πού περιμένεις ν' ακούσεις τό έκκρεμές νά χτυπάει
τέσσερις ή έπτά
ακούγονται οι άλλοι εκείνοι ήχοι, τέσσερις ή έπτά κι αυτοί, μά τό-
σο διαφορετικοί. Τί έχει συμβεί;
Μιά νοσταλγία για πράγματα πού δέ γνώρισα, ένα άρωμα από πα-
λιά βιβλία
τά χρώματα ενός δειλινού, μιά φωνή στό δρόμο — πέρασαν τόσα
χρόνια κι εξουσιάζουν ακόμα τό πεπρωμένο σου
γυναίκες ιδωμένες άξαφνα σε μιά στροφή ή κάτω από ένα φανάρι
τή νύχτα (γέρασες καί δέν μπόρεσες νά τίς ξεχάσεις)
πόρτες πού άνοιξες βιαστικά τρομάζοντας τόν Ξένο πού έρχεται νά
μείνει σε κάθε σπίτι τό βράδυ.

Κι αυτό τό τραίνο πού ήρθε από μιά μακρινή πόλη, σταμάτησε στόν
έρημο σταθμό
δέν κατέβηκε κανείς παρά μόνο κάποιος μουσικός μ' ένα φραδύ ανε-
μοδαρμένο καπέλο
άνοιξε τή θήκη του βιολιού κι άρχισε νά παίζει μιά παράξενη μου-
σική
σά νά 'θελε νά μάς πείσει ότι όλα είναι δυνατά κι ότι δέν τελειώνει
πουθενά ό κόσμος.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Οί φωταγωγημένοι δρόμοι τών μεγαλουπόλεων τρομάζουν τούς
διαβάτες, αλλά προετοιμάζουν τούς ποιητές καί τά σκυλιά στέκο-
νται στίς γωνιές ανατριχιασμένα σά νά είδαν άξαφνα κάτι πύο πέρα
— τό ωραίο μυστικό μου όμως είναι ότι δέ γνώρισα ποτέ τήν 'Ιου-
δήθ, κι ω ύπνε, ξεφύλλισε τό βιβλίο σου μέ τίς μαγικές εικόνες,
γιατί ποτέ δέ ζήσαμε κι ή παιδικότητα ήταν ένα άλλο αίνιγμα
πού φόβιζε τούς μεγάλους, κι αν αγάπησαμε, αγάπησαμε πράγμα-
τα πού τρεμόσβηναν στό βάθος καί χάνονταν γρήγορα, όπως οι έρω-
τες τών αρρώστων πού θά είναι σύντομοι μά ό Θεός τούς εϋλόγησε
νά φαίνονται αιώνιοι κι οι κήποι μάς βάζουν έρωτήματα αναπάντη-
τα μέ ρόδα ή γιασεμιά κι ω χίλιοι σπασμένοι καθρέφτες τής σελή-
νης κι ή θάλασσα, τρελή τρελή, πού προσπαθεί νά τούς συναρμολο-
γήσει.

Ό κόσμος μόνο όταν τόν μοιράζεσαι υπάρχει...

Τά πουλιά φεύγουν τό φθινόπωρο πηγαίνοντας νά διεκπεραιώσουν μυστηριώδεις υποθέσεις – τήν άνοιξη θά μάθουμε τά νέα τ' απογέματα οί φωνές τών παιδιών πού παίζουν μοιάζουν μ' ένα παραμύθι πού δέ μās τό τέλειωσαν καί γυρίζει καί μās άναζητā
 ή όταν άκούω ένα φλάουτο νά παίζει τό βράδυ συλλογιέμαι πώς όλα θά τελειώσουν κάποτε.
 Καμιά φορά βρέχει καί κάθομαι σ' ένα καφενεϊο, οί άνθρωποι όσο γερνάνε γίνονται πιό ξένοι
 κι είδα κάποιους άπελπισμένους νά περιμένουν στους σιδηροδρομικούς σταθμούς, όχι γιά τό ταξίδι, αλλά γιά τ' όνειρο,
 ενώ οί στάλες τής βροχής γράφουν μία μεγάλη έπιστολή στά τζάμια. Ποιός τήν στέλνει; Τί γράφει; Θ' άπαντήσεις;

ΕΚΜΥΣΤΗΡΕΥΣΕΙΣ

Μιά νύχτα καθώς κοιταζόμουν στόν καθρέφτη τρώμαξα, «κι αν δώ μέσα τόν άλλον;» σκέφτηκα, γιατί είναι αλήθεια πώς ύπήρχε μία συγκεχυμένη ιστορία γύρω απ' τό άτομό μου, λέγαν πολλά, τί νά πρωτοπιστέψεις; Καί συχνά ισχυρίζονταν ότι παραμιλάω ενώ άπλώς κουβέντιαζα μ' αυτόν πού κρύβεται μέσ στίς σκιές.

Τέλος τά χρόνια πέρασαν, εγώ χάθηκα σέ δύσκολους δρόμους, κοιμήθηκα σέ βρώμικα δωμάτια καί τό πρωί άπλωσα τά σεντόνια στό παράθυρο σέ μία παράδοση άνευ όρων. Καί θυμάμαι παιδί πού εκμυστηρευόμουν τά βράδια στή μητέρα πώς στό σχολείο, στό ίδιο θρανίο, καθόμουν μ' έναν άγγελο.

Καί μία μέρα θέλω νά γράψουν στόν τάφο μου: έζησε στά σύνορα μιας άκαθόριστης ήλικίας καί πέθανε γιά πράγματα μακρινά πού είδε κάποτε σ' ένα άβέβαιο όνειρο.

ΤΟ ΡΟΔΟ

Οί άνταύγειες του φεγγαριού στά τζάμια σάν τά μικρά άποσπάσματα ενός ονείρου
 πού κυνηγάμε χρόνια. Έρωτες γιά πράγματα μακρινά, φιλίες μέ δρόμους, ή άστρα
 κι ή παιδικότητα πού σέ ό,τι καλύτερο είχε, έμεινε γιά πάντα άγνωστη.

Όσπου μία νύχτα παραμέρισα τή ζωή μου καί βρήκα τό ωραίο ρόδο πού μου είχαν ύποσχεθεί.

Συνήθως τά βράδια κάθομαι καί διηγούμαι ψεύτικες ιστορίες στόν έαυτό μου
 ή έμπαινα στόν κήπο πού ήταν ζωγραφισμένος στήν παλιά μπάντα του τοίχου – ή άνοιξη είναι αιώνια εκεί –
 θυμάσαι πού ψάχναμε άπεγνωσμένα νά βρούμε τόν Θεό ή όνειρευόμαστε ν' άγγίξουμε τό μυστήριο ενός κοριτσιίστικου απογέματος,
 κι ύστερα τά πένθη, οί θλιβερές επέτειοι, ένα χρώμα σταχτί στόν ούρανό
 ή μητέρα πού κάθε τόσο άφηγε τό εργόχειρό της νά πέσει στό πάτωμα γιά νά σκύψει νά δει λίγο τούς νεκρούς της
 κι εγώ πού τίς νύχτες ήταν άδύνατο νά κοιμηθώ, έχοντας χάσει τόν ύπνο μου μέσα σ' ένα παραμύθι.
 Λοιπόν, τί κερδίσαμε; Τί θά μείνει; Πώς θά σωθούμε;
 Στό υπόγειο μαζεύτηκαν σωρός τά πράγματα από άλλες εποχές.
 Πότε θά ξεχάσουμε;

Άπέραντες παιδικές ώρες όταν δέν έφτανε έν' άτέλειωτο καλοκαίρι γιά νά πάμε απ' τή μία ροδιά στήν άλλη. Κι ώ φθινόπωρο πού μās πηγες πιό πέρα...

ΤΟ ΑΣΤΡΟ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΩΤΗ

Άπό ένα χαμένο όνειρο έμεις έπρεπε νά φτιάξουμε έναν δρόμο γιά νά συναντηθούμε
 κι όταν μās τέλειωσαν τά δάκρυα στείλαμε τά πουλιά στους πεθαμένους φίλους μας
 χιονίζε, φυσούσε άγέρας καί χτίσαμε τό σπίτι μας μέ λίγη λησμονιά
 κι απ' όλες τίς τύχες προτιμήσαμε εκείνη του ταξιδιώτη πού δέν ξέρει τό άστρο του πού τόν οδηγεί
 ώσπου εξαγνιστήκαμε όπως αυτοί πού έχουν πεθάνει εδώ καί χρόνια.

Ό έλπίδες τής νιότης μας μείνατε στή μέση του δρόμου. Έμεις συνεχίσαμε
 καί νά πού φτάσαμε απόψε εδώ, σ' αυτόν τόν άγνωστο τόπο, χωρίς άποσκευές, μά μ' ένα τόσο ωραίο φεγγάρι.